AYLIK
SANAT
EDEBİYAT
DERGİSİ
Mayıs '87
69
500 TL
KDV Dahil

YAZIN

DEMOKRATİK ÖĞRENCİ HAREKETİ SALDIRILARI BOŞA ÇIKARTACAKTIR!

gün gün

eylemlerin

öyküsü

1 mayıs'ı kutlama hakkı!

DEMOKRATİK ÖĞRENCİ HAREKETİ

YARIN/ Demokratik Öğrenci Hareketi Saldırıları Boşa Çıkartacaktır. 3

SELİM DEMİRCİ/ Demokratik Öğrenci Hareketi Gerilemeyecektir. 4

Demokratik Öğrenci Hareketinin Başarılı Sınavı "Ankara–İzmir–İstanbul–Adana–Sivas–Bolu–Diyarbakır–Edirne–Bursa–Trabzon–Eskişehir" deki Tüm Öğrenci Eylemleri 6

TANER GÜREL/ Portreler: Zincircilerden İsmail Efendi: İsmail Dayı 15

LİSELİDEN

Liselilerle Söyleşi : "Bizim okulumuz da parmaklıklarla çevrili." 16

1 MAYIS İŞÇİ BAYRAMI

M. ALİ SAĞLAM/ Öğrenciler Neden 1 Mayıs'ı Kutluyor? 18

ZEKİ YÜCEL/ Türkiye'de Demokrasi Mücadelesinin Tarihsel Gereği: 1 Mayıs'ı Kutlama Hakkı! 19

SORUŞTURMA: 1 Mayıs'ı Kutlama Hakkı
Cevdet Selvi, İlhan Dalkılıç, Mustafa Orhan, Ali Ekber Güvenç, Şevket Yılmaz, Tamer Eralan, Ahmet Balaman, Özcan Kesgeç, Yıldırım Koç, Alparslan Işıklı, Şükran Ketenci, Aziz Nesin, İlhan Selçuk, Oktay Akbal, Can Yücel, Barış Pirhasan. 20

CEMİL TURAN/ Grev ve Protestolar Neden Artıyor? Neler Yapılabilir? 24

BARIŞ

ARJA SAIJONMAA: "Sanatçılar barış için çok şey yapabilirler." Söyleşi: AHMET ABAKAY 25

İNCELEME – ARAŞTIRMA

DİMİTRİS SARLİS / Yunanistan'da Faşizme Karşı mücadele ve Bugüne Uzanan Gerçekler 26

GÜRHAN UÇKAN / Palme Cinayetinin Ardında Neler Var? 28

SANAT – EDEBİYAT

Yeni Şiirleriyle: GÜRHAN UÇKAN 29

PAUL CURRY STEELE'den Şiir 30

Okuma Notları/ 42 Gün, Gülünün Solduğu Akşam 31

Yurtdışında Geçtiğimiz Ay 32

Haberler 33

Üç Yurtsever ve Faşizmin 'Hukuk'u 35

KARİKATÜR – DESEN

FERRUH DOĞAN
MURAT ÖZMENEK
NURHAN SERİN
MEHMET TEVLİM

YARIN

Demokrasi Mücadelesinin Tarihsel Gerekleri...

1960'lardan beri süregelen ve hemen 1980 öncesinde doruk noktasına ulaşan ekonomik bunalım, büyük sermaye çevrelerinde ve kimi militarist çevrelerde bir özlemin gerçekleştirilmesini gündeme getirmiştir. 1980'de hayata geçirilen bu özlem, Türkiye'nin yıllardır yaşadığı bir sürecin sonudur. Burjuva hükümetler, baskıcı rejim kurulmadan önce belli bir takım ön çalışmalardan geçmişler ve böylesi bir rejimin kuruluşu için gerekli gerici tedbirleri almışlardır. Baskıcı rejime düşen de, bu ekonomik ve siyasi tedbirler üzerinde kurumsallaşmak için geriye kalan adımları atmak olmuştur. Başka bir deyişle devlet, dolayısıyla ekonomik ve politik yaşam tümüyle tekellerin eline verilmiştir.

Geçen zamanı bu şekilde kısaca tanımladıktan sonra, demokratik haklarını savunan öğrencilere vurulan dipçik ve coptan AET'ye başvuruya kadar Türkiye'nin gündemini saran herşeyi açıklamak kolaylaşacaktır. Bilindiği gibi AET üyeliğinin Türkiye'nin gündemine girmesinin üzerinden uzun yıllar geçti. Türkiye emperyalist ilişkilerin çıkar ağları içine girdikten sonra, uluslararası ekonomik ilişkiler sisteminde kendisine çizilen rol, özellikle baskıcı rejimlerle yönetildiği dönemlerde uygulanır oldu. 24 Ocak kararlarının 12 Eylül'le hayata geçirilebilmesi bu yaklaşımı örnekliyor. 12 Eylül'le hızlanan tekelleşmenin ardından gelen AET'ye tam üyelik başvurusu da aynı süreç içinde değerlendirilmelidir. Demokratik haklar konusunda son derece tutucu olan iktidar, bu girişimiyle tekellerin çıkarları konusunda sınırsız açıklığa sahip olduğunu —bir kez daha— göstermiştir.

Yine aynı günlerde, iktidarın demokratik öğrenci hareketine yönelttiği saldırılar, yukarıda çizdigimiz tabloyu tamamlamıştır. 12 Mart'ın ardından 61 anayasasından geriye kalan demokratik bakları da ortadan kaldırmayı hedefleyen 82 anayasası, demokratik haklarını elde etmede son derece titiz ve kararlı davranan üniversiteli gençlik karşısında çaresiz kalmıştır. Ancak, bu çaresizlikten daha da baskıcı yeni düzenlemelerle kurtulmak isteyen iktidar, üniversiteli gençliğin örgütlenmesinin önüne yeni yasal engellerle çıkma yolunu seçti. Haklarına sahip çıkan gençler karşılarında yine bildik tepkileri buldular: dipçik...cop...gözaltı...işkence... tutuklama.

Anti-demokrasinin, emperyalizmin, tekellerin ve gerici güçlerin egemenliklerini sürdürdükleri her ülkede olduğu gibi Türkiye'de de güç birliği güncel bir görevdir ve bu görev sosyalistlerin, ilerici, demokrat ve tüm yurtseverlerindir. Ekonomisinden dış politikasına kadar uygulamaya soktuğu tüm politikaların iflas ettiği, iktidarda kalmayı ancak anti-demokratik yasalarla ve yasaklarla başarabilen ANAP hükümetinin böylesi bir güçbirliği karşısında yenilgiye uğraması kaçınılmazdır. Bu noktada, erken seçim isteminden yasakların kaldırılmasına kadar uzanan bir perspektifte tüm istemler yükseltilmelidir.

Yarın bu sayısında, geçtiğimiz ay içinde, demokratik öğrenci hareketinin tüm üniversitelerden yükselen kararlı sesini, haklı taleplerini ve iktidarın yasadışı baskılarını tüm ayrıntılarıyla ele alıyor. Demokratik öğrenci hareketini yasadışı göstermeye çalışanların, başta getirdikleri yasa teklifi olmak üzere tüm olaylar boyunca nasıl yasadışı davrandıklarını belgeliyor. Ve demokratik öğrenci hareketinin onurlu çabalarını dayanışma duygularımızla selamlıyoruz...

Demokrasi mücadelesinin tarihsel gereği olarak gördüğümüz 1 Mayıs İşçi Bayramını kutlama hakkı üzerine sendika başkanları, uzmanlar, yazarlar ve sanatçılarla yaptığımız soruşturma ile bu demokratik istemi bir kez daha dile getiriyor ve bu yasağın, başta işçiler olmak üzere tüm demokrasi güçlerinin kararlılığıyla kırılacağına inanıyoruz. 1 Mayıs kutlu olsun!...

Nisan sayımızda yeralan Yarın Okuyucu Anketi'ne gösterdikleri ilgiden dolayı tüm okurlarımıza teşekkür ediyoruz. Bu anketle bize ulaşan eleştiri ve öneriler Yarın'ı daha da güçlendirecektir. Sözlerimizi, demokratik istemlerin üzerine baskı ve işkenceyle giden iktidarı kınayarak sonveriyoruz.

Sevgi, dostluk ve dayanışmayla...

Sahibi: **SAMİ ALPTEKİN.** Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: **MUSTAFA OKAN.** Genel Yayın Yönetmeni: **TANER GÜREL.** İdari Müdür: **YALÇIN UYSAL.** İnceleme Araştırma Sorumlusu: **YASEMİN ÇONGAR.** Haberler Sorumlusu: **BEYHAN SUNAL-MUSTAFA ÜSTÜN.**

İstanbul: **ZEKERİYA AYTEMUR** Divanyolu Hoca Rüstem Sokak Zafer Han 7/14 Cağaloğlu. İzmir: **SEVİL ÇAĞIRAN** 859. Sokak Saray İşhanı Daire No: 401 Konak. Adana: Özel Sancak İşhanı Asmakat No: 5 Dörtyolağzı. Trabzon: **HASAN TOMBAK** Maraş Caddesi Onbaşı İşhanı No: 7. İsveç: **GÜRHAN UÇKAN** Box 38045, 10064 Stockholm. F. Almanya: **MEHMET BİLGİN** Vulkan Str. 20, 4000 Düsseldorf 1. Hollanda: **RAMAZAN EKİNCİ** Postbus 392, 6040 Aj Reormond. İsviçre: **SERDAR ATAMAN** Apollo Str. 8, 8032 Zürih. Kıbrıs: **SEVGÜL ULUDAĞ** 19 Necmi Alkıran Sokak Lefkoşe. Abone Koşulları/Yurtiçi: Yıllık 4800 TL. Altı Aylık 2500 TL, Yurtdışı: 41 DM Altı Aylık 21 DM Tek Satış 5 DM. Teknik İşler/Dizgi: Bil Offset. Film: Arsu Ofset. Grafik Düzenleme: Yarın. Baskı: Sanem Matbaacılık. Yönetim Yeri: Hanımeli Sokak 19/10 Sıhhiye-Ankara. Posta Çeki: 164860. Dağıtım: Etkin 5276011. İlan Koşulları/Arka Dış Kapak: Tam Sayfa: 200.000 TL, Yarım Sayfa: 125.000 TL, Çeyrek Sayfa: 70.000 TL. Arka İç Kapak: Tam Sayfa: 150.000 TL, Yarım Sayfa: 80.000 TL, Çeyrek Sayfa: 50.000 TL, İç Sayfalar: Tam Sayfa: 100.000 TL, Yarım Sayfa: 60.000 TL, Çeyrek Sayfa: 35.000 TL.

Demokratik Öğrenci Hareketi Saldırıları Boşa Çıkartacaktır!

YARIN

Demokratik öğrenci hareketi, üç yıldır çetin savaşımlar vererek kurduğu ve yaşattığı öğrenci derneklerine yönelik yeni bir saldırı karşısında önemli bir sınav verdi. Yüksek öğrenim gençliğinin akademik-demokratik-kültürel haklarına sahip çıkmak ve geliştirmek için sayısız yasadışı ve anti-demokratik engelleri aşarak kurulan ve gelişen onlarca öğrenci derneğini tek bir kalem darbesi ile ortadan kaldırarak yerine rektörlerin gözetiminde, özünde siyasal iktidarın denetiminde güdümlü dernekler yaratmak gayretlerine karşı sesini yükseltti. Bir baskı grubu olarak ağırlığını koydu. Gerici yasa teklifinin geri çekilmesini sağladı.

ANAP hükümetinin, öğrenci gençliğin haklarını, bu hakları tehdit eden YÖK'e karşı korumak, geliştirmek yükümlülüğünü taşıyan öğrenci derneklerini YÖK rektörlerine bağlamak ve öğrencilerin bağımsız örgütlenmelerini tasviye etmek planını dernekler yasasını, hatta 82 Anayasasını çiğneyerek gerçekleştirme girişiminin anlamını, içinde yaşadığımız siyasal rejimin niteliğinde ve politikalarında aramak gerekir.

Sıradan bir hükümet değişikliği olmayan, '80 öncesiyle niteliksel farklara sahip 12 Eylül rejimi, yalnızca tekelci sermayenin yararına olmak üzere uyguladığı diktatoryal yöntemlerini sürekli kılacak yasakçı politikaları ve kısıtlayıcı kurumları birlikte yaratmıştır. Yığınların demokratik hak ve çıkarlarını temsil eden, demokratik ve politik örgütleri yasaklanmış, çalışmalarına izin verilenlerin hak arama savaşımlarında ellerini kollarını bağlayıcı, sonunda iktidarın dayatmalarına boyun eğmeyi zorunlu sonuç olarak belirleyen kısıtlayıcı hükümler getirilmiştir. Yığınların kendi hak ve çıkarları doğrultusunda oluşturdukları örgütlü güçlerini dağıtıcı, sınırlayıcı yöntemler izlenmiştir.

12 Eylül rejimi, kendi ideolojisini kurumlaştırmaya, toplumun tüm emekçi sınıf ve katmanları üzerinde hakim kılmaya çaba harcamıştır. Bir yandan yığınları politikadan, özünde kendi haklarına sahip çıkma düşüncesi ve bilincinden uzaklaştırıcı depolitizasyon politikaları körüklenmiştir. Diğer yandan Eylül felsefesinin politikalarını uygulayacak ve yaygınlaştıracak kurumlar yaratılmıştır. YÖK bu kurumların en tipik örneklerinden birini oluşturmaktadır. Anarşi ve terörü kendisine ideolojik bir saldırı malzemesi edinen 12 Eylül, sorumlu olarak başta işçi sınıfını ve gençliği göstermiştir. Yığınların en küçük, en temel hak ve çıkarlarına sahip çıkmasına karşı, "12 Eylül öncesine mi dönmek istiyorsunuz?" nakaratı çıkarılmıştır.

Varolan iç ve dış konjonktürler 12 Eylül'ün siyasal stratejisini göstermelik de olsa anayasal bir düzene geçişe zorlamıştır. En ufak demokratik esintilerden uzak bir ortamda gerçekleşen seçimler ve parlamenter görünümlü iktidar ile birlikte oluşan yeni siyasal koşullarda ortaya çıkan ANAP hükümeti, Eylül rejimiyle örtüşmekte bir an bile tereddüt etmemiş, 12 Eylül'ün sivil görüntülü takipçisi ve uygulayıcısı olmuştur. Ancak, parlamentonun kuruluşundan başlayarak kısa bir süre içerisinde siyasal aritmetiğin alt üst oluşu, demokrasi güçlerinin kapıdanışları, darbe rejimleri ile demokrasilerin görüntülerinin bile birbirlerine yakışmayacağını göstermiştir.

Bu dönemde üniversitelerin ve üniversite gençliğinin panaromasına bakıldığında karşılaşılan görüntü toplumda yaratılmak istenenden farklı değildir. Üniversiteler; sırtlarına takılan YÖK kamburu ile bilimden hızla kopartılarak, iktidarın istediği konuları işleyecek, araştıracak, istenilen açıklamaları yapacak, askeri disiplinin uygulandığı kurumlar biçimine dönüştürülmüştür. Özerk ve demokratik bir üniversitenin savunulmasının bile suç sayıldığı bir anlayışın yönetimine mahkum olmuştur.

Öğrenci gençlik ise, emir komuta zinciri içerisinde yönetilen üniversitelerde, kışla disiplini altında yaşamak zorunda bırakılmıştır. Ders yükleri ağırlaştırılmış, sınav sistemi değiştirilerek yoğunlaştırılmış ve öğrencilerin derslerinden başlarını kaldıramadıkları bir düzen yaratılmıştır. Binlerce öğrenci YÖK'ün "doldur-boşalt" sistemine kurban edilerek okullarından atılmış, öğrenciler yaşadıkları alanın yönetiminden uzak, sinik, pasif, "emret YÖK'üm" diyen robotlara dönüştürülmeğe çalışılmıştır.

12 Eylül rejiminin, kitlelerde yükselen demokrasi istemiyle birlikte, parlamenter bir görünüme bürünmesi ve böylesi bir işleyiş biçiminin temelli bir değişiklik yaratmamakla birlikte yeni alanlar açmasına paralel olarak öğrencileri örgütlenmeleri gündeme girdi. 4 yıl boyunca tüm hakları budanan, üniversite yönetiminin dışına itilen ve örgütsüzlüğün tüm acılarını yaşayan öğrenci gençlik öğrenci derneklerini kurmağa başladı.

Öğrenci gençliğin ataklığının, cesaretinin, kitleler karşısındaki sorumluluğunun bir göstergesi ve yığınların örgütlenme zemini olarak kurulan öğrenci dernekleri başta iktidarın şaşkınlığı ile karşılandı. 4 yıl boyunca izlenen gençliğe düşman politikaların yasal hakların kullanılması için harekete geçme isteğini engelleyeceği düşü yerle bir oldu. Ardından saldırılar başladı. Yasa dışı işlemlerin uzatılmasına ilişkin valiliklere baliliklere bakanlık genelgeleri yollandı. Tehdit ve gözdağı ile başvurular geri aldırılmaya zorlandı. Dernek yönetici ve üyeleri gözaltına alındı. Haklarında davalar açılarak kurucular etkisizleştirilmeğe, dernekler çalışmadan uzaklaştırılmağa uğraşıldı.

Tüm güçlüklere karşın öğrenci dernekleri Türkiye düzeyinde örgütlenmelerinde önemli adımlar attı. İktidarın keyfi uygulamalarına teslim olmadı. Yasal haklarını iktidarın engelleme politikalarına karşı davalar kazanarak elde etti. Ülke düzeyinde ortak politikalar izlemek üzere öğrenci dernekleri platformu yaratıldı. Örgütlenmeyi yığınlarla bütünleştirmek üzere merkezi sendikal yayın çıkartıldı. Demokratik öğrenci hareketi ülke çapında ete kemiğe büründü.

İktidarın telaşının ve ortadan kaldırma gayretlerinin bir açıklaması olan gerici teklif işte bu koşullarda ortaya çıktı. Demokratik öğrenci hareketinin, öğrenci gençliğin günlük hak ve çıkarlarının korunması ve geliştirilmesinden yola çıkarak ülke çapında yığınsal eylemler düzenlenmesi, öğrenci derneklerini öğrencilerin ilgi merkezi haline getirdi. Derneklerin örgütlenmesi belirli bir yükseliş ve yaygınlık kazandı. Hak aramanın yolunun üye olunmasa bile öğrenci derneklerinden geçtiği görüşü pratiğe yansıdı. İşte tüm bu gelişmeler, iktidarın kontrol altında tutmayı planladığı gençliğin kendi gücünden bağımsız örgütlenmelere kaymasının frenlenmesini sağlayacak yolları aramaya itti. Gerici teklif ortaya çıktı.

Teklif, 7 kurucu bulmanın zorlukla gerçekleştirildiği dönemleri geride bırakmış, güncel haklar için kitlesel savaşım vermek ve yığınları örgütlemede önemli adımlar atmış, ülke düzeyinde eşgüdümünü sağlamış demokratik öğrenci hareketinin tepkisiyle karşılaştı. Yurdun dört bir yanından yemek boykotları, yürüyüşler, oturma eylemleri, telgraf çekmeler, açlık grevleri türü yığınsal protesto sesleri yükselmeğe başladı. Öğrenci gençlik, bağımsız örgütlerini ortadan kaldırarak öğrencileri iktidarın kuyruğuna bağlayacak güdümlü derneklere hayır dedi.

Demokratik öğrenci hareketinin eylemleri jandarma dipçiği, polis copu ile karşılık gördü. Yüzlerce öğrenci haksız gözaltı ve tutuklamalar yaşadı. Yasal hakların kullanılmasının bile bir savaşım alanı olduğunu gösterdi.

Demokratik öğrenci hareketinin mevzilerini savunmada gösterdiği direnç, teklifin geçici olarak geri çekilmesini sağladı. Fakat tehlike geçmiş sayılmaz. ANAP hükümeti bazı düzeltmeler yaparak güdümlü örgütlenme modelini tekrar piyasaya sürecek manevralar peşindedir. Bu durum, öğrenci derneklerinin kurumsallaşması ve yığınsallaşmasının sağlanması için demokratik öğrenci hareketinin birliğinin ve doğru bir eylem hattına sahip olmasının önemini artırmaktadır.

Herşeyden önce, demokratik öğrenci hareketinin birliğini güçlendirmek gerekmektedir. Tek bir yığınsal, demokratik, sendikal öğrenci örgütlenmesini reddeden, ayrışmaları körükle-

34. sayfada sürüyor.

DEMOKRATİK ÖĞRENCİ HAREKETİ GERİLEMEYECEKTİR

Selim Demirci

Öğrenci gençliğin zorlu mücadeleler sonucu oluşturduğu öğrenci derneklerine yöneltilen yeni saldırı, demokratik öğrenci hareketinin yaygın protesto ve direniş eylemleri sonucu şimdilik geri püskürtülmüş bulunuyor. Führer hayranı ve "meinkampf"ın dilimize kazandırılması onuru sahibi ANAP milletvekilinin, ustasından esinlenerek hazırlamış olduğu "2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 59 ncu Maddesinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bir Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı" meclis gündeminden geri çekildi. İçeriği incelendiğinde bu tasarının öğrenci derneklerinin varlığını hedef alan son ve kesin saldırıdan başka birşey olmadığı açıkça görülmektedir. Tasarıyı hazırlayan milletvekilinden, tasarının perde arkasındaki mimarı Doğramacı'ya kadar, tasarıyı savunan herkes, bu tasarının öğrencilerin yararına olduğunu ileri sürerek, tasarının saldırgan niteliğini gizlemeye çalışmışlarsa da başarılı olamamışlardır. Herşeyden önce bu tasarının arkasında ANAP ve Doğramacı'nın olması, tasarının içerik ve niteliğinin ne olduğunun anlaşılmasına yetmiştir. Baştan beri öğrenci derneklerinin kuruluşlarını keyfi engellemelerle önlemeye çalışanlar, Doğramacı'nın rektörleri ve ANAP iktidarının atadığı valiler değilmiş gibi, öğrenci derneklerinin toplantılarına dinleme cihazı sokulması, dernek yöneticilerini ve aktif dernekçileri baskı ve terörle yıldırma çabaları, haksız gözaltılar, işkenceler ANAP iktidarı döneminde yaşanmamış gibi "öğrenci dernekleri öğrencileri temsil etmiyordu" iddiasıyla ortaya çıkılması biç de inandırıcı olmamıştır. Çünkü ne ANAP'ın, ne de Doğramacı'nın "demokrasi", "katılım", "temsil" gibi sorunları olmadığı herkesçe bilinmektedir. Üstelik gerçekten öğrenci yığınlarının derneklerde etkinliğinin sağlanması, öğrenci derneklerinin en geniş öğrenci kesimini temsil etmesi kaygısını taşıyanların, yapacakları tek şeyin, öğrenci dernekleri üzerindeki yasadışı baskıların ve keyfi engellerin ortadan kaldırılması için çaba göstermek olduğu açıktır.

Tasarı meclisten geri çekilmişse de, tümü ile gündemden kaldırılmış değildir. Yakın bir gelecekte aynen ya da küçük değişikliklerle gündeme sokulması olasılığı bulunmaktadır. Bu nedenle tasarının içeriğini tartışmak ve onun niteliklerini teşhir etmek halen gerekli ve yararlıdır.

Tasarının içeriğini somut olarak incelersek, tasarının üç özelliğinin olduğunu görürüz: Anti-demokratiklik, mantıksız ve tutarsızlık, anayasaya aykırılık.

Tasarıyı anti-demokratik kılan ilk neden varolan öğrenci derneklerinin tasarının yasalaşması ve yürürlüğe girmesiyle kapanacak oluşudur. Öğrencilerin kendilerinin kurup, yöneticilerini kendilerinin seçtiği ve üyelerinin aktif desteğiyle bugüne getirdikleri demokratik yapılanmaların kapatılmasının demokratik bir tercihi yansıttığı herhalde söylenemez. Ancak varolan derneklerin kapatılmasının, yine demokratik olmayan bir nedeni bulunmaktadır. Bu dernekler kapatılacak ve yerini kuruluş sürecinden itibaren rektörlüğe bağlı yeni dernekler alacaktır. Amaçlanan bellidir, büyüklerimiz çatlak ses istememektedirler. İstenen, YÖK'ün eğitimin kalitesini yükselttiği öğrencilerin başarı oranının sürekli arttığı yolunda açıklamalar yapacak, Houston'da ameliyat olan başbakanımıza geçmiş olsun mesajları yollayacak derneklerin varlığıdır.

Aslında tasarının, bu sınırlamalar içindeki derneklerin kurulamamasını kurulsa bile yaşayamamasını yeğlediği görülmektedir. Derneklerin kurulabilmesi ve genel kurul yapabilmeleri için aranan koşullar, neredeyse derneklerin kurulabilmesi ve yaşayabilmesini olanaksız hale getirmektedir. Tasarıya göre, her üniversitede bir dernek kurulabilecek ve mutlaka üniversiteye bağlı tüm fakülte ve yüksek okullardan birer öğrenci kurucu olacaktır. Aksi halde derneğin kurulması mümkün olmayacaktır. Örneğin, Dokuz Eylül Üniversitesi Öğrenci Derneğinin kurulabilmesi için; İzmir, Muğla, Denizli, Aydın, Demirci ve Manisa'ya dağılmış bulunan 17 fakülte ve yüksekokuldan birer öğrencinin bir araya gelip dernek kurmayı kararlaştırması ve kuruluş çalışmalarını birlikte yürütmesi gerekecektir. Bu yerleşim bölgelerindeki öğrencilerin birbirleri ile iletişim kurmalarının zorlukları bir yana, bu 17 fakülte ve yüksekokuldan bir tanesinde bile kurucu öğrencinin çıkmaması derneğin kurulamaması sonucunu doğuracaktır. Yine genel kurullar için getirilen ve ne olduğu da tam belli olmayan koşullar, dernekleri sürekli kendiliğinden dağılma bali ile karşı karşıya bırakacak niteliktedir.

Değişiklik tasarısı ile getirilmek istenen öğrenci derneği modeli, pasif üyelerden oluşan, şekilsiz, sınırları belirsiz bir insan topluluğudur. Üye olmak için değil, üye olmamak için etkin bir eylemin gerektiği, aidat gibi bir sorunun olmadığı, örgüt içinde örgütsüz yığınların bulunduğu hantal, hareket yeteneği zayıf bir topluluktur model olarak alınan. Üyelerin aidat zorunluluğu olmayışının getireceği bir başka sonuç da, derneklerin idari bağımlılığının yanında ekonomik bakımdan da bağımlı bale gelmesi olacaktır.

Son yıllarda çıkarılan bir çok yasa gibi, bu yasa tasarısı da anti-demokratiklik özelliğinin yanında ikinci bir özellik olarak mantıksızlık ve tutarsızlığı taşımaktadır. Bunun nedeni, yasaların çıkartılmasında yasa tasarı ya da tekliflerini hazırlayanların, yalnızca anti-demokratik niyetlerini ön plana çıkarmaları, yasaların

MURAT ÖZMENEK

mantıklı, tutarlı ve genel hukuk ilkelerine uygun oluşlarına yeterince özen gösterilmemeleridir. Bu tasarıda ise mantıksızlık varabileceği en son noktaya ulaşmıştır. Mantıksızlık derneklerin kuruluşu için aranacak koşullarda başlamaktadır. Yukarıda 9 Eylül Üniversitesi için verdiğimiz örneğe dönelim. Bu üniversiteye bağlı Sanat Eğitimi Yüksekokulunda istatistiklere göre 1982-83 öğretim yılında 4 öğrenci bulunmaktaydı. Bu sayıyı bugün içinde geçerli varsayalım. Yaklaşık 20.000 öğrencinin bulunduğu üniversitenin diğer tüm fakülte ve yüksekokullarından yüzlerce, binlerce kurucu bulunsa bile, 4 öğrencili okuldaki 4 kişiden bir tane kurucunun çıkmaması 20.000 öğrencinin derneksiz kalmasına neden olacaktır. Bunun mantığını anlayabilmek herhalde tasarıyı hazırlayanlar kadar ince bir zekaya sahip olmayı gerektirmektedir.

Genel kurullar için getirilen koşullardaki mantığa ve tutarlılığa ise hayran olmamak mümkün değil. Tasarı ile 2547 sayılı Yasaya eklenen ek madde 16'nın üçüncü fıkrasında "üniversite öğrenci derneği genel kurulu, tüzüğünde belirtilen ve şubeler genel kurulu tarafından seçilen temsilcilerden teşekkül eder" denilmektedir. Kısaca bu fıkrada genel kurul için delegelik sistemi öngörülmüştür. Aynı maddenin 5 nci fıkrasında ise öğrenci dernekleri ve şubelerinin organlarının üye tam sayısının yarısından fazlası ile seçilebileceği, ikinci ve üçüncü genel kurullarda ise 1/3 yeter sayıyı sağlayamayan derneklerin münfesih sayılacağı belirtilmiştir. İki yukarıdaki fıkrada genel kurul için delegelik sistemi öngörülürken, aşağıdaki fıkrada doğrudan temsil sistemi öngörülmüştür. Tutarlılığın böylesine de doğrusu pes edilir. Bu maddeden derneklerin ne şekilde genel kurul yapabileceklerini çıkarmak mümkün değildir. 5 nci fıkradaki sisteme itibar edildiğinde ise işin içinden çıkmanın olanağı kalmamaktadır. Yaklaşık 35.000 öğrencinin öğrenim gördüğü Gazi Üniversitesinde dernek organlarının seçimi için ilk genel kurulda 17.500 öğrencinin hazır bulunması ve aynı kişilere oy vermesi, bu başarılamazsa ikinci genel kurulda yaklaşık 8.500 öğrencinin genel kurula katılması ve aynı kişilere oy vermesi gerekecektir. Aksi halde dernekler, tasarıyla istenilen sonuca ulaşacak ve münfesih olacaktır. Tasarı geri çekildiğine göre bu konuda biz bir başka öneride bulunmak istiyoruz. Üniversite dernekleri de kaldırılıp, tüm öğrencilerin YÖK—DER adı verilecek tek bir derneğin doğal üyesi olsunlar, kuruluş için tüm okulların tüm sınıflarından (hatta sıralarından) birer öğrencinin kurucu olması zorunlu olsun. Genel kurullara ise 600.000 öğrencinin tamamının katılması koşulu getirilsin, bir öğrencinin katılamaması halinde dernek münfesih olsun. Beyler, görüldüğü gibi parlak zekalılar yalnız sizlerden ibaret değil.

Tasarının üçüncü özelliği ise Anayasa'ya aykırı oluşudur. Anayasa'nın 33 ncü maddesinin ilk fıkrasında, herkesin önceden izin almaksızın dernek kurabileceği belirtilmiş, diğer fıkralarında bu özgürlüğün kullanılmasına ilişkin kimi sınırlamalar getirilmiş ve son fıkrada da birinci fıkra hükmünün —yani herkesin önceden izin almaksızın dernek kurabileceğine ilişkin hükmün— silahlı kuvvetler ve kolluk kuvvetleri mensupları ile kamu görevlilerinin dernek kurma haklarına başkaca sınırlamalar getirilmesine veya bu özgürlüğü kullanmalarının yasaklanmasına engel olmayacağı hükmü yeralmıştır. Burdan çıkan sonuç, bu sayılan kişiler dışındaki kişilerin —bu arada öğrencilerin— dernek kurmasına anayasadaki sınırlamalar dışında yeni sınırlamalar getirilemeyeceğidir. Kuruluş için diğer derneklerden çok ağır koşulların öngörülmesi, aidat ödeme zorunluluğunun kaldırılması ve öğrencilere, siz ancak rektörlüğün gözetim ve denetiminde, yalnızca üniversiteler düzeyinde dernek kurabilirsiniz denilmesi, hepsi birer sınırlama olduğu için anayasanın 33 ncü maddesine aykırılık oluşturur.

Mevcut öğrenci derneklerinin kapatılması da, hem Anayasa'ya, hem de genel hukuk ilkelerine aykırılık oluşturacaktır. Anayasa'nın 33 ncü maddesinde, kanun koyucuya, dernek kurma özgürlüğünün kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usulleri belirleme konularında yetki vermiş, varolan dernekleri kapatma yetkisi vermemiştir. Üstelik Anayasa maddesinde derneklerin hangi hallerde kapatılabileceği ya da münfesih sayılacağı açıkça belirtilmiştir. Bunların dışında kanunla derneklerin kapatılması mümkün değildir. Eğer Anayasa koyucu, kanunla derneklerin kapatılabileceğini öngörmüş olsa idi, siyasal partilere ilişkin düzenlemeler yapan 69. maddesinde olduğu gibi kapatılmanın da kanunla düzenlenebileceğini belirtirdi. Ayrıca varolan düzenlemelere göre kurulmuş, tüzel kişilik kazanmış derneklerin kapatılması genel hukuk ilkelerinden biri olan 'kazanılmış hak ilkesi"ne de aykırılık oluşturur.

Diğer bir Anayasa'ya aykırılık da tasarının son fıkrasında mevcut. Bu fıkraya göre, kurucu üyelik ve dernek üyeliğinin esas, şekil ve şartları ile organlarının seçim usulü Anayasanın 13. maddesi (!) hükümleri gözönünde bulundurulmak kaydı ile Başbakanlıkça en geç üç ay içinde çıkarılacak bir yönetmelikle tespit edilecektir. Bu hususların Anayasa'nın 13. maddesi ile ilgisinin ne olduğu oldukça merak çekici bir konu. Bu bir yana, Anayasa'nın 33. maddesinde derneklerle ilgili yapılabilecek düzenlemelerin, ancak yasa ile yapılmasını öngördüğü ve yönetmeliklerle bu hususların düzenlenemeyeceği herhalde unutulmuş.

Anayasa'nın temel hak ve özgürlüklerin sınırlanmasını düzenleyen 13 ncü maddesinde, temel hak ve özgürlüklerle ilgili genel ve özel sınırlamaların demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olamayacağı belirtilmiştir. Öğrenci derneklerinin kurulması ve yaşamasını adeta olanaksızlaştıran böyle bir düzenlemenin 12 Eylül "demokrasi"sinin bile gereklerine aykırı olduğu açıktır.

Böyle ciddiyetsiz, tutarsız, anayasaya aykırı bir yasa tasarısı ile öğrenci dernekleri yok edilmek, yeni derneklerin kuruluşu olanaksız bale kurulmayı başaranlar ise rektörlüklerin kuklası haline getirilmek isteniyor. Bu öğrenci derneklerine yöneltilmiş bir saldırı değilse, nedir? Ancak böyle bir saldırının gündeme gelmesinin ne anlama geldiğine de dikkat etmek gerek. Anlamı şudur: Bu güne dek derneklerin kuruluşunu engellemek için valiliklerin yaptığı yasadışı uygulamalar, dernekçi öğrenciler üzerinde rektörlüklerin, emniyet güçlerinin uyguladıkları yasadışı baskılar sonuç vermemiş, sonuç vermeyeceği anlaşılmıştır. Bu tasarı, dernekleşme mücadelesinin ilk aşamasının öğrencilerin zaferiyle sonuçlandığının anlatımıdır. Ama bir şey unutulmuştur, bunca engeli kararlılığı ve birliği ile aşmasını başaran demokratik öğrenci hareketi, bu ciddiyetsiz yasa tasarısı karşısında mı gerileyecektir? Öğrenci hareketi bu soruya "hayır" yanıtını vermiş yaygın ve etkili eylemleriyle tasarının geri çekilmesini sağlamıştır. Ancak bu kazanımın geçici bir kazanım olduğu, bu ve buna benzer saldırıların sürekli öğrenci hareketi üzerinde tehdit oluşturacağı unutulmamalıdır. Demokratik Öğrenci Hareketinin saflarında görülecek en küçük zafiyet, öğrenci hareketinin birliğinde meydana gelecek en küçük sarsıntıyı, öğrenci derneklerinin meşruluğu üzerine düşürülecek küçücük bir gölgeyi, yeni ve daha şiddetli saldırılarına gerekçe yapmak isteyenlerin fırsat beklediği akıllardan çıkarılmamalıdır. Nitekim, öğrenci derneklerinin temsil niteliği üzerine demokratik öğrenci hareketi saflarında sürdürülen kimi tartışmalar, birlikte karşı koyduğumuz yasa tasarısını hazırlayan ve savunanların başlıca gerekçeleri olmuştur. Elde edilen kazanımın kalıcı olup olmayacağı, büyük ölçüde demokratik öğrenci hareketi saflarında olanların hareketin birliğini koruma ve meşruluk zeminini yitirmeme konusunda gösterecekleri sorumluluğa bağlı olacaktır. Bu sorumluluk gösterildiğinde demokratik öğrenci hareketinin geriletilmesi mümkün olmayacaktır.

Demokratik Öğrenci Hareketinin Başarılı SINAVI

Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) nun 59. maddesinin değiştirilmesi ve bir ek madde eklenmesi konusundaki yasa teklifinin 2 Nisan 1987 günü, TBMM Milli Eğitim Komisyonu'nda kabul edilmesi, demokratik öğrenci hareketini 1980 sonrasının en önemli sınavı ile karşı karşıya bırakıyordu. Üç yıllık yoğun çaba, emek ve direncin ürünü öğrenci dernekleri kapatılma tehlikesiyle karşı karşıyaydı. Demokratik dernekler ortadan kaldırılacak, yerine rektörlerin güdümünde çalışacak kukla örgütler kurdurulmak istenecekti. Birbaşka deyişle, üniversite gençliğinin örgütlülüğü kırılmak isteniyordu.

2 Nisan günü TRT'nin haber bültenlerinden "yapılan değişiklikle, öğrenci derneklerine üye olmak artık rektör iznine bağlı olmayacak" cümlesinin yanıltıcı masumiyetinde yansıtılan teklif, öğrenci dernekleriyle, derneklere henüz üye olmamış ya da henüz dernek kuramamış geniş bir öğrenci kesiminin haklı tepkisiyle karşılaştı. Bu haklı tepkinin, planlı etkinliklere, protesto eylemlerine dönüşmesi ve giderek yaygınlaşması sürecini, ayrı ayrı illerde yaşanan boyutlarıyla aktarıyoruz. Bu süreç, yasa teklifinin TBMM genel kurul gündemine girmeden geri çekilmesi ile son bulmadı. Eylemlere katılan, anti-demokratik yasa teklifine sessiz kalmayan öğrencilerin yüzlercesi gözaltına alındı, fişlendi, tutuklandı. Dergimiz yayına hazırlandığı sırada, bu çerçevede toplam 218 öğrenci tutuklanmış, 613 öğrenci de günlerce gözaltında kalıp fişlenmişti. Protesto eylemlerini izleyen günler, bu haksızlığa karşı yapılmış açlık grevleri, toplantılar, açıklamalar vb. ile doluydu.

Eylemlere, zamanlama, hedef belirleme, sonuç alına, önderlik, süreklilik, ivmelenme gibi tüm boyutlarıyla eylem mantığına, eylemler sırasındaki çeşitli tutum ve tartışmalardan yola çıkarak birlik ilkesine, kitlesellşme, katılım unsurlarına ve son bir ayın gelişmelerinin demokratik öğrenci hareketinin geleceğine ilişkin olarak bize sunduğu ipuçlarına, önümüzdeki sayıda daha geniş değerlendirme yazılarıyla değineceğiz. Bu sayfalarda, öğrenci gençliğin mücadelesinin bu önemli aşamasını bir belge olarak geleceğe kalacağı inancıyla ayrıntılı biçimde sunuyoruz.

ankara...

Yasa teklifinin komisyonda kabul edilmesi sonrasında, zaten bir süredir bu gelişmeyi bekleyenler tarafından ortaya atılan öğrenci gençliğin örgütlerine sahip çıkabilmek için neler yapabileceği tartışması giderek yoğunlaştı. Bu tartışmadan çıkan ilk net sonuç ise,yapılacaklarınülke düzeyinde sağlanacak bir iletişim ve koordinasyon çerçevesinde gerçekleştirilmesiydi. Öğrenci derneklerinde yapılan birim toplantılarını, il düzeyindeki, sonra da ülke düzeyindeki sohbet toplantıları izledi. 7 Nisan günü Ankara'da biraraya gelen ve bu arada, polisin Öğrenci Postası bürosunu "ihbar üzerine" basması sonucu birkaç saatlik gözaltını da yaşayan öğrenci derneği temsilcileri, bir dizi etkinlik üzerinde anlaşmaya vardılar.

Ankara'da yasa teklifine karşı ilk ciddi tepki, 10 Nisan günü ODTÜ ve Hacettepe Beytepe kampüslerinde gerçekleştirilen yemek yememe ve oturma eylemleriydi. Her iki üniversitenin yüzlerce öğrencisi, o gün yemekhanelerde tepsilerini masalara bırakarak "güdümlü dernekleri istemediklerini" kamuoyuna duyurma yolunu seçtiler. Ancak her iki üniversitede de iktidarın protesto amacıyla yemek yememe özgürlüğünü bile tanımadığı, okul yönetiminin ve jandarmanın tutumuyla örneklendi. Hacettepe öğrencilerinin kimlikleri yemekhane çıkışında toplanırken, ODTÜ' de üç öğrenci jandarma tarafından yemekhaneden alınarak götürüldü.

Hacettepe Üniversitesi öğrencileri, kimliklerinin alınması üzerine Rektörlük binası önünde geniş katılımlı bir oturma eylemi, başlattılar ve kimlikleri kendilerine geri verilene kadar sürdürdükleri eylem sırasında, kampüsteki diğer öğrencilerin de desteğiyle başarılı bir dayanışma örneği verdiler.

ODTÜ'de ise Taner Yüzgeç, Hilal Akyüz ve Özgür Kavak'ın jandarma tarafından götürülmesi olayı, yemek yememe eylemini izleyen bir oturma eylemiyle kınandı. 200 kişinin katıldığı eylem sırasında, jandarmanın dipçikle saldırarak, kalabalık içinden bir öğrenciyi alması da büyük tepki yarattı. Ertesi gün gazetelerde bu saldırıyı yansıtan fotoğrafların yeralması, gerek yasa teklifine karşı verilecek mücadelede, öğrencilerin neleri göze alması gerektiğini vurgulaması, gerekse ülke düzeyinde üniversite gençliğinin çok önemli bir kesiminde yarattığı dayanışma direnç ve kararlılık duyguları açısından önemliydi. Hiç kuşkusuz, Türkiye'nin 12 Eylül sonrası manzaraları arasında yeralacak bir belgeydi aynı zamanda o fotoğraflar.

ODTÜ'de oturma eyleminin sürdüğü saatlerde, Ankara Üniversitesi'ne bağlı SBF, BYYO, Hukuk ve Eğitim Fakülteleri'nin ortaklaşa düzenledikleri, Cebeci Öğrenci Şenliği' de, "güdümlü derneklere karşı çıkan ve öz örgütlerini sonuna

kadar savunmaya kararlı" öğrencilerin yasa teklifine karşı verdikleri mücadeleye yönelik bir dayanışma şölenine dönüşmüştü. Bunun en iyi göstergesi, İstanbul, İzmir, Trabzon'dan gelen öğrenci dernekleri mesajlarında, şenliğe katılan Ankara öğrenci derneklerinin açıklamalarında hep aynı sözlerin yer almasıydı "güdümlü derneklere hayır!". Tarih 10 Nisan 1987'ydi.

13 Nisan Pazartesi gününden itibaren, etkinlikler Ankara düzeyinde yaygınlaşmaya başladı. AÜ Eğitim Bilimleri, HÜ Tıp, DTCF ve AÜ Hukuk Fakültelerinde yemek boykotları düzenlendi. 14 Nisan günü, Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde öğrenci derneğinin tümüyle yasa teklifine ayırdığı ve teklife karşı mücadele çağrısı yaptığı Bülten sayısını, fakülte çevresinde satan dernek üye ve yöneticileri gözaltına alınmak istendi. Öğrencilerin anında müdahale etmesi ve BYYO başta olmak üzere diğer fakültelerden de katılımla, okul bahçesinde gerçekleştirdikleri kitlesel oturma eylemi sonucu bu öğrenciler bırakıldı. Sonrasında, yemekhaneye giderek tepsilerini alan 350 öğrenci yemeklerini birbirine karıştırarak beklediler. Geniş bir katılıma ulaşan yemek boykotu öğrencilerin üç dakikalık alkışıyla bitirildi ve bahçede öğrenci derneği yöneticilerinin getirmiş olduğu tatlı yenildi. Aynı gün, Ziraat Fakültesi'nde de yemek boykotu yapılmış, kimliklerin alınması üzerine de kitlesel bir oturma eylemine gidilmişti. Saatler süren eylem, kimliklerin geri alınmasıyla son bulmuştu. Tüm bu eylemler öğrencilerin kendine güvenini arttırır nitelikteydi. Ulaşılan kitlesellik ve kazanılan destek, öğrenci derneklerinin giderek ivmelendirmek istedikleri eylemliliğin sağlıklı bir başlangıç yapmasına yolaçmıştı. Teklifin ilk kabul edildiği günlerde, kimi kesimlere egemen olan karamsarlık, yerini "bu teklif mücadelemiz sonucu geri çekilecek" inancına bırakıyordu. 14 Nisan günü Ankara'da yemek boykotlarıyla dikkat çekici bir hareketlilik yaşanırken, İstanbul ve İzmit'ten gelen haberler de tartışılmaya başlanmıştı. Gözaltı haberlerini, o gece yurtlarından, evlerinden, ertesi günü okullarından birçok Ankaralı öğrencinin götürülmesi izledi. Polis baskısı kendini ciddi biçimde hissettirmeye başlamıştı. Ancak Ankara'da o an a kadar gerçekleştirilen tüm eylemlerin meşru bir zemine dayanması ve organizasyonda aksaklıkların olmaması sonucu, bu baskı bir ölçüde aşılabilmişti. 14 Nisan günkü yemek boykotları sonrasında öğrenci kitlesinin morali oldukça yüksekti.

Ertesi gün, Hacettepe Üniversitesi'ne bağlı çeşitli fakültelerle, SBF, Hukuk, BYYO, Ziraat fakültelerinden 50-60 kişilik bir grup TBMM'ye giderek, yasa teklifinin geri çekilmesi konusunda görüşmeler yaptılar. İlkin SHP grubuyla, daha sonra SHP Genel başkanı Erdal İnönü, DYP Genel Başkanı Hüsamettin Cindoruk ve DSP grubuyla görüşen öğrenciler, teklife karşı mücadeleyi sürdüreceklerini ve muhalefet partilerinin de bu çalışmayı TBMM'de sürdürmesi gerektiğini açıkladılar. O sıralarda, Genel Kurul görüşmelerine başlanmış ve yasa teklifinin Genel Kurul gündemine getirilmeden komisyona geri gönderilmesine karar verildiği duyurulmuştu. Bu haber, öğrenciler arasında büyük sevinç yarattı. Bir manevra niteliği taşısa, gelecekte böylesi bir teklifin yeniden gündeme alınması olasılığı saklı kalsa da iktidara attırılan bu geri adım demokratik öğrenci hareketinin önemli bir başarısıydı.

Aynı gün akşam üstü, Ankara'daki tüm üniversitelerden öğrencilerin Kızılay'daki Merkez Postanesi'nde toplanarak, TBMM'ye telgraf çekmeleri bekleniyordu. Kararlaştırılan saatte Abdi İpekçi Parkı'nda toplanan öğrenciler, PTT'ye nasıl gidileceğini bir süre tartıştılar. Bu sırada, bir grup öğrenci Sıhhıyi'den Kızılay'a doğru yürüyüşe geçti. Ancak sivil görevlilerle çevik kuvvet ekiplerinin kordonu altına alınan öğrencilerden büyük bölümü sürüklenerek bekleyen polis otobüslerine bindirildi. Gözaltına alınanlar arasıda, öğrenci derneği başkan ve yöneticileri de vardı. Aynı anlarda, postaneye ulaşmayı başaran kalabalık bir grup ise telgraflarını çekmiş, polisin her iki çıkışı da tutması üzerine, PTT binası içinde oturma eyleminde bulunmuştu. Postaneden ayrılınırken, izleyen saatlerde Kızılay, Sıhhiye, Yenişehir çevresinden alınan öğrencilerle, gözaltı sayısı yüzleri bulmuş, aynı gece pekçok öğrenci de evlerinden alınarak götürülmüştü.

Yürüyüş-telgraf eyleminin böylesi büyük bir kayıp verilerek sonuçlanmasında en önemli etkenlerden biri de, yürüyüşün önceden ayrıntılarıyla planlanmamış olması, kimi üniversitelerden gelen öğrenci kitlesinin başında önderlerinin olmayışı ve polis saldırısının yarattığı tedirgin ortamdı. Eyleme ilişkin yorumlar ve tartışmalar halen sürüyor. Ayrıntılı bir değerlendirmeye önümüzdeki sayıda, İstanbul ve İzmir'deki yürüyüş eylemleriyle de birleştirerek yer vereceğiz.

16 Nisan günü, iki gündür İstanbul ve İzmir'den yürüyerek yola çıkmış olan ve bir bölümü İzmit'te gözaltını, hepsi yol boyunca polis baskısını yaşayan öğrenci grubunun Ankara'ya varması bekleniyordu. Ankara'daki çeşitli fakültelerden 300 kadar öğrenci, yasa teklifine ilişkin öğrenci derneklerinin görüşlerine yer verilen ve tüm Türkiye'de imzaya açılan dilekçeleri TBMM Başkanlığı'na iletmek üzere gelen arkadaşlarını karşılamak için Milli Kütüphane karşısında biraraya gelerek birkaç saat beklediler. Karşılamaya sendikalar, çeşitli demokratik kitle örgütü temsilcileri, aydınlar ve SHP'li milletvekillerinin bir bölümü de gelmişti. Ellerinde karanfillerle bekleyen öğrenciler, yürüyüşçülerin yolunun polisin müdahalesiyle değiştirildiği haberini alınca, çiçekleri yola attılar ve oradan ayrıldılar.

Polis baskısına —ki bu baskı tekme, tokat, copla fiziki boyut da kazanmıştı— rağmen sonunda TBMM'ye ulaşan yürüyüşçüler, SHP grubunda düzenlenen basın toplantısına katıldılar. Toplantıda, yasa teklifinin yeniden gündeme getirilmesi olasılığı üzerinde duran yürüyüşçü öğrenciler, teklifin bir daha gündeme gelmeyecek biçimde iptal edilmesini istediler. Yol boyunca karşılaştıkları baskıları da dile getirdikten sonra, gözaltına alınan ve tutuklanan arkadaşlarının serbest bırakılmasını isteyerek, yürüyüşleri sırasındasürdürdükleri açlık grevine TBMM binasında son verdiler. Öğrencilerin illerine dönmek üzere Meclis binasından ayrılmalarıyla, yasa teklifine karşı yapılan eylemler yerini, bu haklı mücadele sırasında gözaltına alınanlarla dayanışma amaçlı ve içeride öğrencilere uygulanan baskı, kötü muamele ve insanlık suçu İŞKENCEYE karşı eylemlere bırakıyordu. Yasa teklifine karşı gerçekleştirilen eylemlerde, Ankara düzeyinde yaşanan bir başka olumsuzluk da, yürüyüşçülerin karşılanması aşamasında örneklenen, grupçu mantıktı. Kimi gruplar ve dernek yönetimleri, karşılamaya gelmeyerek, öğrenci gençliğin örgütlerine birlik ve dayanışma içinde sahip çıkması mantığına aykırı hareket ettiler. Bu gruplardan bir bölümü, daha sonra yaptıklarının hatalı olduğunu açıklayarak, birimlerinde tutumlarına ilişkin özeleştiri vereceklerini duyurdular.

Bir gün sonra, 18 Nisan'da haksız gözaltını ve işkenceyi protesto amacıyla ilkin 23 öğrencinin katıldığı, daha sonra katılımcıların sayısı 50'yi aşan bir açlık grevi başlatıldı. Ankara'da üç evde süren greve, öğrenci kitlesi de yaptığı ziyaretlerle büyük ilgi gösterdi. Bu süre içinde, Ankara DGM'de tutuklanan öğrencilerin sayısı da 50'ye ulaşmıştı. Kimi öğrenci dernekleri yaptıkları açıklamalarla işkenceyi kınadılar ve İçişleri Bakanı, Başbakan ve Cumhurbaşkanı'yla görüşme talebinde bulundular.Grevci öğrencilerin bir bölümü, alınan karar uyarınca greve 25 Nisan tarihinde son verirken, yeni katılımlarla süren grevin, öğrencilerin DGM'ye çıkarılacakları ve gözaltının son bulacağı 27 Nisan günü tümüyle son bulması bekleniyordu. Bu arada, süreli greve katılamayan öğrenci, veli ve aydınlarda 24 saatlik bir destek grevi gerçekleştirdiler. Bir öğrenci evinde yapılan greve, hukukçu,doktorve gazetecilerin çoğunlukta olduğu 40 kadar aydının bir bölümü fiilen katıldı, bir bölümü de ziyaretleriyle destek oldu. Türkiye'nin pekçok kentinde süren açlık grevleri, Ankara'da 25 Nisan günü SHP'nin düzenlediği "YÖK ve Üniversite Gençliği" panelinde açıklama yapan bir grevci öğrencinin dediği gibi, "işkenceye ve öğrenci gençliğin üzerindeki baskılara karşı bir ortak sese" dönüşmüş, gelenek halini almıştı. Grev sırasında yaşanan kimi olumsuzluklar ise, böylesi bir eylemi dernek mekanizmalarını hiçe sayarak, kimi kişi ve grupları dışlayarak gerçekleştirme yönündeki yanlış eğilim ile yürüyüş eylemine ilişkin başarısızlıkların suçunu büyük çoğunluğu eylem içinde en etkin bir biçimde yeralmış ve bu yüzden gözaltına alınmış birkaç kişiye yüklemeye çalışan, belirsiz ve kime ulaştırılacağı bilinmeyen isim listeleri hazırlayan sorumsuz tutumdakilerdi. Ancak bu eğilim ve tutum, öğrenci kitlesinin sağduyusu, birlik ve dernek mekanizmalarının işletilmesi konusundaki duyarlılığına yenik düşecekti.

izmir...

8 NİSAN ÇARŞAMBA:

* Buca: 9 Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Öğrenci Derneği üyeleri yeni yasa tasarısını protesto eden bir bildiri dağıttılar. Fakülte Dekanı Adnan Gülerman'ın okula polis çağırması üzerine, öğrencilerden 3 kişi gözaltına alındı. Polis tarafından dekanın odasına götürülen öğrenciler, burada yarım saat kadar sorguya çekildi. Arkadaşlarının serbest bırakılması için fakülte öğrencilerinden bir grup dekanlığın önünde oturma eylemi yaptı. Bunun üzerine gözaltına alınan öğrenciler serbest bırakıldı. Gazetecilerin görüşme isteğini kabul etmeyen dekan telefonlara da yanıt vermedi.

9 NİSAN PERŞEMBE:

* Bornova Kampüsü: Cumhurbaşkanı Kenan Evren, kampüsteki bazı tesislerin açılışını yapmak için Ege Üniversitesi'ni ziyaret etti. Aynı günün sabahında Ege Üniversitesi'ne bağlı fakültelerde Öğrenci Dernekleri tarafından yeni yasa tasarısı hakkında 10.000 civarında bildiri dağıtıldı. Resmi ve sivil polislerin yakın gözetiminde yapılan bildiri dağıtımına polis herhangi bir müdahalede bulunmadı.

10 NİSAN CUMA:

"Tek tip dernek" yasa tasarısına karşı hazırlanan dilekçe metni imzaya açıldı. İmza kampanyası halen sürüyor.

Aynı gün, Ege Üniversitesi'nin tüm yemekhanelerinde yemek yememe eylemleri yapıldı. Bazı yemekhanelerde önceki gün dağıtılan bildirinin dağıtımı sürdürüldü. Özellikle Edebiyat ve Eczacılık fakülteleri ile Basın Yayın Yüksek Okulu'nun ortak kullandığı yemekhanede eyleme katılım oranı çok yüksek oldu. 700 kadar öğrenci yemeklerini alıp yemeden yarım saat kadar oturdular. Bu sürede yalnızca su ve sigara içen öğrenciler hep birlikte kalkarak yemekhaneyi terkettiler.

13 NİSAN PAZARTESİ:

Yemek yememe eylemleri sürüyor. 9 Eylül Üniversitesi'ne bağlı Güzel Sanatlar Fakültesi öğrencileri de yemek yememe eylemi yaptılar. Yemeklerini yemeyen GSF öğrencileri hakkında disiplin soruşturması açıldı.

14 NİSAN SALI:

* Buca: Buca Eğitim Fakültesi'nin yemekhanesinde yaklaşık 300 öğrenci yemek yememe eylemi yaptılar, yasa tasarısını protesto ettiler. Yemek yemeyen öğrenciler yaklaşık iki dakika çatal ve kaşıklarını servis tepsilerine vurarak protestoda bulunup, topluca kalkarak alkışlarla yemekhaneyi terkettiler. Bu sırada, fotoğraf çeken Resim Bölümü 4. sınıf öğrencisi Atanur Doğan polis tarafından gözaltına alındı. Bunu öğrenen öğrenciler dekanlık binasına kadar yürüdüler ve arkadaşları serbest bırakılana kadar oturma eylemi yaptılar. Arkadaşları bırakılan öğrenciler sessizce dağıldı. Yine, yemek yememe eylemine katılan öğrencilerin kimliklerini tespit etmek isteyen fakülte sekreterliğinin istemine karşın öğrenciler kimliklerini vermediler.

* Bornova Kampüsü: Öğle üzeri saat 12 sularında Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in açılışını yaptığı Gençlik Merkezi önünde ellerinde çiçeklerle coşkulu ve kalabalık bir kitle birikti. Kalabalığın içinde ve çevresinde çok sayıda sivil polisin varlığı dikkati çekiyordu. Bir süre sonra öğrenciler kampüsün çıkışına doğru sessiz bir yürüyüş başlattılar. 1000'i aşkın öğrencinin yürüyüşü düzenli bir biçimde, sivil ve resmi polisler eşliğinde sürerken onlarca gazeteci ve bir o kadar sivil polis fotoğraf çekme çabasındaydı. Soranlara, önce kendini Anadolu Ajansı, sonra Demokrat Ege ve Hürriyet gazetesi muhabiri olarak tanıtan bazı "fotoğrafçılar" gazetecilerin de fotoğraflarını çektiler. Yine ilginç bir örnek olarak, kampüs çıkışına doğru ilerleyen öğrenciler fotoğraflarını çekmekte olan birinin yanına gelen Milliyet gazetesi muhabirinin "komiserim, izin verin de biraz da biz çekelim" diye seslenmesi demokrasimizin kaydettiği aşamayı gösteriyordu:

Kampüs çıkışına gelindiğinde, öğrenciler, yürüyüşçü arkadaşlarını uğurlamak üzere yolun kenarına dizildiler. Daha sonra yürüyüşçüler gözüktü. Salihli'ye dek destek yürüyüşüne katılanlar birlikte sayıları 124'ü bulan yürüyüşçüler gruplar halinde yürümeye başladılar. Yüzlerce öğrenci, yürüyüşçüleri kucaklayarak, çiçek vererek uğurladılar. Yürüyüşçüler, çiçek yağmuru altında ve dakikalarca süren alkışlarla uğurlandı. Daha sonra kalabalık sessiz bir biçimde dağıldı.

* Yürüyüş: Yürüyüşçüler, polisin yoğun gözetimi altında Turgutlu'ya vardılar. Turgutlu girişinde polis kimlik kontrolu yapmak istedi, yürüyüşçülerin kalabalıklığı nedeniyle vazgeçti. Hukuk Fakültesi öğrencilerinde yürüyüşe katılan 8 öğrenci sınavları nedeniyle İzmir'e döndü. Bu öğrenciler garaja kadar izlendiler ve sivil polis tarafından "hatıra fotoğrafları" çekildi. Geri kalan yürüyüşçüler otobüslerle Salihli'ye ulaştılar.

DÜNYA SENDİKALAR FEDERASYONU'NDAN ÖZAL'A TELGRAF

Anti-demokratik yasa teklifine karşı gerçekleştirilen eylemler, dış basında da geniş yer aldı. Uluslararası demokratik kuruluşlar bu haklı protestoyu desteklerlerken, öğrencilere yönelen baskıyı, haksız gözaltını ve işkenceyi de kınadılar. Bu kuruluşlardan biri de 15 Nisan 1987 tarihinde, Başbakan Turgut Özal'a Dünya Sendikalar Federasyonu (WFTU) tarafından çekilen telgraftı. WFTU'nun bir örneğini de dergimize ilettiği telgraf metni şöyle:

Bay Turgut Özal
Başbakan
TBMM
Ankara
Türkiye

Gösterici öğrencilere uygulanan baskıyı şiddetle kınıyoruz. Gözaltına alınan öğrencilerin serbest bırakılmasını ve öğrencilerin örgütlenme hak ve özgürlüklerine saygı gösterilmesini istiyoruz. Dünya Sendikalar Federasyonu.
Prag
WFTU

* Muğla: Muğla'da bir grup üniversite öğrencisi, çıkarılmaya çalışılan yasa tasarısını protesto etmek ve düşüncelerini açıklamak için hazırladıkları ve yasal işlemlerini tamamlayıp dağıttıkları bildiri üzerine gözaltına alındı. Bir gün boyunca gözaltında tutulan 4 öğrenci ertesi gün serbest bırakıldı.

15 NİSAN ÇARŞAMBA:

Açlık grevi: 9 Eylül Üniversitesi Rektörlüğü önünde 48 öğrenci açlık grevine başladı. Öğrenciler yeni yasa tasarısına karşı olduklarını, aynı zamanda, Ankara-İstanbul-İzmir-Adana ve diğer illerde gözaltına alınan arkadaşlarının serbest bırakılmasını istediklerini belirttiler. Boyunlarına boş kartonlar asan öğrenciler bu konuda şunları söylediler: "Bu kartonları özellikle boş astık. Herhangi bir şey yazdığımızda slogan kapsamına girecekti... Bu kartonlarda antidemokratik baskılara karşı söylemek istediğimiz her şey var. Anlayan anlar. "Açlık grevine grevci bir öğrencinin annesi (Sündüz Öztürk) de katılıyor. Öğrencilerin ziyaret ettiği açlık grevcileri geceyi Demokrat Ege gazetesinin binasında geçirdiler.

16 NİSAN PERŞEMBE:

9 Eylül Üniversitesi Rektörlüğü önünde açlık grevini sürdüren öğrenciler saat 14:00 civarında diğer okullardan öğrenciler tarafından ziyaret edildi. Saat 16:00 aralarında da 300 kadar ziyaretçiyle birlikte söyleşiyer yapıldı, türküler söylendi. Öğrenciler "Polis baskısına, gözaltına son", "Güdümlü öğrenci derneklerine hayır", "Yaşasın bağımsız öğrenci dernekleri" sloganlarını atarak istemlerini haykırdılar ve sessizce dağıldılar. Dağılma sırasında "Dağılmayın" şeklinde bağıran polisler önce öğrencilerin çevresini sardı, daha sonra birbirine kenetlenen öğrencileri coplayarak, yerde sürükleyerek "önceden hazır tutulan" polis arabalarına taşıdı. Sokak aralarında da önleri kesilen ziyaretçiler ve yoldan geçmekte olan insanlar gözaltına alındı. Emniyette yapılan açıklamada 204 kişinin gözaltına alındığı, bu sayının artacağı söylendi. Aynı gece saat 22:00 sı-

ralarında İnciraltı Öğrenci Yurdu yakınındaki kahvehanelerden bir grup öğrencinin gözaltına alındığı öğrenildi. Bu arada, gözaltına alınan açlık grevcileri eylemlerini gözaltında da sürdürüyor.

17 NİSAN CUMA:

* Bornova Kampüsü: Saat 12:00 sıralarında Gençlik Merkezi önünde öğrenciler küçük gruplar halinde toplandılar. Ege ve 9 Eylül Üniversitesi'ne bağlı tüm okullardan gelen öğrenciler, beşer kişilik gruplar halinde buradan kampüs içindeki postaneye doğru yürümeye başladılar. Yürüyüş kortejinin başında İzmir Öğrenci Dernekleri başkan ve yöneticileri vardı. Öğrenciler belli bir düzende ve dernekler olarak sırayla yürüdüler. Öğrencilerin dernek gruplarına dışarıdan hiç kimseyi almadıkları gözlendi. Yol boyunca öğrenciler sessizce yürüyerek postaneye vardılar. Postane önünde ikişerli bir kuyruk oluşturan öğrenciler, hazırladıkları telgrafları çekmek istediklerinde PTT memurlarının bir süre engellemesiyle karşılaştılar. TBMM ANAP Grup Başkanlığı ve İçişleri Bakanlığı'na çekilen telgraflardaki tek istem "yasa tasarısının tümüyle geri çekilmesi ve gözaltına alınan-tutuklanan öğrencilerin serbest bırakılması"ydı. Bu arada basına bir açıklama verildi

Telgraf çekme işlemi uzamaya başlayınca, arka sıralarda kalan gruplar dağılmaya başladı. Yürüyüş ve telgraf çekme eylemi sırasında çok sayıda sivil polisin öğrencileri izlediği ve fotoğraf çektiği gözlendi. Öğrenci derneklerinin örgütlü bir biçimde gerçekleştirdikleri, kararlı ve provokasyona kapalı bir eylem olarak gerçekleşen yürüyüş ve telgraf eylemi öğrencilerin gruplar halinde sessizce dağılmasıyla sonuçlandı. Bir grup dernek yöneticisi Bornova ANAP İl Merkezi'ne giderek ANAP'lılarla görüştü

* Buca: Buca'da da öğleyin 12:30 sıralarında İçişleri Bakanlığı'na telgraf çekmek için toplanan 9 Eylül Üniversitesi'ne bağlı İktisat-Eğitim-Meslek Yüksek Okulu öğrencileri polis tarafından engellendi. 150 kadar öğrenciden ancak 4-5 öğrenci "öğrencilerin üzerindeki baskıları ve gözaltına alınmaları protesto eden" telgraflarını çekebildiler. Bir kız öğrenci polis tarafından tartaklanıp postaneden zorla dışarı çıkarılmaya çalışılırken, diğerlerine cop çıkarıldığı görüldü. Öğrencilerin karşılık vermemesi sonucu çatışma çıkmadı. Görgü tanıkları, postanenin polis tarafından çembere alındığını, sokaklarda çok sayıda sivil polisin olduğunu ve iki otobüs dolusu çevik kuvvetin de sokak aralarında bekletildiğini belirttiler.

* Yurtlar: Ankara'ya yapılan yürüyüşe katılan Eczacılık Fakültesi 3. sınıf öğrencisi Naciye Halat'ın izin almadan yurtta kalmadığı için Bornova Öğrenci Yurdu'ndan atıldığı öğrenildi.

* İzmir DGM: Önceki gün gözaltına alınan 172 öğrencinin sorgulanmasına başlandı. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası'na aykırı davrandıkları gerekçesiyle gözaltına alınan öğrenciler 1. Şube'den DGM'ye getirildi. Sabah saat 9:00 sıralarında DGM 'ye çıkarılan öğrencilerin polis arabalarıyla getirilişi aileler tarafından da izlendi. Ailelerin DGM önünde gece saatlerine dek bekledikleri sorgulamalara geç saatlerde ara verildi. Sorgulamaların cumartesi günü de süreceği, tahliyelerin ancak bu gün olabileceği belirtildi. Gözaltına alınanlardan Ali Öztürk'ün annesi "Onun okul harcını yatırabilmek için ağzımdaki altın dişlerimi söktürüp sattım. O yürümeyecek de kim yürüyecek" diyerek tepkisini belirtti.

18 NİSAN CUMARTESİ:

16 Nisan günü başlayan açlık grevini ziyaret eden ve gözaltına alınan 172 öğrencinin DGM'de yargılanmaları sürdü. İki gün süren duruşma süresince öğrencilere yemek ulaştırılmadı ve görevliler tarafından da yemek verilmediği öğrenildi. Açlık grevindeki yargılanan bir kız öğrenci hastaneye kaldırıldı. Bundan sonra veliler, çocuklarının yemek yediğini ve sağlık kontrolundan geçirildiğini görünceye dek kendilerinin de açlık grevine başlayıp sürdüreceklerini açıkladılar. Bu arada DGM savcısının açlık grevindeki velilere "köpekler, itler" diye bağırdığı duyuldu. Duruşmada tanık olarak sivil ve resmi polisler dinlendi, kanıt olarak video kayıtları ve dia'lar izlendi. Dernekler Masası görevlileri dialar gösterilirken açıklamalarda bulundular. 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası'nın 32/1 maddesi gereğince 1-3 yıl istemiyle yargılanan öğrencilerden 18'inin tutuklu yargılanmasına karar verildi. Tutuklanan öğrencilerin adları şöyle: Haldun Karaaslan, Aynur Erkan, Nazım Topçu, Güven Sözbir, Arzu Türkoğlu, Mine Soy, İhsan Metin Erdoğan, Gülgün Hasçelik, Mustafa Emet, Ayşe Özdam Özdamar, Ali Öztürk, Ali Saygılı, Dilek Doğru, İbrahim Kuşçuoğlu, Erdal Özgül, Feridun Diribaş, Saim Gözek, Yüksel Aksu. Duruşma 15 Mayıs 1987 tarihine ertelendi.

Aynı gün 15 öğrenci yasa tasarısını 'gözaltıları" tutuklamaları protesto amacıyla açlık grevine başladı.

15–25 Nisan tarihleri arasında gözaltında kalan SBF Öğrenci Derneği Başkanı Remzi Öner Özkan:

"GÖZALTINDAKİ ÖĞRENCİLERE DÜŞMANCA DAVRANILIYOR"

TBMM Milli Eğitim Komisyonu'nda bugüne dek türlü keyfi, yasadışılığa, işkenceye dek varan baskılara karşın bugüne getirilen öğrenci derneklerini kapatıp yerine güdümlü dernekler kurmayı hedefleyen tasarı hazırlanırken hangi öğrenciye danışıldı?

ANAP Milletvekili İsmail Dayı ile görüşmek umudu ile günlerce TBMM'ye koşturan öğrenciler neden sürekli geri çevrildi?

Başbakan, öğrencileri sevdiğini, haklı bulduğunu, onlarla görüşebileceğini, tasarı Komisyon'a geri gönderildikten sonra söylüyor. O halde bu sevimli öğrenciler neden gözaltına alınıp onlara insanlık dışı uygulamalar yapılıyor?

Bir kişi, mahkemeye çıkarılıp suçluluğu kanıtlanana dek suçsuz kabul edilir. Buna karşın gözaltına alınan öğrenci ünlü "DAL" a çekilir çekilmez 2 x 1 metre hücrelere hapsediliyor. Halbuki hücre hapsi, mahkemenin suçlu bulduğu kişilere uygulanan, hapishanelerdeki en ağır cezalardan biridir. Öğrencilere bol davak, küfür, yiyecek olarak 12 saatte bir ekmek, kısacası vücuda fiziki saldırıya dek varan işkence.

Evet, başbakanımız, sevgisini öğrencilere böyle gösteriyor. Gözaltındaki öğrencilere yapılan ortaçağ uygulamalarını engellemek bir yana, onlara dayak yemekten arta kalan zamanlarında okunacak birkaç kitap göndermek aklına gelmiyor Başbakanımızın.

Gelmiyor, çünkü bu öğrenciler öğrenme tutkunu. Üretme, çalışma, özgürlük tutkunu. Çünkü özerk-demokratik, bilimsel bir üniversite istiyorlar. Bu öğrenciler, arkalarından dökülen timsah gözyaşlarının bilincindedirler. Tüm umut ve beklentileri boşa çıkarırcasına demokratik haklarını sonuna dek kullanma kararlılığındalar. Yıllardır içine hapsedilmek istendikleri dar elbiseyi yırtıyorlar.

Dışarıdaki arkadaşlarımızın kalbi bizimle bir attı gözaltı boyunca. Onların dayanışmasını sürekli hissettik. Hücreyle, aşağılanmayla, düşmanca, insanlıkdışı tavırlarla bizi yıkma, boyun eğdirme çabası hiç tutmadı. En azından düşünmemizi engelleyemediler.

Taş duvarlar, çalışma tutkumuzu, üretim, özgürlük tutkumuzu daha net farketmemizin nedeni oldu.

izmir'den ankara'ya..

14 NİSAN SALI

Önemli bir gün. Uzun bir yürüyüşe hazırız. Herkes heyecanla saatin 12:30 olmasını bekliyor. İlk etapta Salihliye kadar olan yürüyüşümüze 63 arkadaşımızın da katılımıyla 80 kişiyiz Bornova kampüsünün önünde. Dörtlü gruplar halinde düzenli sıralarla kolkola, omuz omuza. Bu, uzun ve zorlu olacağını bildiğimiz yürüyüş için uğurlamaya gelen binlerce arkadaşımız bizi karanfil ve çiçek yağmuruna tutuyor, alkışlıyor, destekliyor. Paylaşılan heyecan, çarpan tek yürek ve onun verdiği coşkuyla yürüyoruz. 70'den fazla arkadaşımız o an katılıyor bizlere ve yürüyüş kordonumuz gittikçe uzuyor, binlerce metreyi buluyor. Bu görkemli çıkış, bu görkemli yürüyüş, ve bu kararlı kitle karşısında gittikçe cılızlaşan, titreyen 'Fişleme makinaları'. Türkiyenin dört bir yanından aynı gün başlayacak olan büyük öğrenci yürüyüşü İzmir'de işte böyle başladı. Ortak amaç; tek tip güdümlü Öğrenci Derneklerine HAYIR. Ortak hedef; Ankara TBMM. Amacımıza kitlelerin ve kamuoyunun desteğini alarak varabileceğimizi biliyoruz. Ancak iktidarın bizleri engellemek için ellerinden geleni yapacağını da biliyoruz.

TURGUTLU

Turgutluya yürüyerek gireceğiz. Yaklaşırken durduruluyoruz. Kimlik kontrolü. Sevinçle karşılanıyoruz, Turgutluda. İlçeye girmemiz engelleniyor. Girersek jandarmalar tarafından engelleneceğimiz bildiriliyor. Yürüyerek çıkıyoruz Turgutludan.

SALİHLİ

Saat 17:00 gibi Salihliye giriyoruz yürüyerek. İlçe merkezinde uzun yürüyüş kordonumuz. Yürüyüşlerle halk arasında başlayan dialog. Gençler soruyor; yanıtlıyoruz. Dakikalarla sınırlı kurulan dostluk bağları. Bir çay bahçesinde oturmamıza izin veriliyor. Günün yorgunluğu içilen radyasyonlu çaylarla biraz gideriliyor. Saat 19:00'da destek yürüyüşüne katılan arkadaşlarımız ayrılacak. Ayrılmanın verdiği üzüntü. Sarılıyoruz birbirimize yürekleri bizimle, ama ayrılıyoruz. 10 dakika sonra basından arkadaşlar ilk üzüntülü haberi veriyorlar. Adana ve İstanbuldan yürüyüşe çıkan arkadaşlarımız gözaltına alınmış. Akşam konakladığımız otelde 2. üzücü haberi alıyoruz. İstanbulda yürüyüş yapan arkadaşlarımız polis tarafından coplanarak dağıtılmış, yüzlercesi gözaltına alınmış. Yılmayacağız! Biraz uyumaya ve dinlenmeye çalışıyoruz. 15 Nisan Sabah 4:00 de kalkıp merkez bayii'ne gelen gazeteleri ilk olan bizle oluyoruz. Saat 12:00'de Eskişehirde olmalıyız. Hemen yola çıkıyoruz. Polislerin nöbetleşe denetimi ve gözetimi altında yolumuza devam ediyoruz. Uşak-Banaz'ı geçince Eskişehir 1. ayrımından sonra yol'un sel nedeniyle kapalı olduğunu polisler arabamızı 2 kez durdurarak söylüyorlar ve hangi güzergahı izleyeceğimizi, ona göre bize "yardımcı olacaklarını" bildiriyorlar. Bu yol'un kapalı olduğunu öğreniyor ve ikincisinden dönüyoruz. Yolumuz uzayacağından hızlanıyoruz.

ESKİŞEHİR

Eskişehir girişinde önümüzde ve arkamızda polis arabaları var. Anadolu Üniversitesine gelmeden durduruluyoruz. Arabamıza binen ekipler ve çevik kuvvet kimlik kontrolü yapıyorlar. Ve arabamızın öndeki polis otolarını takip etmesini istiyorlar. Şöföre yavaş gitmesini ikaz ediyoruz. Kimlik kontrolü bitince inip il merkezine yürümeyi düşünüyoruz. Ve sonunda arabayı durduruyoruz. Polisle aramızda geçen tartışmalar. Polis arabamızı yürütüyor, biz durduruyoruz, polis yürütüyor biz durduruyoruz. Yetkililerle konuşmak istiyoruz. Bu arada bir arkadaşımız aşağı inmeyi başarıyor. Emniyet müdürüne açıklamada bulunuyor. Bu arada arabamıza binen çevik kuvvetler inmemizi engelliyorlar. Arkadaşımızı güç bela arabaya almayı başarıyoruz. Ticari anlaşma yapıp seyahat özgürlüğümüzü kullandığımız otobüsten, istediğimiz yer ve zamanda zor, baskı ve tartaklamayla indirilmediğimiz ve yolda yürüme özgürlüğümüz engellendiği için suç duyurusunda bulunmaya karar veriyoruz. Bizi bu denli korumaya hevesli olan emniyet güçlerini türkülerimizle ve alkışlarımızla protesto ediyoruz. Uyguladıkları baskılara karşı sesimizin kesilmeyeceğini, bizleri susturamayacaklarını onlar da anlıyorlar. Daha sonra SHP il binasının önünde duran arabamıza bir gün önceden gönderdiğimiz arkadaşlar biniyorlar. Onların sabahtan beri kaldıkları otelde İstanbul ve Bursadan gelen arkadaşlarımızla birlikte göz hapsinde tutulduğunu öğreniyoruz. Duran otobüsümüzün etrafında biriken halka derdimizi ancak TBMM'ye götürdüğümüz dilekçeleri ve imzaları camlara yapıştırarak anlatabiliyoruz. Ve o anda tüm baskıları protesto için açlık grevine başladığımızı aracımızın dışındaki herkese baykırıyoruz. Bu sırada İstanbul ve Bursalı arkadaş grubu bize doğru yürüyüşe geçiyor. Onları alkışlıyoruz. Onlar da bizi. Otobüsümüze geliyorlar. Bu arada Eskişehir Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesinde okuyan arkadaşlarımızın yemek boykotundan sonra kampüs içindeki yürüyüş eylemi polis tarafından coplarla ve zor kullanarak dağıtıldığını 12 arkadaşımızın gözaltına alındığını öğreniyoruz. Bütün bu koşullara rağmen birleşebilmenin sevinci yaşanıyor o anda. Ve baskılara karşı ortak sesimiz yükseliyor. HEPİMİZ AÇLIK GREVİNDEYİZ: YASAL OLAN YÜRÜME HAKKIMIZ VERİLENE VE GÖZALTINA ALINAN ARKADAŞLARIMIZ SERBEST BIRAKILANA DEK. Bu arada bütün çabalarına rağmen bizi gözaltına almayı başaramayan emniyet müdürünün asık suratı ve bizim gürleşen sesimiz görülmeye değerdi.

Geceyi geçireceğimiz otelde ilerleyen saatlerde gelen haber hepimizi şaşırtıyor ve sevinç tufanı yaratıyor. "Yasa tasarısı tekrar görüşülmek üzere geri çekildi." Haklı direnişimiz ilk meyvesini veriyordu. Kamuoyunun ve diğer kesimlerin geniş desteğini yanına almayı başaran gençliğin öz örgütü Öğrenci Derneklerimiz iktidara geri adım attırmayı başarıyor.

Eskişehir'den 5 Denizli'den 2 arkadaşımızın katılımıyla 56 kişiye ulaşan grubumuz açlık grevine devam etmeyi ve Ankara'ya gitmeyi kararlaştırdı. Ertesi gün sabahleyin Cumhurbaşkanlığı Başbakanlık, ve TBMM Başkanlığına bu baskıları protesto etmek amacıyla PTT'ye gidiyoruz. İlgili memur Telgraf'larda suç unsuru olduğunu söylüyor. Saat 9:30'da Eskişehir'den iki otobüs hallinde çıkabildik. Kar yağışı altında başlayan yolculuğumuz, önümüzde ve arkamızda sürekli bizimle birlikte gelen polisler eşliğinde devam etti.

ANKARA

Ankara girişinde yola barikat kurulduğunu görüyoruz. Otobüslerimiz çevriliyor. Bir arkadaşımız aşağıya inip meclise gideceğimizi anlatmaya çalışıyor, "Meclise filan gitmek yok. Doğru geriye. Hadi bin arabana "denilerek tartaklanıyor. Arkadaşımızı arka kapıdan arabaya alıyoruz. Önümüzde 3, arkamızda 15 kadar sivil ve resmi oto eşliğinde uzun bir konvoy halinde ana yoldan sapıyoruz. Durabildiğimiz ilk yerde inip yürümeye karar veriyoruz. Şehirde garaja yakın bir yerde durunca hemen aşağı iniyoruz. Düzenli bir sıra oluşturuyoruz. Sıranın önlerindeki arkadaşlarımızın çevik kuvvetlerce tartaklandığını görüyoruz. Tam o sırada gelen diğer çevik kuvvetlerse bizi zorla otobüslerimize bindiriyorlar. Arabamıza binen çevik kuvvetlerle tekrar yola koyuluyoruz. Eksik olan 10 arkadaşımız ciddi biçimde tartaklanmalarını ve yasal yürüyüşün engellenmesini protesto amacıyla ani olarak oturma eylemine başlıyorlar. Yağmur altında ve çamurda onbeş dakika oturma protestosundan sonra emniyet yetkilisinin "bırakın bu serseriler yürüsün" biçimindeki demokratik ve anlayışlı tutumu üzerine çevik kuvvet tarafından toplanmamış bulunan en öndeki on kişi yürüyüşe başlıyor. Biri İstanbul, biri Eskişehir ve 8 İzmirli öğrenciden oluşan yürüyüşçüler yağmur altında yürüyüşlerini sürdürüyorlar. Bu arada biz de bir süre yol aldıktan sonra otobüsümüz hipodroma çekiliyor ve iki otobüsteki arkadaşlar aşağı indiriliyoruz. Emniyet yetkilileri ile aramızda çıkan tartışmada "Yürüme yok. Yürüyüş falan yok. Şehir içinde sizi yürütmem. Ya taksilerinize biner meclisinize gidersiniz ya da yürürseniz sizi tutuklatırım. Bindiririm arabalara evinize gidersiniz." şeklinde tavır alan emniyet yetkilisi ile anlaşılamıyor. Sonra hepimiz otobüsümüze biniyoruz. Taksilerle meclise gitmeye karar veriliyor. Meclis önünde geldiğimizde yürümeyi başaran arkadaşlarımızı görüyor ve orada bir yürüyüş kordonu oluşturup meclis kapısına 56 kişi düzgün sıralarla yürüyerek giriyoruz. Meclis içinde de yürüyüşümüze devam ediyoruz. Düzgün sıralar halinde meclis binasının içinde iken bir yetkili "Koridor fazla geniş değil o yüzden böyle sıra halinde durmayın" diyor. Ne demekse? Daha sonra da parti temsilcileriyle görüşmelerimiz başlıyor...

istanbul...

10 Nisan 1987 günü, öğrenci derneklerine ilişkin yeni yasa tasarısını protesto için İstanbul'da, binlerce öğrenci yemek boykotu yaptı. İstanbul Üniversitesi, Çapa Tıp Fakültesi, Yıldız Üniversitesi, İTÜ ve Cerrahpaşa Tıp Fakültelerinde öğrenciler tepsileri bırakarak yemek yemediler.

İstanbul Üniversitesi yemekhane kapısının önünde saat 11.00'de kuyruğa giren öğrenciler, yemekhane kapısının açılmasıyla birlikte içeri girerek yemekhanenin camlarına "YAŞASIN ÖZERK—DEMOKRATİK MÜCADELEMİZ", "YÖK'E HAYIR", "ÖĞRENCİ DERNEKLERİ KAPATILAMAZ" yazılı pullar yapıştırdılar. Daha sonra yaklaşık yarım saat tepsileri önünde bekleyerek yemekleri birbirine karıştırdılar. Öğrencilere herhangi bir müdahalenin olmadığı yemek boykotunda, sadece bazı görevlilerin masalara gelerek "neden yemek yemiyorsunuz?" diye sordukları görüldü.

Yemekhaneyi hep beraber terkeden öğrenciler, okulun bahçesinde yaklaşık 1 saat oturma eylemi yaptılar. Bu arada imza toplayan öğrenciler, aralarında yeni yasa tasarısını tartıştılar. Daha sonra hep birlikte okulun postanesine yürüyerek tek sıra halinde TBMM 'ye telgraf çekmeye başladılar. Telgraflarda anti-demokratik yasa tasarısı protesto edilerek geri çekilmesi istendi. Telgraf çekildikten sonra Beyazıt durağına giden 3 öğrenci gözaltına alındı. İ.Ü. Edebiyat Fakültesi öğrencilerinden 2'si ertesi gün serbest bırakılırken, Mesut Anıl adlı öğrenci tutuklanarak Sağmalcılar Cezaevine gönderildi. Öğrencinin üzerinde TBMM'ye verilecek dilekçeler bulunduğu öğrenildi.

...İstanbul'da 14 Nisan 1987 günü yaklaşık 1500-2000 kişinin katıldığı bir yürüyüşle öğrenci dernekleri yasa önerisi protesto edildi. Öğrenciler, 15.30 sıralarında Aksaray yeraltı geçidinden yürüyüşe başlayarak 4'erli, 5'erli gruplar halinde Laleli'ye doğru yöneldiler. Yürüyüşün başlamasıyla birlikte, yaklaşık 500 kadar çevik kuvvet, siyasi şube ve güvenlik şubesi ekipleri de öğrencileri izlemeye başladı. Kortej Beyazıt otobüs durağı ile Edebiyat Fakültesinin demir parmaklıkları arasına geldiğinde, polis yollarını keserek dağılmalarını söyledi. Öğrenciler dağılmak istemeyince polis üzerlerine yürüyerek zor kullandı. Bunun üzerine yere oturan öğrenciler YÖK ve yasa tasarısı aleyhinde slogan atmaya başladı. Bu sarada polis copla öğrencilere saldırmaya devam etti.

ANAP'lı Eminönü Belediye Başkanı Tahir Aktaş'ın adamı olduğu söylenen Nihat Akgün'ün de öğrencilere saldırdığı görüldü. Polislar yaklaşık 100 kadar öğrenciyi gözaltına aldı. Bunların bir kısmı siyasi şube tarafından serbest bırakılırken 63 öğrenci DGM'ye sevkedildi. Olay yerinden uzaklaşmayı başarabilen öğrencilerin büyük kısmı ise çeşitli yerlerinden yaralandılar. Gözaltına alınan öğrenciler 16 Nisan'da DGM'ye çıkarıldılar. Mahkeme 17 Nisan da sonuçlandı.

Yaklaşık 5 saat süren sorguların saat 16.30'da sona ermesinden sonra İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi sorgu hakimi Mahir Esenülke 2'si kız 32 öğrencinin 2911 sayılı yasaya aykırı olarak yürüyüş yaptıklarına ve aynı yasanın 28. maddesine muhalefet ettiklerine dair aleyhlerinde kuvvetli deliller bulunduğu gerekçesiyle tutuklanmalarına karar verirken, kasten katıldıklarına dair aleyhlerinde kuvvetli belirtiler elde edilemediğinden 32 öğrenci hakkındaki tutuklama iste-

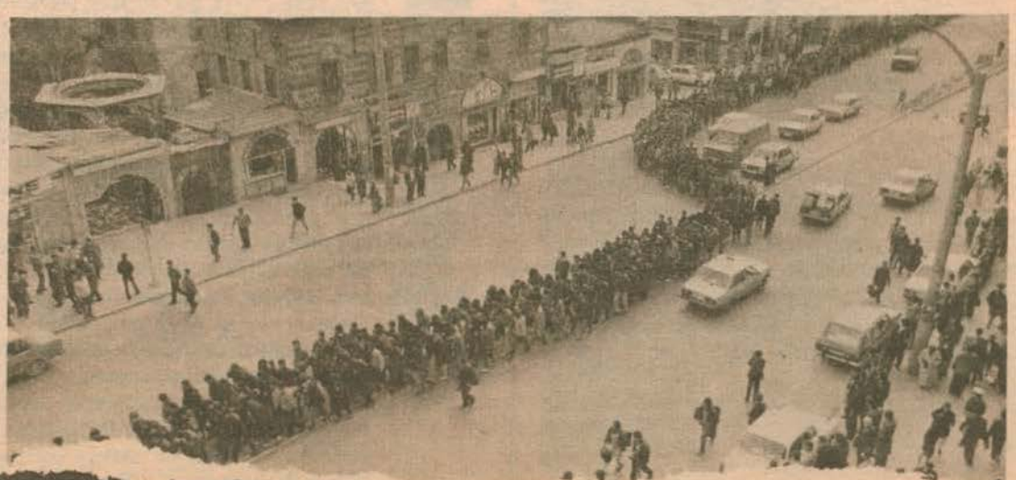

minin reddine ve serbest bırakılmalarına karar verdi.

...İstanbul'daki il yürüyüşü sırasında polisin öğrencileri copla dağıtmaya çalışmasını, gözaltılarını protesto etmek amacıyla 100'ü aşkın öğrenci olay yerine kırmızı karanfiller bıraktı. Eylemin bitiminden sonra öğrenciler çeşitli yönlere dağıldı. Etrafta çok sayıda polisin görülmesine karşın, herhangi bir müdahale olmadı.

... "Üniversitede tek tip dernek" yasa tasarısının tamamen kaldırılması ve Türkiye'deki tüm öğrencilere uygulanan polis baskısı, haksız gözaltılarını protesto etmek üzere, 17 Nisan 1987 günü İ.Ü. Tıp Fakültesi'nde 300 öğrenci yemek boykotu yaptı. Yemek tepsileri'ni alarak yarın saat sessizce oturan öğrenciler 5 dakika alkış tutarak yemekhaneyi terkettiler. Dışarı çıkan öğrenciler bahçede otururak saz çalıp türkü söylediler ve öğrenci gençliğin baskılarla susturulamayacağının bilinciyle, gözaltındaki arkadaşlarıyla dayanışma içinde olduklarını gösterdiler.

İstanbul'da 14 Nisan ve sonrasında gözaltına alınan onlarca öğrencinin serbest bırakılması için, yığınsal bir açlık grevi başlatıldı. Beyazıt Meydanı'nda yapılan greve katılım son günde 288'e ulaştı.

17 Nisan tarihinde dördü tutuklu yakını 105 kişiyle İstanbul Üniversitesi'nin önünde başlatılan grev öncesinde, çiçek bırakma eylemine katılan öğrencilerle, İnsan Hakları Derneği temsilcileri ve Uluslararası Af Örgütü Türkiye temsilcisi Helmut Oberdiek'in de katıldığı bir toplantı yapıldı. Marmara, Yıldız, İstanbul, Mimar Sinan, Boğaziçi Üniversiteleriyle İTÜ'nün çeşitli fakültelerinden öğrencilerin başlattığı grev, ilk gece bir klinikte sürdü. Ertesi gün İstanbul Üniversitesi önüne gelerek oturan grevcilerin sayısı 196'ya yükseldi. Çok sayıda öğrenci yalnızca su ve sigara içerek grev yapan arkadaşlarını desteklemek için üniversite önüne geldiler. Grevi ayrıca sanatçılar, aydınlar da ziyaret etti. Aksam Las Petkim İş, Genel Hizmet İş sendikalarının merkezlerinde sağlık kontrolünden geçen grevciler, 20 nisan akşamı eylemlerine son verdiler.

İstanbul'da gerçekleştirilen greve, son gününde çok sayıda işçi, öğrenci ve veli gelerek dayanışma duygularını dile getirdiler. Bu arada, gönderilen çok sayıda mesaj ve söylenen türkülerle grev bir şenliğe dönüştü.

Yasa dışı üç "sol örgüt"ün gizli "eylem planı"nı açıklıyoruz

Öğrenciler dikkat!

28-29 Mart'ta TKP'nin İzmir'de, THKP-C ve Aydınlık gruplarının İstanbul'da yaptıkları toplantıda öğrenci eylemlerine "ideolojik yön" verilmesi ve "kullanılması" kararlaştırıldı

Tevkif edilen öğrencileri destekleyen 112 kişinin açlık grevi dün de devam etti

Direnişe fesat karıştı

İstanbul DGM tarafından tutuklanan 31 öğrenciden 3'ünün daha önce çeşitli illegal faaliyetlerde bulunduğu belirlendi

Demirel: "İradenizi kullanma zamanı geldi"

Öğrencilerin dikkatine!

"Öğrenciler dikkat!...Yasa dışı üç "sol örgüt"ün gizli eylem planını açıklıyoruz... 28—29 Mart'ta TKP'nin İzmir'de THKP—C ve Aydınlık gruplarının İstanbul'da yaptıkları toplantıda öğrenci eylemlerine ideolojik yön verilmesi ve kullanılması kararlaştırıldı... Üniversitelerde tek tip dernek kurulmasını öngören kanun teklifine karşı geniş bir öğrenci kitlesinin gösterdiği tepkiyi istismar ederek çığırından çıkarıp ideolojik eyleme dönüştürmek için başta TKP olmak üzere eski TİP ve THKP—C örgütlerinin ajitasyon planları düzenledikleri ortaya çıkarıldı..."

Haber, Tercüman gazetesinin 17 Nisan 1987 tarihli sayısında ilk sayfaya kocaman manşetlerle girmiş. Haberin başlığında "sol örgütlerin gizli eylem planını" açıkladığını duyuran gazete, basın ahlağını hiçe sayarak, 20 gün önce basına açık olarak yapılmış sohbet toplantılarını yasadışı örgütlere mal etmiş ve böylece kamuoyunu yanlış bilgilendirmekten ilgili yerlere mesajlar iletmeye, öğrenci derneklerini hedef göstermeye varan bir işlevi başarıyla yerine getirmiştir. Neyse ki, öğrenci kitlesi, "sağduyunun sesi" Tercüman'dan çok daha sağduyulu... Öğrenci dernekleri de, etkinliklerinin yasal—meşru bir zeminde, açık açık yürütülen tartışmalardan sonra gerçekleştirilmesinden yana... Evet, 28—29 Mart tarihlerinde İzmir'de Türkiye öğrenci dernekleri temsilcilerinin katıldığı bir sohbet toplantısı yapılmış ve bu toplantı, Güneş ve Demokrat Ege gazetelerinin muhabirleri tarafından izlenmiş, katılanların fotoğrafları çekilmiş, paneller hazırlıklarına başlanılması gibi kararlar da basın mensuplarına zaten bildirilmiştir. Aynı tarihlerde, İstanbul'da yapılan bir başka toplantıda da kimi öğrenci dernekleri biraraya gelmiş, benzer etkinlikler üzerinde tartışmışbr.

Tercüman'ın "gizli eylem kararları" olarak yansıttıklarına bakalım: "1402'liklerle ilişki kurulması, öğrenci sorunları konusunda basın açıklaması, paneller düzenlenmesi, TBMM'ye dilekçe verilmesi... "Böyle devam ediyor. "Öğrenciler dikkat! diyor Tercüman. Öğrenci dernekleri gizli eylemler planlıyorlar, TBMM Başkanlığı'na dilekçe verecekler...basın açıklaması yapacaklar...1402'lik öğretim üyeleriyle görüşecekler...öğrenci sorunlarını dile getirecekler..."Böylesi karanlık işleri yürüten derneklerden uzak durmak en iyisi!"

İki gün sonra, 19 Nisan tarihli Tercüman'ı alıyoruz elimize. Başlık gene kocaman, "Direnişe fesat karıştı..."Ve bir fotoğraf Alt yazısını okuyalım. "öğrencilerin arasında ne arıyorlar? İstanbul Üniversitesi öğrencilerinin başlattığı açlık grevine biri yabancı dört kişi destek olduklarını açıkladılar. Üniversite öğrencilerinin içine giren ve onlara eylemlerinde destek olan yabancının "Uluslararası Af Örgütü" temsilcisi Helmut Oberdiek, diğerlerinin ise yazar Emil Galip Sandalcı, Leman Fırtına ile Filiz Karakuş olduğu tesbit edildi. Öğrenci eyleminedestek çıkan üç Türk'ün İnsan Hakları Derneği üyeleri olduğu öne sürüldü. Öte yandan, öğrencilerin arasına sızan yabancılar, olayları izleyen vatandaşlar arasında endişe yarattılar." Evet...doğrı ya, üçü Türk, biri yabancı... Bu kişiler her an karışıklık çıkarabilirler! Hele birisinin Uluslararası Af Örgütü ile ilişkisi sabitse... Diğerlerinin insan hakları derneğine üye oldukları ileri sürülüyorsa. Değerli gazeteci-yazar Emin Galip Sandalcı İnsan Hakları Derneği'nin İstanbul temsilcisidir. Yani ileri sürülen tez, "acı bir gerçektir..." Tercüman'ın üslubuna bakılırsa, sayın Sandalcı, "yasadışı örgüt üyesi" olmaktan hemen yargılanmalıdır!

Evet, Tercüman'ın başlığına katılıyoruz. Öğrenciler dikkat etmelidir...Basına açık toplantıları, Meclis'e dilekçe verilmesi kararını yasadışı eylem planları olarak yansıtabilen basın organları karşısında temkinli ve tepkili olmalıdır demokratik öğrenci hareketi...Bir de içine sızan yabancılara dikkat etmelidir...Öyle ya, herkes Tahir Aktaş'ın emrinde çalışan kişiler gibi enselerine yapışmaya kalkmaz...Bazıları da çıkar, eylemlerine destek olur, hatta insan haklarından sözetme cüretinde bulunabilir!

adana...

14 Nisan 1987 Çukurova Üniversitesinden biri kız 8 öğrenci sabahleyin Adana'dan yürüyüşe geçti. Öğrencileri Pozantı'nın girişinde jandarma durdurdu. Kimlik denetimi yapan jandarmalar daha sonra öğrencilere yol verdiler. Ancak ilçe merkezinde minibüsün yolunu kesen ve aralarında sivil polislerin de olduğu bildirilen polis ekibi, kimlik denetiminden sonra Hüseyin Bozgeyik, Ziya Ağır, Vakkas Üstün, Tacettin Özışık, İshak Oruç, Rahmi Bal, Mehmet Nadir Karabulut ve Hanım Üründürü gözaltına alındı. Öğrencilerin gözaltına alındığı sırada Adana Valisi Erdoğan Şahinoğlu ile emniyet müdürü Naci Parmaksız bir açılış töreni nedeniyle Pozantı'da bulunuyorlardı. Ayrıca öğrencilerle ilgilenmek üzere bir grup SHP'li avukat da Pozantı'ya gittiler.

15 Nisan 1987 Bir gün önce gözaltına alınan 8 öğrenci Asliye Ceza Mahkemesince tutuklandı. Mahkeme ayrıca öğrencilerin Malatya DGM'de yargılanmalarına karar verdi. Pozantı Asliye Ceza Mahkemesi yargıcı Mehmet Altınel gazetecilerin fotoğraf çekmesinin ve sanıkların avukatlarıyla görüşmesinin engellendiği duruşmada, 2911 sayılı yasanın 32. maddesi uyarınca karar verdiğini söyledi. Pozantı cezaevine konan öğrenciler, tutukluluk hallerinin sürmesi halinde açlık grevine başlayacaklarını söylediler.

16 Nisan 1987 TBMM'ye yürüyüşe geçen öğrencilerden 8'inin tutuklanmasını protesto etmek amacıyla 200 kadar öğrenci TBMM Başkanlığına ve İçişleri bakanlığına telgraf çektiler. İTBF'de öğrencilerin yemek boykotu polis tarafından engellenirken, Tıp Fakültesi Numune Hastanesindeki yemek boykotuna 60 kişi katıldı. Bu arada öğrenciler Uluslararası Af Örgütünün Türkiye temsilcisi Helmut Oberdiek'le görüşerek Türkiye'de öğrenci hareketlerinin durumunu ve yönetimin gelişmelere karşı aldığı tavrı anlattılar. Daha sonra Tıp ve Ziraat Fakültelerinden biri kız 14 öğrenci arkadaşlarının Pozantı'da tutuklanmasını protesto etmek amacıyla İshak Oruç ve Tacettin Özışık'ın evinde açlık grevine başladılar. Öğrenciler "yasal eylemlerini sürdürmeğe kararlı olduklarını, güvenlik kuvvetlerinin de aynı titizliği sürdürmesini" istediler. Tutuklanan öğrencilerin avukatları da Tarsus Ağır Ceza Mahkemesine başvurarak tutuklama kararının kaldırılmasını istediler.

17 Nisan 1987 Avukatların Pozantı'da tutuklanan 8 öğrencinin salıverilmeleri yolundaki mahkeme başvurusu akşam saatlerinde sonuçlandı ve serbest bırakılan öğrenciler Adana'ya geldi. Akşam saatlerine kadar yemek boykotu ile desteklenen açlık grevine katılan öğrencilerin bulunduğu Cemalpaşa mahallesindeki ev siyasi polis tarafından sürekli gözaltında tutuldu. SHP il başkanı Timuçin Savaş grevci öğrencileri ziyaret ederek grevi bırakmalarını istediyse de, arkadaşlarının Adana'ya getirilmesine kadar eylem sürdü ve başarıyla sonuçlandı. Öte yandan Çukurova Üniversitesinde öğrenciler Adana Valiliğinden iznini aldıkları bildirileri dağıttılar ve tasarının tümüyle meclisten çekilmesini istediler.

sivas...

17 Nisan 1987 Öğrenci dernekleri ile ilgili kanun teklifini protesto eden Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat ve Mühendislik fakültelerinden 5 öğrenci açlık grevine başladı. Öğrenciler greve başladıklarını rektörlüğe verdikleri bir dilekçe ile duyurdular. Dilekçede kanun teklifinin demokratik hak ve hürriyetlere aykırı olduğu belirtildi.

18 Nisan 1987 Sivas'ta Kemal Çetin, Necdet Doğan, Yusuf Yalçın, Gültekin Atmaca, ve Necdet Öcalan tarafından başlatılmış olan açlık grevi, Fen ve Edebiyat Fakültesi Dekanı Prof.Zeki Özer ile Mühendislik Fakültesi Dekanı Prof.Ali Öztürk'ün girişimleri sonucunda sona erdi.

20 Nisan 1987 Açlık grevi yapmış olan 5 öğrenci tutuklandı. Önceden gözaltına alınıp serbest bırakılan 17 öğrenci de, arkadaşlarının tutuklandığını öğrenince açlık grevine başladılar.

bolu...

14 Nisan 1987 Bolu İdari Bilimler Yüksek Okulu Öğrenci Derneği, dağıttığı bir bildiri ile öğrenci dernekleri teklifini protesto etti. Öğrenci derneğinin valilikten izin aldığı bildirilerin dağıtımı sırasında polis çevrede sıkı güvenlik önlemleri aldı. Bildiri dağıtan öğrenciler güzergah boyunda izlenirken, polis tarafından video çekimi yapıldı.

16 Nisan 1987 Dernekler yasası teklifini protesto için izinli bildiri dağıtan 3 yüksekokul öğrencisi gözaltına alındı. Gazi Üniversitesine bağlı Bolu İdari Bilimler Yüksekokulu Öğrenci Derneği, Bolu'da ve diğer kentlerde gözaltına alınanlar serbest bırakılana kadar açlık grevine başlayacaklarını duyurdu

17 Nisan 1987 İzinli bildiri dağıtanların gözaltına alınmaları üzerine 14 öğrenci açlık grevine başladı. Gözaltına alınan öğrencilerden sadece birinin serbest bırakıldığını öğrenen öğrencilerin başlattığı açlık grevine yönelik olarak, Bolu İdari Bilimler Yüksekokulu Öğrenci Derneği Başkanı Ali Ateşoğulları "Türkiye'deki öğrenci eylemlerini destekliyor ve gözaltına alınmaları protesto ediyoruz. Gözaltına alınan tüm öğrenciler serbest bırakılıncaya kadar açlık grevimizi sürdüreceğiz" dedi. Gözaltındaki öğrencilerden Nevzat Ocak'ın eşi Zahire Ocak da, "Eşim, normal gözaltı süresinin bitiminde serbest bırakılmadığı takdirde ben de açlık grevine başlayacağım" dedi.

18 Nisan 1987 Gözaltındaki iki öğrenci, normal gözaltı süresinin bitiminde serbest bırakılınca, kendilerini desteklemek için açlık grevine başlayan arkadaşları eylemlerine son verdi.

diyarbakır

17 Nisan 1987 Dicle Üniversitesi öğrencileri yaptıkları açıklamada tutuklama ve gözaltı uygulamalarının sürdürülmesi halinde, açlık grevine gideceklerini duyurdular.

edirne...

15 Nisan 1987 Trakya Üniversitesi öğrencileri yasa teklifini protesto amacıyla yemek boykotuna gittiler. Öğlen yemeklerini yemeyen 200 kadar öğrenci, aldıkları yemeklerine tuz ve su doldurduktan sonra düzenli bir şekilde dağıldılar.

bursa...

14 Nisan 1987 Uludağ Üniversitesinin çeşitli fakültelerinden 14 öğrenci, Bursa'dan saat 13'te Ankara'ya hareket ettiler. Altıparmak semtinde bulunan İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi eski binası bahçesinde toplanan öğrenciler, tek sıra halinde Merinos Kavşağı, TEK önü, Tıp Fakültesi güzergahını takip ederek Tıp Fakültesi önünde

otobüslere bindiler. Öğrencileri Bilecik'e götürecek olan otobüsü sağlayan bir üniversite öğrencisinin çevik kuvvet otosuna alınması, polis-öğrenci arasında kısa süreli bir sürtüşmeye neden oldu. Ancak daha sonra olay yatıştı ve öğrenciler hareket ettiler.

trabzon...

17 Nisan 1987 Karadeniz Üniversitesinde 8 öğrenci "gözaltına alınan öğrencilerin serbest bırakılması, Dernekler Kanunu'nun iptal edilmesi ve yetkililerin öğrenci sorunlarına eğilmesi" istemiyle açlık grevine başladılar. Pazartesi gününe kadar açlık grevini sürdüreceklerini açıklayan Ufuk Keleş, Şerafettin Mimtemur, Şakir Akman, Erol Tüylüoğlu, Akif Kırbaş, Serdar Aksaray, Tuğrul Aydemir, ve Fikri Çoban adlı öğrenciler, eylemlerini kitabevi sahibi Rahmi Ofluoğlu'nun evinde sürdürüyorlar.

18 Nisan 1987 Başlatılan açlık grevine yeni katılmalar oldu (6 öğrenci). Devam etmekte olan grevin yarın saat 13'te sona erdirilmesi kararlaştırıldı.

eskişehir..

15 Nisan 1987 Eskişehir Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesinde saat 11'de yemekhaneye gelen öğrenciler, toplu halde yemeklerini aldıktan sonra oturma eylemine başladılar. Bu sırada yemekhaneye gelen bir yetkili öğrencilere "dışarıda bekleyen öğrenciler var, yemek yemeyeceksiniz burayı terkedin" dedi. Öğrenciler eylemlerini alkışlayarak yemekhaneyi terk ettiler. AÖF Yunus Emre kampüsü içinde toplanan öğrenciler, çeşitli yönlere doğru yürüyüşe geçmek istedi. Ancak çevik kuvvet önlerini kesti. "Jandarma, dipçik, polis copu değil, özerk, demokratik üniversite istiyoruz" yazılı bir pankart taşıyan öğrenciler, Eskişehir emniyet müdürü Kamil Tecirlioğlu'nun dağılmalarını istemesine karşın, eylemlerini kararlı bir şekilde sürdürünce, çevik kuvvet öğrencilerin üzerine coplarla saldırdı. Güvenlik kuvvetleri ikisi kız, 15 öğrenciyi gözaltına aldılar. Bu arada polis, olayları görüntülemek isteyen gazetecilere de saldırarak, muhabirleri tartakladılar ve fotoğraf çekilmesini engellemek istediler. Vali Hanefi Demirkol da genellikle mühendislik fakültesinden olan öğrencileri "elebaşı" olarak niteledi.

Son günlerde yaşadıklarımız bir kez daha göstermiştir ki, ülkemiz basın organları, toplumun iç dinamiklerini yansıtırken çok daha duyarlı olmalıdır. Ancak kimi zaman önemsememe, es geçme, kimi zaman çarpıcı başlıklar bularak tiraj kazanma, kimi zaman da kasıtlı bir politika izlemenin bir sonucu olarak yaşama geçirilen uygulamalar gerçekleri yansıtma konusunda büyük eksikliklere yol açmaktadır.

12 Eylül'ün faturasının kendilerine çıkarıldığı, potansiyel suçlu ilan edilen ve sendikal örgütlenmeleri her fırsatta engellenmek istenen öğrenciler ve onların sorunları karşısındaki tutumu baştan beri belli olan ANAP hükümetinin denetimindeki radyo ve televizyonun yanı sıra, basın tekelleri de son öğrenci olayları karşısındaki tutumlarını yeniden gözden geçirmek ve bu anlamda kendilerine bir çeki düzen vermek zorunluluğunu hissetmelidirler. Zira olayların başından beri gerek gazete sayfalarını kaplayan manşetler, gerekse haberlerin içeriğine yön veren bakış açıları gerçekleri yansıtmaktan uzak olup, tamamen abartılı bir görünüm vermektedirler.

Yasa teklifini protesto etmek amacıyla başlatılan yemek boykotları sonrasında kimi yerlerde jandarmaların öğrencilere karşı zor kullanmaları sonucunda ortaya çıkan olayları "Nereye?", "Gene mi?" başlıkları altında vererek, "anarşinin hortlatılmağa başlandığı" izleniminin yayılmasında büyük payı olan holdinglerin basını, aynı tutumu haklarını savunmak için yürüyüşe geçen öğrencilerin resimlerini yayınlarken de sürdürmüş, ve hatta haberlerin yanında yayınladıkları fotoğraflarda yürüyen, ya da oturan öğrencilerin üstüne kimlerin geldiği açıkça gözükürken, durumu "öğrenci-polis çatışması" diye aktaracak denli çelişkiye düşmüşlerdir. Üstelik söz konusu "çatışmanın" ortaya çıkmasında, öğrenci kılığındaki sivil polislerin ve bunlara "yardım" eden kimi kışkırtıcıların haberlerini de bir gün sonra veren gene kendileri olduğu halde. Önceleri belli belirsiz bir sempati ile yaklaştıkları gözlemlenen bazı gazeteler de, bilinçli olarak çıkartılan bazı olayların ardından gözaltına alınalar ve tutuklamalar başlayınca, tavırlarını değiştirme yoluna gitmişler ve gençleri savcı ağzıyla anlatarak "örgüt üyeleri", "dışardan yönetilenler" olarak lanse ederek kamuoyu önünde baştan bir mahkumiyetin zeminini hazırlamışlardır.

Olayları kasıtlı biçimde çarpıtmayı artık ilke haline getirmiş olan kimi sağcı basın organları ise saldırılarını son olaylar nedeni ile hızlandırmış, ve akademik demokratik haklarını savunan dernek yöneticilerini yasadışı ilan ederek, hedef gösterme yoluna gitmişlerdir. Derneklerin yasal temsilcisi olan ve bu sıfatla parti başkanları, bakanlar ve meclis üyeleriyle görüşmeler yapan ve meşruiyetleri tartışılmayacak olan kim öğrenci liderlerini "illegal" olarak tanımlayarak, geleneksel "öküz altında buzağı arama" çabalarını sürdüren bu gazeteler, her nedense, öğrencilerin daha sonra serbest bırakılmalarına, sorgudaki ifadelerine ve yargıçların kararlarına hiç yer vermemekte, suçsuzluğun kanıtlarından bahsetmemektedirler. Öğrenciler karalandıklarıyla kalmakta, ve kamuoyu önünde zor duruma düşürülmektedir.

Öte yandan demokrat sayılan yayın organları da, çoğu konuda açıkça tavır almaktan kaçınmakta ve olayları haber yapmada bile kimi zaman isteksizlik göstermektedirler. Gereken özenin gösterilmemesinin bir sonucu olarak sayfalarında yer alan haberlerde öğrencilerin adlarının başında çeşitli sıfatlar ve örgüt isimleri bulunabilmekte, ancak daha sonra takipsizlik kararı verilmesine karşın herhangi bir düzeltme yoluna gidilmemektedir. Bu anlamda savcıların iddia ve düşüncelerini muhabirlerin daha dikkatli bir biçimde formüle etmeleri gerekmektedir. Ayrıca asılsız bazı haberler, doğrulatılmaksızın sayfalarda yer alabilmekte ve bunun sonucu olarak da yalnız bazı kanıların oluşmasına yol açabilmektedir.

Basınımız , üstüne düşen görevi gereği gibi yerine getirebilmek için herşeyden önce, 12 Eylül sonrası neredeyse bir alışkanlık haline gelen çekingenlik ve sık sık uygulanan oto-sansürün etkisinden kurtulmalı ve hükümetin baskıcı politikası karşısında tarafsız davranabilmeyi başarmalıdır. Unutulmamalıdır ki, basının kitleler üzerinde oldukça belirleyici bir rolü vardır ve bu rol eğer gerektiği özende sürdürülmez ise, istenmeyen sonuçlara yol açabilir. Bu anlamda tüm basın ve yayın organlarını öğrenci dernekleri'nin yanısıra demokrasi savaşımı veren tüm unsurlara karşı tutarlı ve doğru tavır almaya davet ediyoruz.

Taner Gürel

İSMAİL DAYI

Zincirlerden İsmail Efendi

Ali'den olma Ragibe'den doğma Dayı bey 1926 yılında Dursunbey'de dünyaya gelir. Dayı beyin yaşamına göz attığımızda tarihcilerin ve alın yazısı okuyucularının görevlerini yapmadıkları hemen anlaşılır. Bu hata Dayı beyin tarihsel bir deneyler küpü olan yaşamının gizli kalmış bir bizans antikasına dönüşmesine neden olmuştur. Oysa Dayı bey zamanı geldiğinde ünlü bir zat olacaktır ve bu gözlerindeki ışıktan kolayca anlaşılmaktadır.

Bir araştırıcı her zaman nesnel olmalı ve bilgi yok diye kaytarmamalıdır. Eldeki verilerle incelemesini sürdürmelidir. Elimizdeki verilerden yola çıktığımızda, her Türk-İslam çocuğu gibi Dayı bey de sünnet olmuş, oruç tutmuş, camiye gitmiş dini bütün bir vatan evladıdır. İlk ve ortaöğrenimini bitiren Dayı beyin özlemi insanların hastalıklarını iyileştirmektir. Bu özlemle İstanbul yollarına düşer. İ.Ü. Tıp Fakültesine girer. Dayı bey etkin bir öğrencidir. Fakültenin derneğine de girerek kısa zamanda mürakıp mertebesine yükselir.

1946 yılında Dayı beyin kafasında milliyetçi-muhafazakar fikirler yeşermektedir. Fakat Dayı beyin gönlüne bir aşk düşmüştür. Matbaa mürekkebi, kâğıt kokusu Dayı beyi altüst etmiştir. Bu aşk onu öğrencilikten eder. Tıp Fakültesi son sınıfından ayrılarak yayın yaşamına atılır.

1948 yılında Dayı beyi Türk Kültür Ocağında milliyetçi-muhafazakar düşüncelerini geliştirirken görmüşler. Kuşkusuz bu fikirsel gelişmelerinin etkisiyle Dayı bey, 1950 yılında Komünizimle Mücadele Derneğinin yayınını çıkarmak görevini alır.

Dayı bey entellektüel derinliği, ufuk açıklığı, sorunları çözmedeki ustalığı ile aranan bir yayıncı olur. 1953 yılında Dayı bey bu kez de Türk Milliyetçiler Derneği'nde yayıncı olarak görevalır.

Dayı bey geçmişte kurulmuş, gelecekte kurulacak olan derneklere ilişkin çalışmalarına bu dönemde başlar. Bu başlangıç ağacın genç yaşta nasıl eğildiğinin de bir göstergesidir. Dayı bey 1950'li yılların dernekleri ile 1983'den sonra kurulacak derneklerin sorunlarının aynılığını ta o zamanlar görmüş ve teorisini hazırlamaya başlamıştır. Bilgilerini kullanacağı gelişmeleri beklerken, 1960 yılında insanların fikirsel fırıldaklardan kurtulmasını sağlamak amacıyla Yağmur Yayınevini kurmuştur. Az Fransızca bilgisini yararlı işlerde kullanan bir editör olarak isim yapar.

Badanacı Hitler'in 'Kavgam' isimli başucu kitabını çevirttirir. Ve entellektüel birikimin doruğunda bir editör notu da eklemeyi unutmaz. Dayı beyin şu önsözü tartışmalara neden olur. *"Bir devre damgasını vuran, yazdıkları, nutukları ve devlet olarak icraatı yalnız kendi milleti değil, dünya çapında tarihe geçen Hitler... (in)... en büyük eseri olan 'Kavgam'daki fikirleri bircok milletleri olduğu gibi, milletimizi de etkilemeye devam etmektedir."* Bu önsöz, ülkesindeki siyasal gelişmeleri kalemini esirgemeden yazan bir editörün nesnel bakışıdır. Ama insanoğlu çiğ süt emmiştir. Dayı beyin Badanacının icraat ve fikriyatına ilişkin gayet nesnel yorumlarını köşe bucakta tartışmaya başlamışlardır. Ama tartışanlardan hiçbiri gelipte Dayın beyin yüzüne karşı konuşamamaktadır. Tümü de arkasından yok efendim faşistmiş, yok efendim Turancıymış söylentilerini yaymışlardır. Milliyetçi-muhafazakar Dayı beye karşı, ismini vermiyeceğimiz malum çevreler tarafından faşist, nazi yakıştırmaları yapılmıştır. Dayı bey fikri ve vicdanı hür bir insandır ve bu yakıştırmalara aldırmadan yayın yaşamını sürdürmüştür. Fikirsel yaşamdaki paslanmayı çözecek, gençliğin hür iradeleri ile seçimlerini yapabilecekleri fikirlerin menbai olan kitapları birbiri ardına yayınyaşamınasokmaktadır. 'Gençlikle Başbaşa', 'İslam'da Sosyal Dayanışma', 'İslam'da Kadın', 'Allah Vardır'. Gençler bu kitapları beklemektedirler ve kapış kapış kapışmaktadırlar.

Dayı bey bir yandan da siyasal yaşamı izlemektedir. 1960'lı yılların sonu ülkede iktidar bloku içindeki karmaşa hızlanmıştır. Milliyetçi-muhafazakar-medeniyetci kadrolar arasında kanlı bir düello başlamıştır. Dayı bey Aydınlar Ocağı kurucusu ve genel sekreteri olarak bu kanlı gidişe son vermenin yollarını aramıştır. Dayı bey ve arkadaşlarının girişimleri ve önerileriyle MC hükümetleri birbiri ardına kurulur. MC hükümetlerinden sonra da ülkenin 12 Eylül'e sürüklenişi önlenememektedir. 24 Ocak kararları ve 12 Eylül, ülkeyi bataklıktan kurtarmak ve sermaye birikimine yön vermek için hiçbir çabadan kaçınılmadan yapılır.

Ülke tarihinin yazıcıları bundan sonra 12 Eylül'ü zorunlu bir başlangıç olarak almak zorundadırlar. Artık sorunlara bakış ve anlatım biçimi 12-E-Ö ve 12-B-S durumuna dönüşür. 12-E-S'den bir süre sonra demokrasiye geçmek icab eder. Partiler yeniden kurulur. Yeni Partilerin kurulması ile Dayı beye de görev düşmektedir. 1983 yılında ANAP Balıkesir milletvekili olarak Meclise girer. Magazin basınında Bira ve Cola tekellerinin kavgası olarak çok yanlış biçimde yansıtılan' Bira reklamlarının TV'de yasaklanması, okulların çevresinde satılmamasına' yönelik yasa önerisi ile çalışmalarına başlar. Dayı beyin gençliğe ilgisi yalnızca onların alkolden kurtulmalarını sağlamakla sınırlı değildir. 1984 ve 1985 yıllarında öğrenciler için af tasarıları hazırlar. Dayı bey için hiçbir sorun önemsiz değildir. Çocukların ruhsal ve fiziksel sağlıklarını korumak için 'Muzır yasası' hazırlanmasında üzerine atılan oklara göğsünü siper eder. Basın tekelleri Dayı beyi yıpratmak için birçok manevra düzenlerler, ama Dayı bey yılmaz, arkadaşlarının geliştirdiği önerinin yasalaşmasını sağlatır.

Dayı bey beş vakit namazını hiçbir zaman, hiçbir koşulda aksatmamıştır. Neki deneyimleri sonucunda birtakım aksaklıkları kaldıracak bir yasa tasarısı hazırlar. Cuma günleri rahat namaz kılınması için devlet dairelerinde iki saatçık bir tatil isteğidir bu. Yine ortalığa Dayı bey hakkında söylentiler yayılır.

Dayı bey eski Tıp Fakültesi derneği murakıbı olarak, öğrenci derneklerinin sorunlarına eğilmeye karar verir. Dernek kuran çocukların durumlarına üzülen Dayı bey acıları şöyle dile getirir: "Derneklerle uğraşan öğrenciler fedakar çocuklardır. Dernek işleriyle uğraşmaktan çoğu zaman kendi öğrenim hayatlarını tehlikeye atmışlardır. Biz istedikki bu arkadaşlarımız zarara uğramasınlar, şu andaki mevcut derneklerini fesh ederek yeni kurulacak derneğe bağlansınlar." İhsan Doğramacı'nın her üniversiteye tek dernek buluşunu, Başbakan'ın da onayını alarak geliştirir ve arkadaşları ile Meclise yasa teklifi olarak sunar.

Neki Dayı beyin bu girişimini öğrenciler anlayamazlar. Sokaklar, Santiago'ya, Seul'e döner. Öğrenciler beş kentte yürürler. Gençlerin yürüyüş amaçları değişiktir. Ülkeyi 12-E-Ö'ye götürmek istemektedirler. Açlık grevlerine kalkışırlar, yemek boykotları yaparlar. Sokakları çiçek bahçesine çevirirler, kentler araasında yürüyüşlere kalkışırlar, Ortada bir tahrik vardır.

Herkes bir anda Dayı beye karşı olur. Başbakan'ın "olacak şey mi kardeşim biz neyle uğraşıyoruz, bunlar neyle uğraşıyor" diye bağırdığı söylenir. "Cuma günleri öğle tatilinin namaz gerekçesiyle uzatılmasını isteyen bir kimseden daha ne beklenir" söylentileri yayılır. Parti kulislerinde Dayı beyin bir maşa olarak kullanıldığı, dernek fikrini Şükrü Yürür'den aldığı söylentisi dolaştırılır.

Oysa Dayı bey yıllardır öğrencileri izlemiş, onlarla üzülmüş, onlarla sevinmiş, gençlerin reşat altını gibi kıymetli zamanlarını boşa harcadıklarını görerek kederlere gark olmuştur. Dayı bey öğrencilerin heder olmamaları için tek tip dernek önerisi yapmıştır. Neki yazısı kara yazılmış Türkiye tarihinin en büyük gözaltı ve tutuklama zincirlerinden birine neden olan adam diye tarihe geçmiştir. Ama Dayı bey nereden bilsin, AET'ye giriş için "siz de demokrasi var mı" diye sorulacağını, nereden bilsin öğrencilerin herşeyi göze alarak direneceklerini.

Yine de bunlar Dayı beye yapılmamalıydı. Görüşü alınmadan ve üstelik haber bile verilmeden yasa tasarısı geri çekilmemeliydi. Bu Milliyetçi-Muhafazakar Aydın Ocak'lı muhtereme böyle yapılmamalıydı.●

MURAT ÖZMENEK

liseliden

"Bizim okulumuz da parmaklıklarla çevrili.

YARIN— İsterseniz sabahleyin okula girişten başlayalım. Okulun kapısından girer girmez neler olur?

H.— Okulumuz demir parmaklıklar içindedir ve bu çitler yüzünden biz okula yarınaçık cezaevi de deriz. Bu cezaevinin bahçesi'nde paltonun yakasını kaldırmak, kız arkadaşlarla şakalaşmak yasaktır. Okula askeri bir disiplin içinde gireriz. Zil çaldıktan sonra da koridorlarda dolaşılmaz. Emir böyledir.

E.— Biz zaten okula eğitim-öğretim için değil, arkadaşlarla birlikte olmak için gidiyoruz. Okuldan soğuduk çünkü. Derslerin bir anlamı kalmadı. Bunun nedeni okulun yarattığı zorluklardır.

Sabah saat sekize yirmi kala okulun önünde sıra oluruz, geç gelenler ayrı sıra olur, ya cezalandırılırlar ya da okula alınmazlar.

Ç. — Okulun bahçesinden adım atar atmaz yapmak istediğim herşeyin engellendiğini düşünüyorum.

YARIN— Sınıfta öğretmenin tutumu nasıldır?

H. Derste bir kız arkadaşla yanyana oturmayı engelleyen, konuşmayı yasaklayan tutumdur diyebilirim. Öğretmen, kendi söylediği dışında bir fikir öne sürülürse o öğrenciyi disiplin koğuşturmasına uğratabilir. Örneğin ben F.Sultan Mehmet'in kardeş katlini yasal hale getirmesine karşı düşüncelerimi bu yüzden açamadım.

Asık suratlı bir eğitim var. Buna karşı öğrencilerin tepkisi de şöyle olur: örneğin kürsünün bir kenarında göçük vardır, sandalyenin bir ayağını bu göçüğün üstüne getirirsiniz, yani küçük de olsa bir başkalırı oluşturursunuz.

Biz yakınlık istiyoruz, içimizdeki sevgiyi, arkadaşlığı, insanların yüzüne söylemek istiyoruz. Ama 'parmaklıkların' dışına çıkmak zordur. İnsanların gözüne sevgiyle baktığınızda—bunu nasıl farkederler bilmiyorum! — öğretmenler kaldırıp saçmasapan bir soru sorarlar. Kişiliğimize saldırırlar, sürekli aşağılarlar. Bu durum okul içinde veya okul dışında olsun farketmez.

E— Bu öğretmenine göre değişiyor Tuzluçayır'da. Örneğin bir fizik öğretmeni, kitabınız yok diye size sıfır verebilir. Bir başkası da 'günaydın' der, dersini işler gider.

Ç.— Eğitim sistemi ezbere dayalı olduğundan, ezberleyen öğrenci başarılı sayılır. Öğretmenin sekreteri gibi ne söylerse onu yazacaksın. Kitap dışında soru sormak yok. Samimi bir hava kesinlikle yok.

Ama ben öğretmenleri suçlamak istemiyorum. Çünkü öğretmenlerin ekonomik sorunlar yüzünden düştüğü bunalımları da biliyoruz.

Askeri bir giyim düzeni gibi, bazen ayakkabılara varıncaya kadar, herşeyin siyah renkli olmasını isteyebiliyorlar. Öğrenciler arasında ayrım yapılıyor. Başarılı öğrenciler vatana yararlı, başarısız öğrenciler yararsız sayılıyor.

YARIN— Giysi yönetmeliğine aykırı davranınca öğrencinin başına neler gelir?

H.— Gülveren'de bu yıl tek tip giysi isteniyor. Lacivert ceket, gri pantolon giymek zorunluluğu getirildi. Biz gecekondu bölgesindeyiz ve geliri dar insanların çocuğuyuz. Ama eğer bu istenilen giysiyi giymezsek okula alınmıyoruz.

E.— Tuzluçayır'da erkeklere tek tip giysi zorunluluğu yok. Ama kızlar renkli kazak giydiklerinde sınıfa alınmıyor ya da kazakları çıkarttırılıyor.

Ç.— Giysi konusında, davranışı okula uygun olmayanlar hakkında disiplin kurulu göreve hazırdır. Sağolsun, disiplin kurulunun çalışmaları hiç aksamıyor. Nerdeyse saçımızı dib'inden kazıtacaklar.

YARIN— Dersler hakkında neler söyleyebilirsiniz?

H.— Dersler ezbere dayanıyor, tarih, dindersi, matematik, fizik, kimya ve dahası.. Ki bu dersler arasında deneysel olarak tanıtlanması gerekenler var. Fakat bizde laboratuarlar, araç-gereç olmadığından, ceza odası, dayak yeri olarak kullanılıyor. Geçen yıl "Fatih İstanbul'u 1453'de işgal etmiştir" diyen bir öğrenci laboratuarda komünistlikle suçlanmıştı.

YARIN— Peki H., Gülveren'de Tuzluçayır'dan farklı olarak bir mescit açılmış olması sözkonusu. Bunu anlatır mısınız?

H.— İki yıl önce gelen müdürümüz, edebiyat öğretmeni Mustafa Kartal, herşeyi dinle açıklamaya çalışan biri. Bu nedenle bir mescit açtırmış olsa gerek. Mescite zorla öğrenci götürülmüyor, ancak özendirici şeyler yapılıyor. Camiye gidenlerin saygınlık kazandığı gözle görülüyor.

YARIN— Evet Ç., sen dersler hakkında ne diyeceksin?

Ç.— Dersteki başarı, kitaplarda yazılı olanı aktarabilme gücünle değerlendiriliyor. İçerik yetersiz. Matematik gibi dersler de ezbere dayalı. Laboratuar sorunu bizde de var.

Bizim okulumuz da parmaklıklarla çevrilidir. Basketbol, voleybol alanları yapılabilirdi ama yok. Sınıf mevcudu ortalama elli kişi.

Din dersinde herşey din açısından açıklanıyor. Bizden de böyle düşünmemiz isteniyor. Dini inançları güçlü olanların tarafı tutuluyor.

YARIN— Üniversite sınavlarına nasıl hazırlanıyorsunuz? Üniversiteyi nasıl düşünüyorsunuz? Üniversitenin sizin için anlamı nedir?

Ç.— Gecekondu çevresindeyiz ve bu çevrenin insanları için üniversi-

te bir kurtuluş gibi görünüyor. Oysa üniversite paralı, maddi olanaklar yetersiz. Üniversiteye dersanelere giderek hazırlanmamız zor. Maddi olanakları fazla olanların, olmayanlara göre üniversiteye girme şansı daha fazla.

Üniversite bizim gibi yoksul insanlar için bir etiket kazandırmak açısından önemlidir. Başka bir anlamı yoktur.

H.— Üniversite insana kişilik kazandıracak boyutta değil. Bizler öğrenim dışında kendi kişiliğimizi kendimiz bulabiliriz. Üniversitelerde her türlü başkaldırı, hak arama çabası ezilmeye çalışıyor, görüyoruz

YARIN— Okulunuzda dersler dışında ne tür etkinlikler var?

H.— Rehberlik çalışmalarında pek bir şey olmuyor. Müdürün belirlediği şeyler dışında-varlığı söylenti hal'inde olan uzman bir şey yapmadığı için-etkinlik yapılamıyor.

Gezi yapılsa bile askeri bir disiplinle olur. Öğrencinin birbirine kaynaşması bu yüzden ancak kendi çabaları ile oluyor. Bu ise topluca 'okulu asma' yoluyla gerçekleşiyor. Bu durum farkedilince de disiplin cezaları geliyor.

Toplu tartışma olanağı yok. Kol çalışmaları hakkında bir takım kalıplaşmış bilgiler veriliyor. O da onbeş günde ya da ayda bir gerçekleşiyor.

E.— Tuzluçayır biraz daha şanslı. Bazı öğretmenler sayesinde liseler-arası futbol karşılaşmaları yaptık. Bunun dışında rehberlik çalışmalarında bir sınıfta 60-70 kişi toplanıp konuşuyoruz.

Ç.— Tuzluçayır'da etkinlikler var ama bu etkinlikler tavandan değil, tabandan geliyor. Öğrencilerin baskısıyla yapılıyor.

YARIN— Ders sırasında 'yeter artık, bu böyle değil, doğrusu şu' diye bağırmak isteği duysanız, -anlaşılan bunu duyuyorsunuz - bu durumda ne yapıyorsunuz?

H.— Böyle bir istek duyduğum oluyor. Fakat bu eylemi biz derste değil dağlarda yapıyoruz. Bu tepkiyi sınıfta biraz yumuşatarak soru biçiminde dile getiriyoruz.

E.— Bu gibi durumlarda en iyi yol saate bakmak ve dakikaları saymaktır.

YARIN— Disiplin kurulu hangi davranışları suç sayıyor?

H.— İstiklal marşına geç kalmak, okula geç kalmak, özür tezkeresi getirmemek, çete kavgaları yapmak, sigara içmek, okulda bulunmamak gereken saatte okula gelmek, giysi de bir uygunsuzluk gibi...

YARIN— Peki E., sen hangi davranışların suç sayıldığını söyleyeceksin?

E.— Gülmek, öğretmene karşı gelmek, kitap getirmemek, not tutmamak..

Ç.— Öğretmenle aranda özel bir ilişki yüzünden disipline gitmen olasıdır. Örneğin, öğretmenle tartışmak disipline gitmek için yeterli bir gerekçedir.

YARIN— Sizce ortaöğretimde en can alıcı sorun nedir?

H.— Çağdışı eğitim tutumudur.

E.— Robot bir öğrenci yetiştirilmek istenmesidir.

Ç.— Bence hepsidir. Sorunlar birbirinden ayrı değildir, bağımlıdır. Bu yüzden hepsi diyorum. Gerici, çağdaş olmayan eğitim can alıcı bir sorun olmaya devam etmektedir.

YARIN— Sizce en ideal okul nasıl olmalıdır?

H.— Laboratuarı olan, salt teorik bilgiye dayanmayan, asık suratlı olmayan, gerici tutumdan uzak bir okuldur.

E.— En iyi okul geleceğe insan yetiştiren okuldur. Derslerde yorumun serbest olduğu, pratik ve teorik eğitimin birlikte yapılabildiği okuldur.

YARIN— Bu söyleşi için hepinize teşekkür ediyoruz.

MEHMET KARAMAN

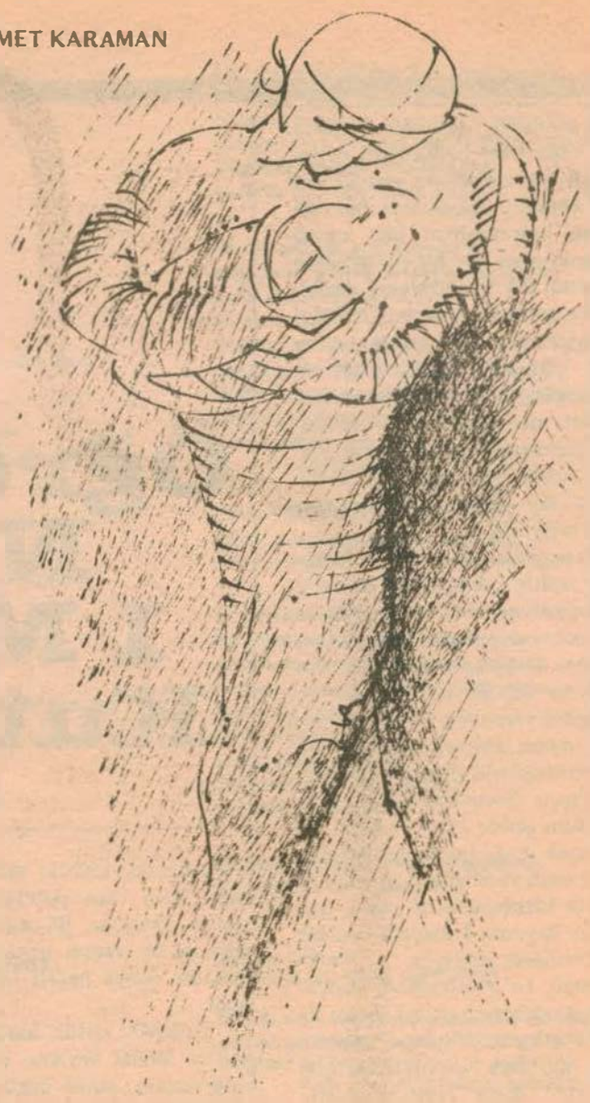

Sokaklar Ayaklarıma Yürür

bütün ışıkları söndürülmüş bir şehir gibi kederli
son temsilini veren bir aktör gibi bitkinim bu akşam
cebimde rengarenk cam kırıkları, öksüz serçeler
kızlara baksam gözlerim kanar, sokaklar ayaklarıma yürür
ey dünyalı tanrısı en insan olduğum zamanların
ey şiir, bütün umarsızlığımla sana sığınıyorum bu akşam
bu akşamda sen de varsın gümüşlü kız
en büyük hisselerle varsın
'çokşükür'ler sevdirir konuşmaların, denizler kıskandırır
akşamelini kendinde kalmış bir çocuk mahzunluğuyla
hazin bir aşkın hikâyesini taşırsın yüzünde
ah, bu güldükçe çingeneleşen gözlerin
gözlerin ince bir kurşun yarasıdır düşlerimde
evet, sen de varsın bu akşamda, belki yalnız sen varsın
- gümüşlerinle varsın demek daha doğru, öyle diyelim
bir içmelerin vardır sanki yıllarca susuz
- sevgisiz demek daha doğru, öyle diyelim
bütün yasakları ihlâl ettirir kadeh tutuşun
- elimi tutuşun demek daha doğru, öyle diyelim
gece de biter, ellerime gün dolanır
erkenci martılar geçer bulutlardan
hırçın çocukluğum tortulanır ayaklı kadehlerde
mintanımdan güneş sızar göğsüme, güvercinler yuvalanır
ve ay mavi bir gölge düşürürken yüzüme saçlarının
arasından
sen bir kimliğin peşine düşersin, ben bir tahammülün
her sabah dağlara çıkar antik fotoğraflarını ararım

Kemal Erdoğan

Öğrenciler Neden 1 Mayıs'ı Kutluyor?

M. Ali Sağlam

Çağımızda kapitalist sistem toplumsal çelişkilerin derinleştiği bir dönem yaşıyor. Bir yanda kapitalizmin en üst aşaması emperyalizm tüm ulusal sınırlarını aşan dev bir egemenliğin saltanatını tek tek ülkelerin, devletle iç içe geçmiş tekellerinin işbirliği ile sürdürüyor; diğer yanda işçi ve köylü yığınları, küçük esnaf ve zanaatkarlar, küçük ve orta işletme sahipleri, memurlar, teknik elemanlar, öğretmenler ve öğrenciler pastanın kendilerine düşen en küçük parçası ile yaşamlarını sürdürme uğraşı veriyorlar.

Ekonomik çıkarlardaki farklılıklar, politik çıkarlardaki farklılıkları doğuruyor. Hak ve özgürlük isteyenleri, demokrasi isteyenleri karşıtları ile ayrıştırıyor. Çıkar ve istemlerin farklılaştığı blokları ve sözcülerini yaratıyor. Dev tekellerin büyük toprak sahiplerinin, vurguncu ve spekülatörlerin oluşturduğu blokun başını finans-kapital çekiyor. Toplumun geride kalan ve baskı gören büyük çoğunluğunun başında ise işçi sınıfı yeralıyor.

İşte karşılaşılan bu tablo, işçi sınıfının bayramı 1 Mayıs'a özel bir anlam ve önem yüklüyor.

İşçi sınıfı tarih sahnesine, kapitalizmin feodalizmin yerini alması ile birlikte çıkıyor. Toprağa bağımlılıktan kurtulan milyonlarca eski köylü yeni "özgür" işgücünü oluşturuyor. Fabrikalarda, atölyelerde en ağır, en dayanılmaz koşullar altında çalışıyor. Hammaddeleri makinalarla işleyerek, onlara kendi emeklerini katarak, varolanın üstünde değerler yaratıyor. Kapitalizmin zenginliğinin kaynağını oluşturuyor. Karşılığında aldığı ise, ertesi gün tekrar işbaşı yapabilmesine ve genç, yıpranmamış "özgür" işgüçleri yaratabilmesine yetecek olandan bir kuruş fazlası olmuyor.

Yaşanılan koşullar hakları geliştirme, kapitalistleri sınırlama istek ve savaşımını doğuruyor. İlk olarak yardımlaşma sandıkları, ardından sendikalar ortaya çıkıyor. Kolay olmuyor kapitalistlerin işçileri aldıkları ücrete, çalıştıkları bölüme, geldikleri bölgelere ve mensup oldukları uluslara göre ayırma gayretlerinin aşılması. İşten çıkartarak açlığa ve yoksulluğa mahkum etme tehditlerinin boşa çıkartılması. Ama binlercesinin birarada ve tek bir disiplin altında çalıştıkları fabrikalarda, aynı ekonomik zorlukları yaşayan işçilerin aynı istemleri paylaşmaları ortak örgütlenmenin temelini yaratıyor. Aynı koşullar altında yaşama ve çalışma aynı duygu ve düşüncelere sahip olmayı beraberinde getiriyor. Ve işçiler tek bir sınıf olarak ayakları üzerinde yükseliyor.

İşçi sınıfının kapitalistlerden bağımsız örgütleri eliyle onlara karşı yürüttüğü ekonomik savaşını, aynı zamanda politik savaşımı ve onun aracı olan politik partileri ortaya çıkarıyor. Böylelikle bugün daha iyi bir yaşam savaşımı, yarın yeni bir dünya hedefi ile bütünleşiyor.

Özgürlük, eşitlik, kardeşlik sloganıyla feodal beylerin yerini alan burjuvazinin, bütün hakları kendisi için istediği ortaya çıkıyor. Genel ve eşit oy hakkı, kadınların siyasi hakları, basın özgürlüğü, toplanma ve gösteri yapma özgürlüğü, örgütlenme özgürlüğü uzun savaşımlar sonucu elde ediliyor. Bu savaşımların başını işçi sınıfı çekiyor. İşçi sınıfı kendi hakları için yürüttüğü savaşım ile, toplumun büyük çoğunluğunun istemlerinin gerçekleşmesi için ön açıyor. Bağımsızlık, demokrasi ve özgürlük bayrağını omuzluyor.

Böylesi bir savaşım sürecinde, Amerikan işçi sınıfı sekiz saatlik işgünü istemini yükseltiyor. 1 Mayıs ta en güçlü silahını, genel grevi kullanıyor. Şarteller iniyor. İşçileri ter içinde bırakan fırınlar, gözleri kör eden kaynaklar, robotlaştıran bantlar duruyor. Sömürü makinaları duruyor.

Kapitalistleri korkutan sadece ekonomik çıkarlarının zarar görmesi değil, aynı zamanda işçi sınıfının politika sahnesine ağırlığını koyması oluyor.

Silahlar çekiliyor. Kadın, çocuk ayırt etmeden grevcilere kurşun yağdırılıyor. Ölenler, yaralananlar dört idam kararı...

Dünyanın dört bir yanından çeşitli din, dil, ırk ve politik görüşe mensup milyonlar, uluslararası dayanışma içine giriyor. Emeğin sömürüsünün sınırlandırılması için sekiz saatlik işgünü dünya işçi sınıfının ortak sloganı oluyor. 1 Mayıs işçi sınıfının birlik, savaşım ve dayanışma günü olarak kabul ediliyor. Ve milyonlarca insan; köylü, memur, öğretmen, öğrenci 1 Mayıs 'ı , kendi hak ve çıkarlarının gerçek savunucusu, yön ve biçim vericisi işçi sınıfının bayramını, kendi bayramları olarak kutluyor.

Kapitalizm gelişiyor. Kapital büyüyor, yoğunlaşıyor, merkezileşiyor. Dev tekeller ekonomiyi ve ona bağlı politikayı yönetiyor. Siyasi yönetimde gericilik hakim eğilim oluyor.

Toplumun çeşitli katmanları bağımsız, ayrıcalıklı yerlerini yitiriyor, tekellerin emrinde ve onlara bağımlı hale geliyor. Bir tek işçi sınıfının toplumsal konumu değişmiyor. Nicel olarak büyüyor, nitel olarak zenginleşiyor. Sömürü artıyor. Ücretler geriliyor. Ama yine de o; üretimin temel gücü, artı değerin yaratıcısı olarak kalıyor.

Kapitalizm geliştikçe bilim gelişiyor, teknoloji gelişiyor. Bilgi artık üretici bir güç haline geliyor. Az bir okuma ve sayıların bilinmesi yetmiyor üretimin sürdürülmesine Yeni okullar açılıyor. Eğitim yaygınlaşıyor. Milyonlarca çocuk ve genç ilk ve orta öğrenime devam ederken, üniversiteleri yüzbinler dolduruyor.

Eğitim toplumun gereksinimlerine göre değil, tekellerin istemleri doğrultusunda biçimlendiriliyor. Bilim tekellerin emrine giriyor. Yüksek öğrenim tekellere yetişkin eleman sağlamanın basamağı oluyor.

Eğitim; bilgilerin aktarımı ve ezberlenmesine dayalı öğretime dönüşüyor. Öğretim yaşamdan kopartılıyor, yaşama yabancılaştırılıyor. İçeriğini çağdaş bilimin ulaştığı boyutlar değil; efsaneler, hurafeler belirliyor. Gericileşiyor.

Bağımsız kişilikli, özgür düşüncell bireyler yetiştirme, öğretimin amaçlarının dışında kalıyor. Genç zihinler bulandırılmak, yeniyi ve doğruyu arayan görüşler zincirlenmek isteniyor. Sinik, köle ruhlar yaratılmaya çalışılıyor.

Orta öğrenim ile üretim arasındakl ilişki ya çok sınırlı ya da kopuk. İşsizlik dört bir yanda kol geziyor. Gençliğe yükselmenin yolu olarak üniversiteler gösteriliyor. Bir yandan yüzbinler üniversite kapılarına yığılıyor, diğer yandan yüzbinler üniversite içinde bekletiliyor. Genç yaratıcı emeğin üretimden kopukluğu, işsizlik böyle gizleniyor.

Yüksek öğrenimin en belirgin özelliği seçkincilik oluyor. Okuma, bilgiye ulaşma hakkı paraya bağlanıyor. Toplum pramidinin alt tabakalarından gelenlerin önleri tıkanmak isteniyor. Üniversite yaşamının her alanı paranın egemenliğinin simgelerine dönüşüyor. Yetersiz barınak, yetersiz beslenme öğrenci gençliğin kaderi olarak çiziliyor.

Elemecilik, yüksek öğrenim döneminin her anında karşı karşıya kalınan atılmalarda somutlanıyor. Yapılan harcamaların ve toplumun geleceğinin heba edilmesi geriden gelenlerin bolluğu ile örtülüyor.

Öğrenci gençlik için gelecek karanlık bir tünele dönüştürülüyor. Umut kıvılcımları bir yanıyorsa beş sönüyor. Gençliği işsizlik bekliyor. Ücretleri düşük tutmak için bilinen en eski yol izleniyor. Çok sayıda üniversite mezunu yaratılarak, zorlukla iş bulan iş bulmak için sabırsızlıkla bekleyen işsizler ordusu ile tehdit ediliyor. Geride kalan büyük çoğunluk için, öğrenim gördükleri dal artık mesleklerini belirlemiyor. Ne iş bulurlarsa onu yapıyorlar.

Bu koşullar altında, her ülkede sayıları yüzbinleri bulan öğrenci gençlik kendi hak ve çıkarlarını korumak, geliştirmek, ideallerine sahip çıkmak için bağımsız örgütlenmelerine girişiyor. Zorluklara, baskılara ve engellere karşın gücünü ortaya koyuyor.

Ve, öğrenci gençlik, sayısının sınırlı olduğu toplumda kendi çıkarlarını bütünleştirecek, ideallerini gerçeğe dönüştürecek temel bir güç arıyor. Ulaşılan uygarlık düzeyinden sonuçlar çıkartmaya çalışıyor. Koca yapının her tuğlasının sıvasında, her işlemesinin ustalığında işçinin alınterini buluyor . İşleyişinin ulaştığı "modern" görünümün ardında işçinin haklar uğruna akıttığı kanları görüyor. Karşısına çıkan; üretimin ve gelişimin anahtarını elinde tutan işçi sınıfı oluyor.

İşte bu nedenle, dünyada milyonlarca öğrenci işçi sınıfının bayramı 1 Mayıs'ı; yakalarında karanfilleri, boyunlarında fularları ve ellerinde istemlerini açıklayan pankartlarıyla kendi bayramları olarak kutluyor. Çünkü işçi sınıfında kendi geleceğini buluyor.

Zeki Yücel

1 mayıs'ı kutlama hakkı

Mezarlarımızdaki sessizliğimiz'in, bugün boğduğunuz seslerden daha güçlü olacağı gün de gelecektir.." Bir yüzyılı aşkın bir süre öncesinden Parsons'lar, Spies'lar, Engel'ler, Lingg'ler, Fielden'lar, Schwab'lar ve Fisher'ların yanısıra, adı sanı bilinmeyen binlerce işçi ve işçi liderinin yükseltmiş oldukları güçlü ses, zaman içerisinde çığ gibi büyüyerek gelişmiş ve tüm dünya halklarının benimsemiş olduğu, işçi sınıfının birlik, mücadele ve dayanışmasının tarihsel simgesi haline gelmiştir.

1886 Mayısının ilk günü, Chicago meydanlarını dolduran kadını, erkeği, çocuğu ile 80 bin işçinin, o günlerin acımasız koşulları karşısında "gerekirse kentin her sokak lambası direğinin bir işçinin cesediyle süsleneceği" tehditlerine aldırmaksızın dile getirmiş olduğu 8 saatlik işgünü istemi, çeşitli kanlı baskı ve engellemelere karşın 1 Mayıs'ı ölümsüz kılarak, tüm dünya emekçilerine maletmiştir. O dönemden itibaren giderek işçinin somut koşullarına göre yönlenen ekonomik, sendikal, sosyal ve siyasal istemler, 1 Mayıs'ların belgelerini oluşturdu.

1891 yılında Brüksel'de toplanan Enternasyonalin 2. Kongresinde alınan kararlar doğrultusunda, bundan böyle her yıl işçi sınıfının ve tüm emekçi kesimlerin mücadele birliğinin kutlanacağı bir gün olarak belirlenen 1 Mayıs, sömürüye başkaldıran insanlığın, baskı ve zulümden uzak, eşitlikçi ve özgürlükten yana bir toplumsal düzene olan özlemini simgeliyor. Bunun bilincine olan ve paniğini her an yaşayan burjuvazi, işçilerin sınıfsal bilinçlenmesinin hızlandığı ve kapitalizme karşı bir gösteri niteliği gittikçe belirginleştiği oranda baskıcı, cana kıyıcı, faşizan bir yol izlemeye başlamış, kışkırtmalar açık saldırı ve terör uygulamalarına dönüşetirilmiştir. Bu yolla gelişen savaşımın geriletilmesi hedeflenmiş, emekçi kitleler sindirilmek, yıldırılmak istenmiştir. 1886'da Chicago'da öldürülen 15. 1906'da Fransa'da yaşamını yitiren 1000, 1929-da Almanya'da vurulan 33, 1977'de Türkiye'de katledilen 34 kişinin ve dünyanın dört bir yanında 1 Mayıslarda faşizmin çizmesi altında can verenlerin sorumlusu hep bu saldırgan zihniyet olmuş, ancak tüm çabalara karşın 1 Mayıs'lar, unutulmak bir yana giderek ulusal ve uluslararası alanda daha da önem kazanmıştır.

Türkiye işçi sınıfı tarihinde de önemli bir rolü olan 1 Mayıs kutlamaları, 80 yılı aşkın geçmişiyle, dünya işçilerinin birlik ve dayanışmasının ülkemizdeki boyutlarını büyük bir nitelikle belgelemektedirler. Ulusal Kurtuluş Savaşı sırasında bile büyük özveri ve inançla kutlanabilmiş olan 1 Mayıslar, süreç içerisinde işçi sınıfı ve emekçi kitlelerin mücadelesinin etkinleştiği, demokratik bak ve özgürlüklerin kazanıldığı ölçüde işçi bayramına dönüşmüş, baskı rejimi uygulandığı, faşizan yaklaşımların şiddetlendiği, bütünleşmiş olan ANAP iktidarının anti-demokratik uygulamalarına karşı bir demokrasi mücadelesi verilmektedir. 82 Anayasası ve günümüze dek çıkarılmış olan kimi yasalar ile getirilmiş olan kısıtlamalar, toplumun diğer kesimlerinin yanı sıra, öncelikle emekçiler üzerinde ekonomik durumlarından, örgütlenmelerine kadar her yönü ile olumsuz etkiler yaratmış, giderek kötüleşen yaşam koşulları karşısında en temel haklarını arama yolları bile alabildiğine tıkanmıştır. Ancak izlenen bu politika karşısında toplumsal muhalefetin giderek yükselmekte olan sesi ve demokrasi adına gerçekleştirdiği her kazanıma giden yol büyük zorluklarla dolu olsa da, etkisini değişik alanlarda her geçen gün daha güçlü olarak hissettirmektedir. Bu anlamda, hükümetin gerek çeşitli ekonomik ve politika nedenlerle batı ile arasını iyi tutmaya çalıştığı, gerekse Avrupa Parlamentosu, İLO, Uluslararası Af Örgütü gibi kuruluşlarla bir sorun çıkmasını istemediği ve özellikle de AET'ye tam üyelik için başvuru yapmış olduğu şu günlerde Türkiye işçi sınıfı ve onun örgütlerine 1 Mayıs'ı kutlama hakkının resmen tanınmasının önemi de giderek artmaktadır.

Bilindiği gibi 1 Mayıs'ın resmi bayram olarak kutlandığı sosyalist ülkelerin yanı sıra, ABD ve NATO ülkelerinin de dahil olduğu hiçbir demokratik rejimde, 1 Mayıs'ın kutlanması konusunda bir engelleme ile karşılaşılmamakta, sendikalar, işçiler, siyasal partiler ve çeşitli kitle örgütleri bu tarihsel günü anlamına yaraşır bir görkemde kutlamaktadırlar. Gerçi bu ülkelerde 1 Mayıs genellikle resmi bayram olarak gözükmez zira pratikte buna gerek yoktur. Ancak, Türkiye gibi, 1 Mayıs'ı doğrudan yasaklayan hiçbir yasa bulunmamasına karşın, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası gibi, valiliklere her an engelleme olanağının tanınmış olduğu bir ülkede, 1 Mayısların kitlesel olarak kutlanabilmesi, bu hakkın resmen tanınması ile büyük ölçüde kolaylaşıp keyfi engellerle karşılaşmaksızın işçi örgütlerince yaşama geçirilebilecektir.

Diğer yıl dönemlerine oranla oldukça uzun, zorlu, acılarla dolu bir süreç sonunda dünya emekçilerinin kanlarıyla, ağır bedeller ödenerek kazanılmış böylesi bir günün coşkusunu yaşamak, tüm ülkelerin işçilerinin olduğu gibi Türkiye işçi sınıfının da en doğal hakkıdır.

Tekellerin giderek saldırganlaştığı, emekçilerin her geçen gün daha da fakirleştiği, geçmişte yaşanan toplumsal huzursuzlukların faturasının işçi sınıfına çıkarılmakta olduğu, en temel sendikal hakların gaspedildiği, işçinin sınıfına, örgütüne ve kendisine gitgide yabancılaştırılmağa çalışıldığı böylesi bir dönemden geçmekte olan Türkiye işçi sınıfı, her dönemde olduğu gibi, hatta belki de daha fazla, bugün de uluslararası birlik ve dayanışmaya dört elle sarılmanın getireceği sınıfsal kazanımın bilincinde olmalı ve uluslararasılığının en somut simgesi olan 1 Mayıs'ı kutlama hakkına sahip çıkmalıdır.

1 Mayıs'ın işçi bayramı olarak kutlanması hakkının tanınmasını talep etmek, toplumsal muhalefetin tüm unsurları tarafından yürütülmekte olan demokrasi mücadelesinden ayrı düşünülmemeyecek denli önemlidir.

soruşturma:

1 Mayıs'ı kutlama hakkı konusunda çeşitli kesimlerin görüşlerini dergi sayfalarından okuyucuya aktararak, böylesi bir istem çerçevesinde geniş bir perspektif oluşturmak isteyen YARIN, bu amaçla gerçekleştirmiş olduğu soruşturma kapsamında sendikacı, gazeteci, sanatçı ve uzmanlara aşağıdaki soruyu yöneltmiştir:

Bilindiği gibi dünyanın 100'ü aşkın ülkesinde 1 Mayıs, "İşçi Bayramı" olarak geniş kitleler tarafından kutlanmaktadır. İşçilerin, işçi sendikalarının ve siyasal örgütlenmelerin önüne, baskı rejimleri dışında, bu konuda hiç bir engelleme getirilmemektedir. Yaygın olan kanının aksine, bu konuda yazılı hiç bir yasağın bulunmadığı ülkemizde de 1 Mayıs'ın kutlanması hakkı konusunda ne düşünüyorsunuz? Sizce yasak olmamasına karşın 1 Mayıs'lar Türkiye'de neden kutlanamıyor? Bu durumun aşılması için neler yapılması gerektiğini düşünüyorsunuz?

(Sendikacılara ek olarak ise:) Bir işçi sendikası yöneticisi olarak siz, 1 Mayıs'ın kutlanması konusunda herhangi bir tavır alacak mısınız? Neler yapmayı düşünüyorsunuz?

Ulaşabildiğimiz gazeteci, sanatçı ve uzmanların tamamından yanıt almamıza karşın, sendika liderlerinden ancak aşağıda değerlendirmelerini bulacağınız kişiler yanıt vermişler, diğerleri ise çeşitli mazeretleri nedeniyle soruşturmaya katılamamış ya da katılmaktan kaçınmışlardır. Aldığımız tüm yanıtları eksiksiz olarak yayınlıyoruz.

Ne yazıktır ki, geniş bir işçi "kesiminin" önderliğini yaptığını iddia eden Türk–İş gibi bir kuruluşun Genel Başkanı ve bağlı sendikalardan ikisinin lideri, aşağıdaki ifadelerinden de anlaşılacağı gibi hala burjuvazinin saptırmalarının sözcülüğünü yapmaya devam ediyor. Kimlikleri çoktan açığa çıkmış ve hareketçi kanadın fikirlerini yansıtan bu kişilerin görüşlerinin Türkiye işçi sınıfını bağlamadığını ve bağlayamayacağını ise tarihsel gelişim en açık biçimde kanıtlayacaktır.

Petrol-İş Gn. Bşk. CEVDET SELVİ:

"1 Mayıs'ların kutlanabilmesi mücadelesi gündemimizdedir"

Türkiye işçi sınıfının daha 1890'larda sahip çıkıp kutladığı 1 Mayıs cumhuriyet döneminde ülkemizde açık ve kitlesel biçimde kutlanmıştır. Daha sonra İşçi Bayramı "Bahar Bayramı" olarak istismar edilmek istenmiş, böylece de fiili bir yasak dönemine geçilmiştir.

1976 - 77 yıllarında tekrar gündeme gelen ve kutlanan 1 Mayıslar bazı çevrelerce karalanmaya çalışılmış, acı olaylar yaşanmıştır. Artık bu dönemin aşılması gerekiyor.

Amerikan işçilerinin 1886 yılında son derece haklı olarak 8 saatlik iş günü için daha iyi insanca koşullar için verdiği mücadelenin yıldönümü olarak işçi sınıfı tarihine malolmuş "İşçi Bayramı" 1 Mayıs bugün dünyanın dört bir yanında demokrasiye, insan haklarına inanmış ülkelerde kutlanıyor.

1 Mayıs'ın yasaklanması ülkemizde demokrasinin askıya alınması ve işçi haklarının yasaklar kıskacına alınması uygulamasından ayrı değildir.

Bu nedenle işçi sendikalarının sendikal hak ve özgürlüklerin kazanılması geriletilen haklarımızın tekrar kazanılması ve ülkede demokrasinin yerleştirilmesi mücadelesinin bir parçası olarak 1 Mayısların kutlanabilmesi mücadelesi de gündemimizdedir.

Otomobil-İş Gn. Bşk. İLHAN DALKILIÇ:

"1 Mayıs'ın yığınsal kutlanması ve yasalaşmanın yolu işçi sınıfının birliğinin sağlanmasından geçer"

Bilindiği gibi, 1 Mayıs 1925 yılında çıkarılan bir kanunla "Bahar Bayramı" ilan edilmiştir. Bu onun özünün çarpıtılmasından başka bir anlama gelmiyordu. Hedef 1 Mayıs'ı unutturmaktı. Ama 1 Mayıslar işçi sınıfına unutturulamadı. Ve değişik biçim ve yollarla işçi sınıfı 1 Mayıs'ı kutladı. Ve uzun aralardan sonra ilk defa 1976'da, işçi sınıfı birlik ve dayanışma günü olan 1 Mayıs'ı yığınsal bir biçimde kutlamaya başladı. Ve 1980'e kadar coşkulu, görkemli, yığınsal gösteriler devam etti. Bu dönemde de 1 Mayıs yasal değildi. Ama aynı zamanda üzerinde bir yasak da yoktu.

Gerek dünya, gerekse de Türkiye işçi sınıfı tarihinin deneyleri bize şunu göstermiştir. 1 Mayıs'ın yığınsal olarak kutlanmasının ve yasalaşmasının yolu, işçi sınıfının birliğinin sağlanması ve sınıfsal mücadelesinin yükselmesinden geçmektedir.

Bugün 1 Mayıs'ın yasalarla yasaklanıp, yasaklanmamasının ötesinde YOK SAYILMASI gibi bir durumla karşı karşıyayız. Bu bizim önümüze kimilerince YOK SAYILAN 1 Mayıs'ın, varlığının kabul ettirilmesiyle birlikte, kazanılması görevini koymaktadır. Bütün bu görevlerin yanısıra bugün, işçi sınıfı 1 Mayıs'ı unutmamıştır. Onu her yıl koşullara uygun biçim ve yöntemlerle kutlamaktadır.

Şunu da belirtmek gerekir ki; 1 Mayıs'ın yasal bir hak olarak elde edilmesi mücadelesi, gerçek anlamda demokrasinin kazanılması mücadelesinin bir parçasıdır. Ayrı düşünülemez. Bunun yolu da işçi sınıfının ve demokrasi isteyen en geniş güçlerin kendi eseri olacaktır.

Maden-İş Gn. Bşk. MUSTAFA ORHAN:

"İşçiler gerek ülke gerekse uluslararası düzeyde dayanışmaya geçmek zorundadır"

Bundan tam 100 yıl önce, 1 Mayıs 1886 günü Amerikanın Şikago kentinde onbinlerce işçi çalışma sürelerinin 8 saate düşürülmesi için grevler ve direnişler başlatıp hayatlarını ortaya koyarken, canlarını feda ederken, işçi hareketi tarihine bir daha kapanmayacak yepyeni bir sayfa açacaklarını kuşkusuz bilemezlerdi. En ağır koşullarda günde 15-16 saat çalışarak acımasızca sömürülen işçiler, arkadaşlarının bu mücadelesini unutmadılar. Ve bir asırdan beri dünyanın sosyalist ve kapitalasit yüzden fazla ülkesinde 1 Mayıs İşçi Bayramı olarak kutlandı ve kutlanıyorda.

Türkiye'de de 12 Eylül'den önce, 1 Mayıs çeşitli şekillerde kutlandı. Bunların bazıları olaysız geçerken, bazıları kanlı cinayetlerle bitti. Ve halen bazılarının failleri meçhuldür. 1 Mayıs'ın İşçi Bayramı olarak kutlanmasını engelleyen açık bir yasa hükmü olmasa da, en azından Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasasına aykırı davranmak olarak değerlendirilebilir.

Sermaye nasıl sınır tanımıyorsa, işçiler de gerek ülke, gerekse uluslararası düzeyde dayanışmaya geçmek zorundadır. Uluslararası sendikal örgütlere üye olmamızın mantığında da bu düşünce vardır. Aksi takdirde kazançlı çıkan her zaman işverenler olacaktır.

AET'ye tam üyelik için başvurduğumuz şu günlerde 1 Mayıs'ın Avrupa ülkelerinde olduğu gibi İşçi Bayramı olarak, dünya işçilerinin birlik ve beraberlik günü olarak kutlanması bizim de dileğimizdir.

Basın-İş Gn. Bşk. ALİ EKBER GÜVENÇ:

"İşçi sınıfının birlik ve dayanışma günü olarak 1 Mayıs mutlaka kutlanılmalı"

Dünyanın bütün Demokratik ülkelerinde kutlanan ve artık bir gelenek yerleşikliğine ulaşmış olan 1 MAYIS İŞÇİ BAYRAMI'nın günümüzde hala kutlansın mı kutlanmasın mı tartışması gündeminde olması ülkemiz demokrasisi adına gerçekten düşündürücüdür.

AET'ye Tam Üyelik Hakkı için başvurduğumuzşu günlerde AET'ye bağlı bütün ülkelerde yasal bir hak olarak 1 Mayısın kutlandığına özellikle dikkati çekmek isterim.

Türkiye'yi Küçük Amerika durumuna getirmek isteyen ve bu doğrultuda 1 Mayısı karalayanlara hatırlatmak isterim ki, bu gün, modelini uyguladıkları Amerikan işçilerinin çetin mücadeleleri sonunda kutlanmaya başlanmıştır 1 Mayıs, 12 Eylül öncesi bütün olumsuzlukların sorumlusu tutulup birçok hakları sınırlandırılan işçi sınıfının; Dünya İşçi sınıflarının dostluk, dayanışma günü ve bayramı olan 1 Mayıstan da mahrum bırakılmak istenmiştir.

Geçmişte 1 Mayıs kutlamalarındaki olumsuzlukların suçlusu işçi sınıfı değildir inancındayım.

Bugün 1 Mayısın kutlanmamasını Demokra-

1 mayıs'ı ku

simiz açısından bir eksiklik olmasından öte işçi sınıfımıza yapılan haksızlık olarak değerlendiriyorum. Ne denli karalamaya çalışılırsa çalışılsın, engellenmek istenirse istenilsin ve kim ne dersin 1 MAYIS İŞÇİ BAYRAMI Dünya Tabipler günü, Kadınlar günü gibi doğal ve en önemlisi onlardan ayrıcalıklı olarak KAZANILMIŞ Bir gündür, İşçi sınıfının birlik ve dayanışma günü olarak 1 MAYIS BAYRAMI MUTLAKA KUTLANMALI.

Türk-İş Gn. Bşk. ŞEVKETYILMAZ:

"Neyin bayramını kutlayacağız ki?"

Ülkemizde işçi hareketinin Anayasa ve çalışma hayatını ilgilendiren yasalardan doğan çıkmazları bilinmektedir.

Bu çıkmazların aşılabilmesi için yoğun bir mücadele proğramı uygulamaktayız.

Türkiye'de, hür sendikacılık hareketinin yerleşmesini sağlayan 274 ve 275 sayılı yasaların yürürlüğe girdiği tarih olan 24 Temmuz, genellikle "İşçi Bayramı" olarak kabul edilmiş ve yıllarca bu tarihte törenler düzenlenmişti.

Başka ülkelerde 1 Mayıs tarihi işçi bayramı olarak kutlanırken, uzun yıllar Türkiye'de 24 Temmuz İşçi Bayramı kabul edilmiştir.

Demokratik parlamenter sistemin askıya alınması ile başlayan sıkıntılar nedeniyle, 274 ve 275 sayılı yasaların da 2821 ve 2822 sayılı yasalarla değiştirilmesi üzerine, Türk-İş olarak 24 Temmuz tarihlerinde herhangi bir tören yapılmamasını kararlaştırdık.

Ülkemiz için sadece diğer ülkelere benzeme gayretinin dürtüsü ile düzenlenen ve yakın tarihimizde acı dolu olaylara sahne olan 1 Mayıs ile ilgili tartışmaların içine girmek istemiyorum. Çünkü, bu kadar sorun ortadayken ve çözüm beklerken, Türk işçi hareketi için herhangi bir sevincin simgesi olmayan 1 Mayıs'ın, giderek ideolojik bir tartışmaya malzeme edilmesi beni üzüyor.

Türk-İş olarak, ülkemizde demokrasinin tüm kurallarıyla işlediği, hür sendikacılık ve toplu sözleşme düzeninin egemen olduğu bir ortama geçildiği takdirde, o tarihi işçi bayramı olarak ilan edebiliriz.

İşçiler ve tüm çalışanlar ağır çıkmazlarla karşı karşıya iken, neyin bayramını kutlayacağız?

Çimse-İş Gn. Bşk. TAMER ERALAN:

"1 Mayıs'ı işçi bayramı olarak kabul etmiyorum"

1 Mayıs işçi bayramının büyük çoğunluğu demirperde ülkeleri olmak üzere bir çok ülkede kutlandığı bilinmektedir.

Ülkemizde 1 Mayıs işçi bayramı olarak kanun kapsamı altına alınmamıştır.

12 Eylül'den önce Türkiye'de kanun kapsamına alınmamasına rağmen 1 Mayıs işçibayramı kutlanmıştır.

Türk bayrağının bulunmadığı, istiklal marşının söylenmediği ve çok sayıda vatandaşımızın hayatını kaybettiği bu kutlamaları 1 Mayıs işçi bayramı olarak görmek ve düşünmek söz konusu değildir.

Hukuk devleti olduğumuza göre toplum meselelerini de kanunlar dahilinde çözümlemek mecburiyetindeyiz. Aksi takdirde topluma faydadan ziyade zarar getireceği inancındayım.

Bu nedenle 1 Mayıs'ı işçi bayramı olarak kabullenemediğimi, işçi bayramının mutlaka kutlanması gerekiyorsa Türkiye'de işçi haklarının verildiği ve kanunlaştığı tarih olan 24 Temmuz 1963 başlangıç tarihi olarak kabul edilip her 24 Temmuz gününde işçi bayramının kutlanmasının bir anlamının olacağı görüşündeyim.

Yukarıda kısaca belirttiğim nedenlerden dolayı 1 Mayıs'ı işçi bayramı olarak kabullenmediğimi beyan ederim.

Koop-İş Gn. Bşk. AHMET BALAMAN:

"Güncel sorun 1 Mayıs'ın kutlanması değildir"

İşçi haklarının kazanılmasına yönelik dünyada ilk defa başlayan işçi direnişleri elbetteki dünyadaki tüm işçileri yakından ilgilendiren çok önemli bir olaydır. Böyle bir günün anısına anma törenleri düzenlemek ve bunu sembolize eden belirlenmiş bir günün tüm dünyada işçi bayramı olarak kabul edilmesi ve kutlanması gerekli bir olaydır.

Ancak şunu gözden ırak tutmamak gerekir ki, tarihi öneme haiz bu olay, zaman içerisinde çeşitli dünya ülkeleri ve Türkiyemizde amacı doğrultusunda kullanılmış mıdır?

Sanmıyoruz. 1 Mayıs işçi bayramının gerçek amacı doğrultusunda kullanılmasına evet diyor, ancak art niyetli kişi ve çevrelerin ideolojilerine alet olmamaya dikkat edilmesinin gerekliliğine inanıyoruz. Ülkemizde demokrasinin tartışılır bir durumda bulunması, yalnız bir sınıfı değil tüm halkımızı ilgilendiren bir olaydır. O halde ülkemizde en güncel sorunun 1 Mayıs işçi bayramının kutlanıp kutlanmaması değil, demokrasinin tam anlamı ile uygulanmasıdır. Tüm kuruluşların anayasal sınırlar içerisinde ülkemizde tam anlamıyla yerleşmesi konusunda mücadele verilmesi gerektiğine inanıyor ve bu konu ile ilgili yasal her girişimi destekliyor, ve eylemlere katılıyoruz.

ÖZCAN KESKEÇ:

"Günümüz koşullarında demokrasi mücadelesi 1 Mayıs'ı kutlamanın ta kendisi olmaktadır"

"1 Mayıs" işçi sınıfının ve emekçilerin ., ulusal ve uluslararası birlik ve dayanışma günüdür. "İşçi Bayramı", "emeğin Bayramı" adları ile tüm dünya ülkelerinde kutlanır." 1 Mayıs sosyalist ülkelerde yasalar ile bayram olarak kabul edilmiştir. Yasa ile bayram olarak belirlenmemiş ülkelerde de hiçbir engelle karşılaşılmaksızın kutlanır.

Kapitalist Avrupa ülkelerinde 1 Mayıs mitinglerine başbakanlar, devlet yöneticileri katılırlar, işçilerin bayramını kutlarlar. 1 Mayıs işçi sınıfının sendikal örgütlerince düzenlenen kitlesel törenlerle kutlanır. Bunun için bir anlamda "Sendikaların Bayramı" olarak da nitelenir.

1 Mayıslar, işçi sınıfının ulusal ve uluslararası sorunlarda görüşlerini dile getirdikleri, istemlerini haykırdıkları, dayanışmalarını vurguladıkları günlerdir aynı zamanda. Bunun içindir ki "1 Mayıs"ı "sınıfın bayramı" yapmak, bunun dışında hiçbir çıkarın aracı haline gelmemesi için çaba göstermek çok önemlidir.

"1 Mayıs"ı bu anlam ve içeriği ile sahiplenmek ve kutlamak için işçi sınıfının tüm dünyada zorlu bir uğraş verdiği bilinen bir gerçektir. Zira 1 Mayıslar, burjuva ideolojisine karşı sınıf bilinci-

lama hakkı

ni öne çıkaran, örgütlenmenin önemini ve gerekliliğini vurgulayan, demokrasi ve özgürlük mücadelesini bileyen, adil ve kalıcı bir barışı eğemen kılmanın yaşamsal önemini daha da somutlayan, sömürüsüz bir dünyanın erdemini açığa vuran, dayanışmanın gerekliliğini sergileyen oluşumun da adı ve simgesi olmaktadır.

Böyle olduğu için de egemen sınıflar engellemeye çalışmaktadır. Hem de var güçleri ile. Ülkemizde de bu nedenle engellenmeye çalışılmıştır, çalışılmaktadır. "Komünist Bayramı" denilerek kitleler baskı altında tutulmaya çalışılmış, bilinçlere bu yerleştirilmeğe uğraşılmıştır. Sıkıyönetim dönemlerinde mitingler yasaklanmış, şehirlerde bile tümden sokağa çıkma yasağı getirilmiştir.

Bunun için denetimlerindeki sendika ve sendikacılar dahi kullanılmış, onlara "1 Mayıs komünist bayramıdır, bizimle ilgisi olamaz" dedirtilmiştir. Bunu diyen sendikacılar ki, kendileri sosyalist ülkeler dahil, yurt dışında 1 Mayıs kutlamalarına katılmışlardır. Ne yazık ki bugün de aynı anlayış ve çabalarını sürdürmektedirler.

Günümüzde 1 Mayısların yasal yasaklama olmamasına rağmen, kitlesel olarak kutlanamayışının en önemli etkenleri arasında bu yer almaktadır. İşçilerin söz konusu sendika yöneticilerinin bu niteliğini kavramaları ve onları yönetimlerden uzaklaştırmaları için mücadele vermeleri gereklidir.

Bugün 1 Mayıs günü, bir miting düzenleme olanağı yoktur. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri yasasının, mülki amirlere verdiği "erteleme" yetkisi bunu olanaksız kılmaktadır. Demek ki, yasaların antidemokratik ve bir hakkın kullanılmasının özünü ortadan kaldıran düzenlemelerinin kaldırılması için mücadele gereklidir.

Günümüz koşullarında ülkemizde demokrasi mücadelesi 1 Mayıs'ı kutlamanın ta kendisi olmaktadır. 1 Mayısı kutlamak için mutlaka yasal bayram olması gerekmemesine rağmen, ülkemiz koşullarında "yasal" gereklilik bir nesnel zorunluluk olmaktadır. Bunun için de 1 Mayısın yasallaşması istenmeli ve bunun için mücadele edilmelidir.

Ve son olarak da şunu vurgulamak gereklidir: 1 Mayıslar Türkiye'de kutlanmıyor değildir. Kurtuluş savaşımız boyunca, ateş altında, işgal İstanbulunda bile, işçi sınıfımız 1 Mayısları kutlamıştır. Kitlesel törenler düzenleniyor olmaması da kutlanmadığı anlamına gelmez. Tek tek, gruplar halinde de olsa 1 Mayısı duyumsamak, bilince çıkarmak ve kutlamak işçi sınıfının ve emekçi halkın elinden alınamaz, alınamamıştır. Bu anlayış ve bilinç, kitlesel kutlamaların yapılacağı günlere ulaşmanın umudu ve muştusudur.

YILDIRIM KOÇ:

"1 Mayıs her zaman kutlanır, kutlanmıştır, kutlanacaktır"

1 Mayıs, işçi sınıfının bir bütün olarak kapitalizmin baskısına, sömürüsüne, aşağılamasına ve savaşlarına tepkisinin ifadesidir. 1 Mayıs, işçi sınıfının bir gövde gösterisidir. 1 Mayıslar işçilere ve işçi sınıfının dostlarına güven, sömürüden yana olanlara ise korku verir. 1 Mayıslar, işçilerin "işçi" olmaktan, kendi emekleriyle geçiniyor olmaktan gurur duydukları, sınırları yok eden bir

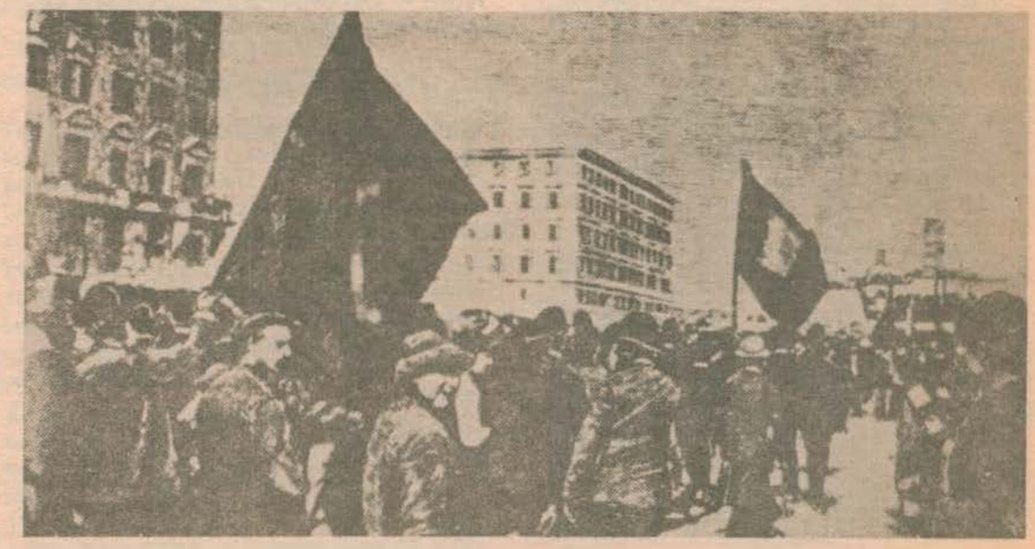

duyguyla diğer ülkelerdeki işçilerle birleştikleri günlerdir. 1 Mayıslar, kapitalizmin nasıl değiştirileceği ve yerine neyin nasıl konulacağı konusundaki ayrılıkların kenara itilişinin ve kapitalizmin sonuçlarına karşı işçi sınıfının bir bütün olarak tepkisinin ifadesidir. 1 Mayıs her zaman kutlanır. Bazan yakaya takılan bir kırmızı karanfille, bazan dostlara yapılan ziyaretlerle, bazan da yüzbinlerce kişiyle birlikte kutlanır. Bazan evlerde veya hapishanelerde kutlanır, bazan meydanlarda. 1 Mayıs her zaman kutlanır, kutlanmıştır ve kutlanacaktır, ama 1 Mayıs'a yaraşan büyük meydanlarda yüzbinlerce işçinin katılımıyla kutlanmasıdır. 1 Mayıs'ı, kapitalizmin nasıl ve ne yönde değiştirileceği konusundaki ayrılıkların sergilendiği günler olmaktan çıkarıp, işçi sınıfının bir bütün olarak kapitalizme tepkisinin ifadesi haline getirebilirsek, bu günün yeniden kitlesel olarak kutlanabilmesi doğrultusunda önemli bir adım atmış oluruz. 1980 yılından beri hakim sınıfların ülkemizde yaymaya çalıştıkları yılgınlık, korku ve depolitizasyonu aşabilmenin bir yolu da, emekten yana olanların asgari müştereği olan 1Mayısların bu anlayışla kutlanabilmesidir. Bugün eğer 1 Mayısları kitlesel olarak kutlamıyorsak, bunun bir nedeni (ayrılıklara rağmen) demokrasi cephesinin oluşturulamaması, diğer nedeni ise yıllardır haklın sınıfların sürdürdüğü baskılardır. 1 Mayıs'ı unutturmamalıyız. 1 Mayıs'ın yalnızca belirli birarılayıştaki sosyalistlerin değil, kapitalizmin sonuçlarına karşı çıkan tüm işçilerin ve görüşlerin ortak günü olduğunu yaymalıyız. Ülkemizde demokrasi mücadelesinde yeni mevziler kazanıldıkça, 1 Mayısların kitlesel olarak kutlanması sendikaların ve emekten yana siyasal partilerin gündemine girecek ve ülkemizde demokrasi mücadelesine güç katacaktır.

ALPARSLAN IŞIKLI:

"1 Mayıs ICFTU've ILO'nun da benimsediği bir anma günüdür"

1 Mayıs konusu, ülkemizde anlaşılması zor olan nedenlerle gereksiz bir tabu haline getirilmiştir. Özellikle son dönemlerde bu böyle olmuştur. Örneğin Atatürk zamanında toplanan İzmir İktisat kongresinde alınan kararlar arasında 1 Mayıs'ın işçi bayramı olarak kutlanmasına da yer verilmişti.

1 Mayıs 19. yüzyıl sonlarında Amerikan işçilerinin günlük çalışma süresinin 8 saatle sınırlanması yolundaki isteklerini dile getirmek amacıyla ortaya koydukları grev ve gösteri eylemleriyle gündeme gelmiş, giderek bütün dünyada işçi hak ve özgürlüklerinin vurgulanmasına yönelik bir bayram haline dönüşmüştür. Günümüzde 1 Mayıs ICFTU'nun ve ILO'nun da benimsediği bir anma günüdür.

Kuşkusuz işçi hak ve özgürlüklerinin çiğnendiği bir ülkede, 1 Mayıs'ın bayram olarak kabul edilmesinde ısrar etmenin de fazla bir anlamı yoktur. Nitekim, Hitler iktidara geçtiğinde mevcut sendika örgütleriyle birlikte 1 Mayıs'ı kutlamıştır. Ne var ki bunun boş ve kof bir gösteri olduğu da hemen ardından anlaşılmıştır.

Demek oluyor ki, önemli olan işçilerin demokratik hak ve özgürlüklerine kavuşmalarıdır. 1 Mayıs bu anlamda yalnızca bir simge olarak anlam taşır.

Ülkemizde 1 Mayıs'ın kutlanmasını reddedenler ve şiddetle karşı çıkanlar ya 1 Mayıs'ın anlamını yeterince bilmiyorlar, ya da demokratik işçi hak ve özgürlüklerinin simgesel olarak dahi gündeme gelmesine tahammül edemiyorlar. Gerçekte, 1 Mayıs'ın kutlanmasına karşı çıkanlar, toplumsal alanda gereksiz bir gerginlik doğmasına —dolaylı da olsa— katkıda bulunmuş oluyorlar.

ŞÜKRAN KETENCİ:

"Sendikacılar 1 Mayıs ile ilgili yaratılmış korkudan kurtulmalı"

DİSK davası yargılamasında, 12 Eylül'e geliş nedenlerine ilişkin televizyon programlarında, yapılan tüm propaganda konuşmalarında 1 Mayıs'ın işçi bayramı olarak kutlanması ağır biçimde suçlandı. 1 Mayıs'ın işçi bayramı olarak kutlanması ağır bir suç öğesi gibi gösterildi. Kitlelerin bilinç altına 1 Mayıs suç kavramı olarak yerleştirildi. Bugün ülke çapında bir anket yapılsa, önemli bir çoğunluğun 1 Mayıs'ın işçi bayramı olarak kutlanmak istenmesini yasal suç gibi algıladığı görülür. Bu nedenle çoğunluğumuz 1 Mayıs'ın işçi bayramı olarak kutlanmasının yasal yasaklamalar

1 mayıs'ı ku

kapsamı içinde olduğunu sanırız.

1 Mayıs bugün ülke yönetimine etkin olan siyasal güçlerin kafasında suç öğesi olarak görülmektedir. Bu koşullanma aynı şiddette olmasa da göreceli olarak sendikalara, işçilere ve hatta 1 Mayıs'ın işçi bayramı olarak kutlanmasının gereğine inananların bilinçlerine de yerleştirilmiştir. Oysa 1 Mayıs'ın işçi bayramı olarak kutlanmasının hak olduğu Uluslararası Çalışma Örgütü Sendika Özgürlükleri Komitesinin kararı ile ILO ilkeleri içinde yer almıştır. Siyasal rejimi ne olursa olsun dünyanın her kesiminde 1 Mayıs işçi bayramı olarak kutlanmaktadır. Uluslararası ve ulusal sendikalar 1 Mayısları geleneksel bayram olarak kutlamayı sürdürmekte, 1 Mayıs kutlamaları işçi sorunlarının kamuoyu gündemine gelmesinde araç olarak değerlendirilmektedir. Elbette yasalarla yasak olmayan 1 Mayıs'ın işçi bayramı olarak Türkiye'de de kutlanması gerekmektedir. Ancak sendikaların bunu gerçekleştirebilmeleri için öncelikle kamuoyunun tersine koşullanmasını silmeleri ve ciddi, uzun bir uğraş vermeleri gerekmektedir. Önce sendikacılar 1 Mayıs ile ilgili yaratılmış korkudan kurtulmalı, üyeleri işçileri bu korkudan uzaklaştırmanın eğitimine başlamalı ve sonra da kamuoyundaki yanlış koşullanmayı silmenin yollarını arayıp bulmalıdırlar.

AZİZ NESİN:

"1 Mayıs'ın hiçbir komünizm niteliği yoktur"

1 Mayıs Türkiye'de geleneksel olarak komünizm propagandası sayıldığı için yasal değil yasadışı olarak yasak 30-40 yıl kadar önce, Türkiye'de 1 Mayıs'tan 2 gün önceden ne kadar solcu varsa toplarlar emniyete götürürlerdi. 2 sinde ya da 3 ünde bırakılırdı. O zaman topu topu en fazla 30 solcu vardı. Sorgu sual yapılmazdı. Suç gösterilmezdi.

Ordan gele gele 1970 olaylarına geldik. Herkesin bildiği gibi 1 Mayıs Amerika'da ortaya çıkmış, başlamış bir olaydır. Hiçbir komünizm niteliği yoktur. Bunu bahane etmelerinin nedeni 1 Mayıs'a karşı oldukları için değil, işçi hareketine, işçi sınıfına karşı oldukları içindir.

Bugün işçi sınıfının örgütlenmesi nerdeyse imkansız hale getirildi. İşçilere haklarını aramaları için hiçbir imkan tanımıyorlar. Bu durumda 1 Mayıs kutlamalarına da izin vermezler. Bugün 40 yıl önce olduğu gibi 1 Mayıs'tan önce sorgusuz sualsiz insanları da toplayamıyorlar. İmkanları olsa onu da yaparlar. Ama inanıyorum ki 1 Mayıslar dünyada olduğu gibi ülkemizde de bir gün kutlanmaya başlayacak.

Biliyorsunuz biz iki kez kışkırtmaya uğradık. Bunu işçilere yüklemeye çalıştılar. Ama biz biliyoruz ki bunu yapan başka güçlerdir.

İşçi sınıfının çok yakın bir zamanda haklarını elde edeceğine ve 1 Mayısları kutlayacağına inanıyorum.

İLHAN SELÇUK:

"1 Mayıs'ı yasaklayan bir kanun yoktur"

Kimi zaman toplantılarda yazılı olmayan yasalar, fiili (de facto) durumlar ve güncel kuvvet dengeleri geçerlidir. Yasalar kâğıt üzerinde kalır. Çarpıcı bir örnek, Nazım Hikmet olayıdır. Hiçbir kanun yasaklamadığı halde Nazım Hikmet'in şiirleri yıllarca yayınlanamadı, elden ele, gizlice dolaştı. 1960'ların ilk yarısında YÖN dergisi yazılı olmayan bu yasayı değiştirdi; Nazım'ın şiirlerini yayınladı, duvan yıkıldı.

1 Mayıs'ı yasaklayan bir kanun yoktur. Emekçi halkın bayranudır. 1 Mayıs, bütün dünyada (faşist diizenler dışında) kutlanır. Türkiye'de kutlanamaz. 1960'larda ve '70'lerde bu duvar yıkılmıştı. Ne var ki sömürücü güçlerin devlet içine yuvalanmış kimi odakları 1 Mayıs ile gelişen ve yaygınlaşan emekçi bilincini köreltmek ve geriletmek için kapsamlı bir tuzak hazırladı. 1 Mayıs'ı Taksim meydanında kanlı bir gösteriye dönüştürdü. Toplu kırımı gerçekleştirdi. 1980'lerde Türkiye askeri yönetimi altına girdikten sonra da sıkıyönetim yasakları 1 Mayıs törenlerini engelledi. bugünkü yasalar emekçilerin gösteri yürüyüşlerini, mitinglerini, toplantılarını sıkı düzene bağlamıştır. İşçilerimizin gerçek örgütü DİSK mahkeme kararıyla kapatılmıştır. Bu ortamda 1 Mayıs bayramı topluca kutlanamıyor.

1 Mayıs'ın meydanlarda kutlanamaması Türkiye'de demokrasinin kâğıt üzerinde kaldığını vurgulayan en çarpıcı göstergelerden biridir.

OKTAY AKBAL:

"1 Mayıs'ı ortadan kaldırmak, yozlaştırmak, yok saymak olanaksızdır"

1 Mayıs dünya emekçilerinin günüdür. Emeğiyle geçinenlerin bayramıdır. Bunu ortadan kaldırmak, yozlaştırmak, 'yok' saymak olanaksızdır. Yasa loyula 1 Mayıs'ın kutlanmasına engel olabilirsiniz, ama 1 Mayıs'ı ve taşıdığı anlamı ortadan kaldıramazsınız. Yollarda yürüyüşler yapılamazsa da, emekçiler bu ilkyaz gününü bayram olarak kutlayamazsa da, 1 Mayıs emeğin, emekçinin birliğini, gücünü, önemini vurgulayan bir gündür.

Atatürk 1 Mayıs'ı 'Bahar Bayramı' saydı. Resmi tatil günü yaptı. Bunun bir anlamı var. 1 Mayıs'ta emekçiler bu günü bütün ulusla birlikte kutlasınlar istedi. Yakın yıllara kadar 1 Mayıs resmi tatil günüydü. 1976-79 arasında üç yıl 1 Mayıs'larda emekçiler yürüyüşler düzenlediler. Görkemli olaylardı bunlar. Ama emeğin düşmanları bu büyük birliğin siyasal bir güç biçimine girmesinden, emekçilerin bilinçli bir siyasal oluşum yaratmasından ürktüler. Türlü kanlı olaylar yarattılar. Sonunda da 1 Mayıs'ı ulusal bir bayram günü olmaktan çıkardılar.

Dediğim gibi, 1 Mayıs — kim ne derse, ne yaparsa yapsın, ne gibi önlemler alırsa alsın — emekçinin, emeğin bayramıdır. Tüm dünyada böyledir. Amerika'sından Asya'sına, Afrika'sından Avrupa'sına kadar...

CAN YÜCEL:

"1 Mayıs'ın kutlanması bir boyun borcudur"

1 Mayıs yasak değildir sözüne katılmıyorum. Çünkü bu günkü anayasa bile anayasaktır. Öyle bir anayasaki bütün özgürlükleri verip 2. kayıt maddesine verdiği özgürlüğü kısıtlama yoluna gidiyor. Ama en azından hak olan şeylerin — ki bunlara dünya işçilerince benimsenmiş bir bayramın kutlanması da dahildir — hak sahipleri tarafından kutlanmaları, herşeye karşın bir boyun borcudur.

BARIŞ PİRHASAN:

"Türk-iş 1 Mayıs'a sahip çıkmalı"

1 Mayıs, yalnızca bir "bayram" değil, dünya işçilerinin birlik ve dayanışma günüdür. Bu yüzden yazılı veya sözlü olarak yasaklanması zaten mümkün değildir. İşçiler, emekçiler, bu günü hangi koşullar altında olursa olsun kutlarlar. 1 Mayıs'ın açık ve kitlesel olarak kutlanmasını engellemek bir rejimin açıkça işçi düşmanı ve anti-demokratik olduğunu gösterebilir olsa olsa. Türkiye'de yazılı bir yasağın bulunmaması, belki de böyle ağır bir suçu kabullenmemek içindir. O zaman da bu durumun mantık sonuçlarını kabullenmek ve açık, kitlesel kutlamalara hiç bir engel koyınamak gerekir. En büyük görev her halde en büyük işçi örgütü olan Türk İş'e düşüyor. Olmayan bir yasağı kabul etmeyip 1 Mayıs'a sahip çıkmalı Türk İş. Tabii ki her birimize düşen sorumluluklar da var. 1 Mayıs'ların gizli kutlanabildiği bir ülke, ulusal onuru kırılmış, işçilerin, emekçilerin haklarına el konmuş bir ülke olacaktır. Buna boyun eğmek de eğmemek de bizim elimizde.

"... Haa.. O sesler mi? Onlar emeğin düşmanıdır dostlarım; akar suyun, meyva çağında ağacın; alınterinin; insanlık hakkının; bayramların düşmanıdır. Çalışan insanların biraraya gelip marş söylemesi, türküler yakması, hora tepmesi, çıldırtır onları... 1 Mayıs gününde kolkola ve omuz omuza yürümesi alınteri erlerinin; delirtir tümünü... Bunun içindir ki onların düşünceleri karanlıktır. Emekçileri nasıl birbirlerine düşürüp nasıl kırdıracakları yolunda kurgular, tasarımlar, planlar içindedirler. Bayram kutlamak sanki onların tekelindedir; ve alınteri'nin güzelliğiyle emeğin yüceliğini simgeleyen bayrama kin güderler...

Selam 1 Mayıs'a, 1 Mayıs'ı kutlayanlara. Selam meydanlarda özgürlük türkeleri söyleyenlere...

İlhan Selçuk, 1 Mayıs 1977, Cumhuriyet.

lama hakkı

GREV ve PROTESTOLAR NEDEN ARTIYOR? NELER YAPILABİLİR?

Cemil Turan

Toplumsal hareketliliğin arttığı bir dönem yaşanıyor. Türk-İş'in göstermelik de olsa eylemsel çıkışlar yapma noktasına gelmesi, genel kurulunda 1987 yılını "eylem yılı" olarak ilan etmesi ve özellikle gelen grev dalgası, bu hareketliliğin gözlenmesi ve çıkarsamalar yapılması gereken en önemli cephesini oluşturuyor. Hareketliliğin içinde bulunduğumuz günlerde en sıcak boyutunda ise, bu yazının yazıldığı sırada süren, öğrenci derneklerinin yığınsal protesto eylemleri bulunmaktadır.

Son yedi yılda, büyük sermaye ve çokuluslu şirketlerle, ABD'nin militarist çıkarları doğrultusunda bir yeniden yapılanmanın işçi ve emekçi sınıflardan götürdükleri yığınsal tepkilere yolaçıyor. Yıllar yılı mücadele edilerek alınmış hak ve özgürlüklerin 12 Eylül uygulamaları ile, Anayasa ve yasalarla tümüyle yada kısmen ortadan kaldırılması yada içinin boşaltılması, bugünkü grev ve protesto dalgasının temelinde yatan etmenler olarak beliriyor.

Prof. Dr. Yakup Kepenek'in yaptığı bir incelemenin başlığı kayıpların, gelir boyutunu özlüce anlatmaktadır: "Gelir dağılımı daha da bozuldu: İşçi, memur ve çiftçi alım gücünün yarısını kaybetti". (1) Prof. Kepenek, 1976 yılı 100 kabul edilirse 1977'de 103.7 olan ortalama günlük ücretlerin bu tarihten sonra düşerek, 1985'te 46.3'e kadar düştüğünü, bu rakamın çiftçilerde 42 ve memurlarda 74.5 olduğunu ortaya koyuyor. (2) Ücretlerin toplam maliyetler içindeki payı ise 1979 yılında yüzde 20'ye yakınken, 1983'de yüzde 10'un altına düşmüştür. (3).

Daha pekçok bilimsel çalışma ile ortaya konan bu çarpıcı gerçekler 24 Ocak programı ve onu bütünleyen siyasal dönemle büyük bir hız kazanan sınıfsal soygunu yalın biçimde göstermektedir. Bu, 12 Eylül döneminde sendikal faaliyetlerin askıya alınması, ve DİSK'in devreden çıkarılması yoluyla oldu. Bu, yeni bir sermaye birikim modelinin manivelası olarak yüksek enflasyon yoluyla oldu. Toplu sözleşmeler Yüksek Hakem Kurulu (YHK) eliyle yapıldı. YHK ve enflasyon birlikte, işçi ve diğer emekçilerin gelirlerini sefalet ücretleri düzeyine indirdi.

İşçi ve emekçi gelirlerine yapılan bu "hücum", kalıcılaştırılmak için Anayasa ve yasalardaki değişikliklerle pekiştirildi. Birçok sendikal hakkın özünü zedeler ve ortadan kaldırır biçimde, iş yasalarında yapılan değişikliklerle zaten bütün işkollarında bulunmayan grev hakkı, yeni yasaklarla genişletilmiş ve sendikalı işçilerin yarısını oluşturan bir kitle grev yasağı içine alınmıştır. Açık yasak konulmayan işkollarında ise grev yapılması aşılması çok güç sınırlamalara bağlandığı gibi, "genel sağlığı ve milli güvenliği bozucu nitelikte" bulunması gibi muğlak bir gerekçeyle bakanlar kuruluna verilen grevi 60 gün erteleme yetkisi ile grev hiç yapılamamakta ve ertelemenin sonunda uyuşmazlık YHK'ca çözüme kavuşturulmaktadır. "Bu bağlamda, bakanlar kuruluna tanınmış olan erteleme yetkisi, yasaklama yetkisine dönüşmüş olmaktadır." (4)

12 Eylül öncesi iş yasalarında da bulunan, siyasal grev, dayanışma grevi ve genel grev yasağı korunmuş ve Anayasa hükmü haline getirilmiştir. Korku Anayasaya kadar sinmiştir.

12 Eylül programının uygulayıcısı ANAP iktidarının, sendikal faaliyetlerin serbest bırakılmasından sonra işverenler paralelinde ücretleri düşürücü uzlaşmaz tutumlarını sürdürmeleri, bardağı taşıran damlalar olmuştur.

Bu ortamda Türk–İş yönetimlerinin tabanını oluşturan ve şimdiye kadar devlet sendikacılığı yapan uzlaşmacı sendikalar bile, eskiden "kerhen" imzaladıklarını söyledikleri toplu sözleşmeleri tabandan gelen yoğun tepkiler nedeniyle yer yer kerhen bile imzalayamaz olmuş ve "direnme", "eylem" sözü eder olmuşlardır. 1982 sonu ve 1983 başlarında örgütsüz kalmamak amacıyla DİSK üyesi yarım milyon işçinin çok büyük çoğunluğunun Türk–İş'e bağlı sendikalara üye olmaları da Türk–İş tabanına büyük bir dinamizm getirmiştir. Bu gelişmelerin sonunda grev yasağı olmayan işkollarında grevler patlak vermiştir.

İç ve dış konjonktür ve siyasal nedenlerle bu grevleri erteleyemeyen hükümet, 12 Eylül sonrasının ilk büyük yığınsal grevi olan Netaş grevinde görüldüğü gibi, milyarlarca liralık zararı göze alarak bu grevi uzatma yoluyla Otomobil-İş sendikasını güçsüz düşürme dönemin ilk büyük grevinde işçi sınıfının öz güvenini yıkma ve grevi başarısızlığa uğratma yolunu seçmiştir. Netaş grevi, üç ayı aşkın bir süre sonunda uzlaşmayla sonuçlanmış ve Otomobil-İş başarılı olmuştur. Netaş'ı Derby ve şimdilerde Petrol-İş'e bağlı işyerlerinde yürütülen bir toplu grev dalgası izlemiştir. 12 Eylül'e sırtını yaslayan uzlaşmaz işveren ve hükümet tutumu sürmektedir.

NELER YAPILABİLİR?

Netaş grevinde görüldüğü gibi, sendikalar grevler sırasında maddi dayanışma göstermede aşırı bir ürkeklik içindedirler. Sendikalar yasasında "bağış" yapma konusunda açık bir yasak olmayıp gelirlerin 32. maddede belirlenen amaç dışında kullanılamayacağı belirtilmektedir. Konu tartışmalı olsa da, grevlerde dayanışmayı önleyici yasakları aşmanın yolları bulunabilir, bulunmuştur. Nitekim grevlere sendikalar dışından ve yurtdışından gelen parasal yardımlar, Netaş grevinde kişiler adına açılan hesaplara yönlendirilmiştir. T.Maden-İş, Tek Gıda-İş, Haber-İş gibi sendikalarsa, grevlere değil ama ordu vakıflarına bağış yapmanın yolu olarak işçi gündeliklerinden kesinti yapma yoluna gitmişlerdir. Tek Gıda-İş'in önceki başkanı Zeki Gedik'in toplanan 50 milyon lirayı vakıf yetkilisine teslim edişi TV'dan yayınlanmıştır. Yine Petrol Üreticileri İşverenleri Sendikası, ordu vakıfları için gemi yaptırarak, ayrıca 250 milyon lira nakit para bağışlamanın yolunu bulabilmiştir. Bunlar emsal gösterilerek ve yaratıcı bir çabayla başka yollar bulunarak sendikalararası mali dayanışma zor günlerde gündeme getirilmelidir, getirilebilir.

Petrol-İş'in bugünlerde uyguladığı grevlerde haklı olduğu yönlerden üçüne dikkat çekmek gerekiyor: Birincisi, işveren sendikası KİPLAS'ın grup toplu sözleşme dayatmasına karşı çıkması, ikincisi toplu sözleşme görüşmelerinde işyeri temsilcilerinin yer almamasını isteyen işverenlere karşı çıkması ve 12 Eylül'den sonra YHK'nın getirdiği ekonomik ve sosyal haklarda yasaya uyulması yolundaki ilkeleri aşıcı istekler öne sürülmesi. Ücretlere ilişkin isteklerin temelini ise 10 yıl içinde gerçek ücretlerdeki % 55 dolayındaki gerilemeye ilişkin şu veriler oluşturuyor: (5) 1977 yılı 100 alınırsa Petrol, kimya ve lastik sektörlerinde Petrol-İş üyelerinin ücretleri sırasıyla 45.9, 42.8 ve 43.3 düzeyine inmiştir. Bu işkolunda işçi ücretlerinin üretim değeri içindeki payı ise şöyledir: Kamu kesiminde 1979'da % 6.45 iken, 1984'te yüzde 1.23 ve özel kesimde 1979'da % 9.91 iken 1984'te % 5.91'e kadar inmiştir.

Üyesi olmayan Otomobil-İş'e Netaş grevinde hiç yardım etmeyen bir destekleme demeci bile vermeyen Türk-İş, Petrol-İş grevlerinde bir sınav vermektedir. Türk-İş'in desteği bu grevlerin başarılı sonuçlanması için gereklidir. Petrol-İş'in grevleri 12 Eylül sonrasının ilk büyük toplu grevi olma bakımından büyük önem taşımaktadır.

Sendikalar grevlerde dayanışma amacıyla bağış yasağını aşmak için çabalamaları yanısıra yeni yeni eylem biçimlerine de başvurabilirler. Netaş grevi yapılan ve yapılamayanlarla bu konuda iyi bir deney olmuştur. (6) Yemek boykotları, servislere binmeme, mesaiye kalmama, toplu telgraflar, oturma eylemleri, işyerinden ayrılmama vb., ve işkolları özelinde geliştirilebilecek yeni eylem biçimleri denenebilir. Kırıkkale'de MKE'ye bağlı işyerlerinde geçtiğimiz ay 13 bin işçinin yemek yememe eylemi, yine toplu sözleşme görüşmelerini etkilemek amacıyla grev yasağı olan bankacılık işkolunda BASS'ın Vakıflar Bankası işyerlerinde uyguladığı yemek boykotunun yanısıra banka mudilerine mektup göndermesi örnek gösterilebilir. Grev yasağı olan işkollarında da, işverenleri zorlayıcı etkili eylem biçimleri bulunabilir ve uygulanabilir. Taban hazırdır, sorun sendikaların niyetinin olup olmamasıdır.

Sendikalar bunun yanısıra uluslararası sendikal dayanışmayı da harekete geçirerek bu süreci etkileyebilirler.

Hiçbir toplu sözleşme yoktur ki, yukarıda rakamsal verilerle açıklanan gelir kayıplarını geri getirebilsin. Getirilebilmesi de bu yasal çerçevede mümkün görünmüyor. Bu nedenle de sendikaların salt toplu sözleşmelerle hak mücadelesi verebilmeleri mümkün değildir. Ekonomik haklar için mücadelenin başarısı her zaman olduğundan daha fazla demokrasi mücadelesinin başarılarına bağlıdır. Sendikalar demokrasi mücadelesinde etkin olarak yer almalıdırlar. Türk-İş bile tarihinde ilk kez bir hükümete açık tavırlama gereğini duymaktadır. Bu tavrın açık ve yığınsal eylemlere dönüştürülmesi önemli sonuçlar vermeğe adaydır.

Bugün herşeyin başında demokrasi mücadelesinin geldiği, o olmadan ücret sendikacılığı bile yapılamayacağı artan ölçülerde anlaşılmaktadır.

İşçi sınıfımız hak ve özgürlükler mücadelesinde önündeki engelleri geriletebilecek güce ve yaratıcı öncülük yeteneklerine sahiptir. Gelen grev ve protesto dalgası, bu kararlılığın kanıtıdır.

(1) Prof. Dr. Yakup Kepenek, "Ekonomi Ne Durumda" (dizi, inceleme) Cumhuriyet, 24 Ocak 1986
(2) Aynı inceleme
(3) Aziz Konukman, "İç Talebi Daraltma Politikası Karşısında Emek ve Tarım gelirleri," İşbitiren Ekonomi, (derleme), Bilim ve Sanat yayınları, Ocak 1986, s. 246-249
(4) Alparslan Işıklı, "Parasalcı Ekonomik Politika Döneminde Sendikalar İçin Yasal Çerçeve", İşbitiren Ekonomi, Bilim ve Sanat Yay. 1986, s. 202.
(5) Petrol–İş, Yok Edilen Haklarımız ve Sendikal Gücümüz, Mart 1987, s. 8–9
(6) Bu konuda eleştirel bir değerlendirme için bkz: Yıldırım Koç, "Grevler, Netaş grevi ve dayanışma geleneği", Mülkiyeliler Birliği Dergisi, Nisan 1987, Sayı 86.

ARJA "Sanatçılar barış için çok şey yapabilirler."

Arja Saijonmaa ile Ahmet Abakay konuştu

Palme ile...

Yunan CUntası'na karşı Teodorakis Yunan Cuntası'na karşı Teodorakis ile anti-faşist şarkılar söyleyen Şili Halkıyla dayanışma konserleri veren İsveçli şarkıcı, 1986 yılı Eurovision yarışması ikincisi, Arja Saijonmaa, konserler vermek üzere geldiği Norveç'in başkenti Oslo'da "barış ve sanatçıların sorumluluğu" konusundaki görüşlerini YARIN'a anlattı.

Söyleşi: Ahmet ABAKAY

YARIN □ Önce biraz geçmişe dönebilir miyiz. Şarkı söylemeye ne zaman nasıl başladınız?

ARJA □ Öğrencilik yıllarımda. 1960'lı yılların ortalarında üniversitedeyken tiyatroya başladım. Finlandiya'nın birçok ünlü sanatçısı üniversite öğrenci tiyatrosunda başlamıştır. Kabare tarzında tiyatrolar yapıyorduk, oyunlar oynuyorduk. İlk şarkıları da kabarede söylemeye başladım. İlk şarkılarım Bertold Brech'tendi. O tiyatronun temizliğini yaptım, kahve pişirdim gelenlere, piyesler yaptım, orası adeta bizim evimiz gibiydi. Son 2 yıl da (1968-69 yılları) bu tiatronun yöneticiliğini yaptım.

Yunan Cuntasını konu alan "Demokrasi Oyunu" piyesini yapmıştık ve Teodorakis'in bir-iki şarkısını da söylüyordum. O sıralar tesadüfen Teodorakis Cunta'ya karşı dayanışma için Finlandiya'ya gelmişti. Benim şarkılarımı dinledikten sonra beni yanına alarak Avrupa turnesine çıkardı. İlk turnelerime böylece Teodorakis'le başlamış oldum.

YARIN □ Teodorakis ile yaptığınız müzik, Yunan cuntası karşısında Yunanistan halkı için verdiğiniz mücadele yine diktatör Pinochet'e karşı Şili halkı için gösterdiğiniz dayanışma, Kopenhag Dünya Barış Konferansı'na katılmanız gibi girişimler sizin, sanatınızı insan hakları dünya barışı, silahsızlanma için kullandığınızı gösteriyor. Bu konuda konuşabilir miyiz?

ARJA □ Elbette. Barışı, savaşa karşı olmayı yaşamsal sayıyorum. Hedefe de birlikte ulaşılır. Ben Nükleer Silahlara Karşı Sanatçılar Örgütü'nün kuruluşuna öncülük ettim. Hemen her tarafta örgütlendik. Sanatçıların dünya barışı için çok şey yapabileceklerine inanıyorum. Sanatçının yaratıcı

Barış Yürüyüşünden...

gücüne önem veriyorum. Biz sanatçılar politikacılarda olmayan duygu ve yüreğin sesine sahibiz. Onlar, kuru şeylerle, istatistiklerle somut görünen olgularla gelebilirler, ama bizler yüreğimizin sesiyle asıl gerçeğin kafalara girmesinin ışığını verebiliriz.

Belki insanlar yılgınlığa düşebilirler, düşürülebilirler. İşimiz, ailemiz, çocuğum var, nedir bu barış teranesi gibi düşünceye saplanabilirler.

İşte sanatçılar, barışçılar, yüreklerindeki sevgiyi bu insanlara taşırlarsa o yanlış ve korkulu duyguları silebilirler.

Ayrıca bu hareket, barış hareketi giderek büyüyecektir ve mücadele boşuna değildir.

Çünkü insan nerede, otururşa otursun. İsterse en uç köyde otursun. Nükleer savaşın ulaşamayacağını düşünüyorsa yanılıyor demektir. Nükleer savaş herkesi yok edecektir. İşinden, ailesinden dem vuranlara bunu anlatmak onları mücadeleye sokmak zorunludur. Biz onlara bu gerçeği anlatmalıyız.

Bu nedenle biz en küçük savaşa bile karşı çıkmak zorundayız. Küçük savaş bir anda büyüyüp orman yangınına dönüşüp tüm dünyayı yakabilir.

Biz sanatçıların bir gücü de sahnedeyken binlerce insanın yüreğine seslenme avantajına sahip olmamızdır. Bu avantajı olumsuz kullananlar tabii ki çıkabiliyor.

Bir de en öncül noktayı gözden kaçırmamalıyız. O da şu; ben mesleğimi çok iyi, en iyi şekilde icra etmeliyim. Bunu ben yapabildikten sonra isterlerse bana "angaje" olmuş sanatçı desinler önemli değil. Ben sesi çok çıkan yarı iyi artist olmak istemiyorum. Kimse bunu kendisi için istememeli. Durumu idare etmek değil, mesleği en iyi icra etmek birinci derecede önem taşır. Aksi davranış, mesleğimi iyi icra edememem, savunduğum şeylere olan güveni azaltacaktır. Bu nedenle ben sürekli kendimi geliştirmeliyim. İnsanların aklına, yüreğine, belleğine ancak bu şekilde daha iyi ve gerçekçi bir şekilde varabileceğime inanıyorum.

Sahnede kimseye ders vermeye kalkmıyorum, buna hakkım da yok. Eğer bir sanatçı icrada güçlüyse zaten yüreğe sesleniyordur.

YARIN □ Geçen yıl öldürülen İsveç Başbakanı Olaf Palme ile dostluğunuz, yakınlığınız olduğu biliniyor. Acı bir cinayete kurban giden Palme için söylemek istediğiniz birşey var mı?

ARJA □ Gerçekten korkunç bir olay, anlatılamayacak derecede korkunç. Tüm insanlık ve ülkesi için çalışan, uluslararası barış için çalışan böyle güçlü profiller dünyada fazla değil ki. Büyük bir kayıp.

Ben Palme'yi göçmen işçiler için yaptığı dayanışma mücadelesi içinde tanıdım. O yaşamı süresince insanlık için savaşım verdi.

YARIN □ Türkiye'yi biliyor musunuz? Türkiyeli sanatçılardan bildiğiniz var mı? Bu arada sizin gibi sanatçıların başlarına kimi zaman baskılar, sıkıntılar gelebiliyor. Böyle bir şey yaşadınız mı?

ARJA □ Sanatçıların durumu çok farklı. Yunan cuntasına karşı savaşım verirken bazı kötü olaylara maruz kaldık, ama bu önemli değil.

Türkiye ile ilgim var. Yunan müziği ile çok uğraştım. Yunan müziğinin büyük bölümü Türk müziğinin etkisinde kalmış. Nazım Hikmet'i biliyorum ve Hayranım. İlk şarkılarımdan biri nazımın şiirinden alınmadır.Piyanistim o zaman bir Türk'tü.

Bu arada Ruhi Su'yu bilirim. Pasaport alamadığını, bu yüzden tam tedavi olamadığını ve öldüğünü duymuştum. Söylemeye gerek yok bu çok onur kırıcı, alçaltıcı bir olay.

YUNANİSTAN'DA FAŞİZME KA

UZANAN GERÇEKLER

Dimitris Sarlis

Yunanistan; ne kadar yakınsa, o kadar da uzak. Bellediğimizi şöyle bir yokladığımızda klasik, olmazsa olmaz düşmanlık hikayeleri, öfkelendirici tarih kitabı anlatımları, çarpıtılmışlıklarıyla bir kenara itilirse, Yunanistan hakkında "çok şey biliyorum" diyebiliyor muyuz? Yunanistan'ın yakın tarihi ve toplumsal savaşımında yer alan güçler hakkında bildiklerimiz sınırlı sanırız. Özellikle II. Dünya Savaşı'nda Alman faşizminin işgalinin yaşandığı yıllarda Yunan halkı faşist işgalcilere karşı onurlu bir mücadele vermiştir. Bu mücadele, özellikle demokrasi güçlerinin birliği konusundaki sayısız deneyi günümüze taşımaktadır. Faşizme karşı verilen bu mücadeleden çıkarılan derslerin pek çok tartışmaya açılım sağlayacağı düşüncesindeyiz. World Marxist dergisinin Haziran'86 sayısında Dimitris Sarlis imzasıyla yayınlanan yazıdan yaptığımız derlemeyi sunuyoruz.

1940—1941'de Yunanistan'ın İtalya ve Almanya tarafından saldırıya uğramasıyla, YKP örgütsel olarak zayıflamıştı. General Metaxas'ın 4 Ağustos 1936'ta kurduğu faşist diktatörlük YKP'yi ağır darbelerle karşı karşıya bıraktı. Ülkede yalnızca yalıtlanmış küçük parti örgütleri faaliyetlerini sürdürüyordu.

Buna rağmen savaşın çıkmasından çok önce parti Komünist Enternasyonal'in 7. Kongre kararları doğrultusunda faşizme karşı ve ülkenin yurtsever güçlerinin birleşmesi doğrultusunda mücadele politikasını geliştirmişti. YKP MK'nin 4. Plenum Toplantısı'nda (Eylül 1935) şu karar alınmıştı.

"Faşist İtalya ya da Hitler Almanyası gibi diğer bir emperyalist gücün doğrudan saldırı tehlikesi ve bunun ülkemizin ulusal bağımsızlığı ve bütünlüğü üzerindeki tehditkâr durumunu gözönüne alarak, parti, ulusal bağımsızlığın korunmasını önde gelen görevi sayar. Bu savaşımda, YKP ulusal bağımsızlık için gerçekten mücadele edecek tüm örgütlerle işbirliği yapmaya hazırdır." Bu politika, Parti'nin 6. Kongre kararlarında yeraldı. (Aralık 1935)

Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi Politik Sekreterliği'nin 1939'da YKP MK'ne yolladığı mektup, sonradan İtalyan-Yunan Savaşı'nda ve Direniş'te izlenen doğru hattın çizilmesinde büyük rol oynadı. Mektup, o zamanlar faşist Mihver tarafından tehdit edilen ulusal bağımsızlığın, diktatörlük yıkılmadan ve demokratik özgürlükler geri alınmadan savunulamayacağı görüşünü reddediyordu. Bağımsızlığın savunulmasını YKP'nin birincil görevi olarak tarif ediyor ve ülke savunmasının güçlenmesi amacıyla, partinin, Yunan halkının özgürlüğü için mücadeleye devam etmesi gerektiğini ekliyordu.

29 Ekim 1940, yani faşist İtalya'nın Yunanistan'ı istilâ etmesinden bir gün sonra, hapisteki 600 komünist, hükümeti saldırıya karşı koymaya çağıran ve cepheye gönderilme taleplerini içeren bir mektubu hükümete sundu. Ancak Metaxas diktatörlüğü çağrılara kulak asmayacaktı.

YKP MK Genel Sekreteri Nikos Zacbariadis gizli polise ait Atina Hapisanesi'ndeki hücresinden Yunan halkına açık bir mektup yolladı. Mektup, 2 Kasım 1940'da basında yayımlandı. "Mussolini faşizmi Yunanistan'ı zaptetmek ve köleleştirmek için bir katil gibi arkadan vurdu. Biz Yunanlılar şimdi özgürlüğümüz, onurumuz ve ulusal bağımsızlığımız için savaşıyoruz. Bu, acımasız ve zorlu bir mücadele olacak. Ancak, yaşamak isteyen bir ulus, tehlikelere ve özverilere aldırmadan savaşmalıdır... Yalnızca ana cephenin değil, her kayanın, her geçitin, her köy ve her kasaba evinin ulusal kurtuluş mücadelesinin bir kalesi olmasını sağlayalım... Her faşist ajan zararsız hale getirilmelidir. Metaxas hükümetinin yönettiği bu savaşta kayıtsız şartsız herşeyimizi ortaya koymalıyız. Çalışan halkın bugünkü mücadelesi, kendi gerçek ulusal kültürüne sahip, emeğin ve özgürlüğün her türlü emperyalist bağımlılıktan kurtarıldığı Yeni Yunanistan'ın çıkışıyla ödüllendirilmelidir ve taçlandırılmalıdır; öyle de olacaktır."

Bu, balkın tümüyle silahlandığı zamanlardı. Halk tarafından tam boy desteklenen ordu, güç ve silah bakımından üstün durumda olan saldırgan güçlere karşı cesurca savaştı. 15 günlük yoğun savaştan sonra düşmanı durduran ordu; bunun üzerine karşı saldırıya geçti, istilâcıları Yunanistan'dan çıkardı, daha önceden İtalya tarafından istilâ edilmiş olan Cezayir'e kadar sürdü ve onları en az 6 ay burada tuttu. Bu şekilde, halkımız savaşın daha çok başında faşist Mihver'e karşı üzerine düşeni yaptı.

HALKI İSTİLALILARA KARŞI HAREKETE GEÇİRME

6 Nisan 1941'de Alman savaş makinesi zorla Yunanistan'a girdi. Ordunun ve halkın özellikle Bulgaristan sınırında ve Girit'te gösterdiği kahramanca direnişe karşın, Haziran'ın başlarında faşistler tüm ülkeyi işgal etmişti.

İşgalin ilk günlerinden başlayarak komünistler düşmana karşı acımasız bir savaş açtı. Halen özgür olan veya hapisten kaçmış olan YKP liderleri, partinin merkez grubu ile birçok parti örgütünü yenilediler ve tüm çabalarını saldırıya karşı direnişi genişletme amacına yönelttiler. Bu, merkezinde Komünistlerin olduğu yeraltı guruplarının ve gerilla ünitelerinin oluşturulmasından az önceydi. Mayıs'ın sonlarına doğru YKP'nin insiyatifinde Ulusal Dayanışma (National Solidarity) örgütü ve ikibuçuk ay sonra yine komünistlerin insiyatifinde istilâcılara karşı savaşında Yunan proletaryasının başını çektiği, işçinin Ulusal Kurtuluş Cephesi (The Workers National Liberation Front) kuruldu.

Yunanistan'ı işgalden önce yönetmekte olan mali oligarşi tamamen değişik bir tavır içindeydi. Bazı üyeleri ülkeyi terketti; bazıları bekle-ve-gör tavrını seçti ya da gizliden işbirliğini yeğledi, diğerleri ise açıktan açığa işbirliği yaptı. Oligarşinin birçok politik sözcüsü hainlerin kukla hükümetlerine girerek, Nazilerle birlikte savaşan halka karşı iğrenç suçlar işleyen "savunma müfrezeleri"ni oluşturdu.

Ülkeyi bağımsızlaştırmak için ulusal birliği sağlamak yolundaki üstün çabası YKP'nin itibarını artırdı. Birlik yolundaki komünist politikanın sonuçları çok geçmeden ortaya çıktı. 27 Eylül 1941'de YKP, Yunan Sosyalist Partisi, Demokratik Halk Birliği ve Yunan Çiftçi Partisi, temel direniş gücünü, yani Ulusal Kurtuluş Cephesini kurdu. EAM'ın saflarında savaşan YKP, Cephe'nin lideri oldu.

O yıllarda YKP'nin politik hattı, üç anahtar sloganı izliyordu.

1. Faşist istilâcıların açlığa mahkum etmek istediği halkı korumak 2. özgürlük ve bağımsızlığı kazanmak 3. Yunanistan'da halk demokrasisini oluşturmak. İzlediği bu hat ve öncü rolü halk arasında partiye büyük saygınlık kazandırdı ve çok geçmeden etkin bir politik güç olarak gelişmesini sağladı. 1941'in ortalarında göreceli olarak küçükolan parti, 1944'te 440.000'in üzerinde üyeye sahipti. O zamanlar halkın çoğunluğu partide birleşmişti.

İçinde işçileri, çiftçileri, zanaatçileri, entellektüelleri, birçok rahip ve iş sahibi ile orta ve küçük burjuvazinin üyelerini barındıran EAM hızla ilerledi. 1941'den 1944'e kadar 1.5 milyondan fazla Yunanlı EAM'a katıldı.

Şubat 1943'te 10 öğrenci örgütünden oluşan Yunan Gençlik Birlikleri Komünist Federasyonu'nun

RŞI MÜCADELE ve BUGÜNE

girişimiyle Panhelenik Gençlik Örgütü (EPON) kuruldu. Savaşın sonunda EPON'un 600 bin'den fazla üyesi vardı. 1944'te Ulusal Halk Kurtuluş Ordusu (ELAS) ve halk milisleri 140 bin kişiden oluşuyordu. Savaş sırasında, ELAS 600'den fazla büyük operasyon gerçekleştirdi ve hemen hemen 30 bin düşman askerini yoketti. Nazi hakimiyetini, kalıcı olarak, en fazla 12 bölgede sürmeye zorladı.

Ancak, yukarıdaki ifadeler, YKP ve EAM yenetimlerinin yaptığı hataları küçümsediğimizi düşündürmemelidir. Bu hatalar yapılmamış olsaydı, emperyalistler ve Yunan mali oligarşisi plânlarını uygulamakta ne çok zorlanacak, ülke içi durum ne kadar değişik şekillenecek ve EAM zafere ulaşmak yolunda ne çok fırsat elde edecekti.

Komünist Parti'nin Direniş'i örgütlemek ve yönetmekteki öncü rolünü kesinlikle engellemeyen bu hataları tahlile başlamadan önce onların doğru bir genel politika çerçevesinde yapıldığına dikkati çekmek ve ayrıca mücadelenin yürütüldüğü koşulların zorluğunu küçümsememek gerektiğini de belirtmeliyiz. Devrim güçleri hem faşist istilâcılara hem de büyük deneyime sahip olup Yunan oligarşisinin gücünü yeniden kurmak ve ülkede kontrolü tekrar ele geçirmek üzere her şeyi yapmaya hazır olan uluslararası emperyalizme karşı direnmek zorundaydı.

EAM askeri operasyonlarla yetinmedi, halkı, işgalin ilk yıllarında binlerce insanın yaşamına malolan açlıktan korumak için de çalıştı, ayrıca İstilâcıların Yunanlı kadın ve erkekleri ağır işlerde çalıştırmak üzere Almanya'ya sürme girişimlerine karşı da direndi. EAM, bu planı bozmak için, en büyükleri Atina'da olmak üzere protesto grevleri ve gösteriler düzenledi. İşbirlikçilerin ve işgal yetkililerinin ekonomik tedbirlerine karşı sabotajlar yığınsal karakter kazandı. EAM'ın ideolojik ve propaganda faaliyetlerinin sonucunda anti-faşist düşünce halkın büyük bir kısmı üzerinde güçlü birhakimiyet kazandı.

1944 ilkbaharında, Halk Kurtuluş Ordusu ülkenin 3/5'ünü kurtarmıştı. 10 Mart 1944'te, Ulusal Kurtuluş Politik Komitesi kuruldu. Bu komite, ordunun kurtardığı bölgelerde devrimci bareket tarafından halk bükümetinin bir parçası ya da merkez organı durumuna getirildi. Komite'nin oluşturulmasıyla Direniş hareketi ivme kazandı. O zamanlar en büyük şehirler olan Atina ve Selânik de dahil olmak üzere tüm Yunanistan'da savaş sürmekteydi. 1944 Ağustosu ile Eylül ayı başında, Kızıl Ordu Balkanlarda zaferle ilerlerken, ELAS, faşist askerlere karşı genel saldırı başlattı. Saldırı, Ekim 1944'te tüm istilâcıların Yunan topraklarından sürülmesiyle son buldu.

DEMOKRATİK GÜCÜN KAZANMASINI ENGELLEYEN ETMENLER

Bu direniş yalnızca bir ulusal kurtuluş hareketi değil, aynı zamanda bir devrim hareketiydi de. Politikası ve çabaları hem tam bağımsızlığı kazanmaya hem de toplumsal gelişme alanında önemli görevleri başarmayı hedefliyordu. Köylülük sayısal olarak çoğunlukta olmakla birlikte, ulusal kurtuluş mücadelesinde önderlik rolünü işçi sınıfı üstlenmişti. İşçiler mücadeleye ilk başlayanlardı ve sayılarının az olmasına karşın hem kentsel hem de kırsal alanda yürütülen direnişte diğer toplumsal güçlerden çok daha etkin bir rol oynadılar. Sonradan EAM'ın benimsediği ve uyguladığı politik hattı geliştiren YKP idi.

Direniş deneyimi bir kez daha gösterdi ki, işçi sınıfının öncü rolü olmadan nesnel koşulların olanak verdiği geniş boyutların ve gerçekten gelişmeye açık bir özünkazanılması olanaksızdır. Üstelik bu rolün elde edilmesi için doğru sloganları söylemek de yetmez. Önderliği almaya kalkışanlar, her yerde ve her zaman cephenin en önünde olmalı, nesnel etkenleri dikkate alarak gerçek ulusal çıkarları karşılayacak politik hattı oluşturmalı ve kitleleri onun doğruluğuna inandırmalıdır.

Yunan Direniş deneyimi, çalışan halkın mücadelesinin gündelik taleplerin karşılanmasıyla sınırlandırılamayacağı, bu mücadelenin, hem acil hem stratejik hedelere ulaşmanın politik koşullarını yaratma eğilimini taşıması gerektiğini ifade eden sosyalist bir düşünceye dayanır.

Bütünçalışmalarına karşın EAM, Yunanistan'ı, kendi halkı tarafından yönetilen bağımsız bir devlet yapma idealine erişemedi. Bu, elbette İngiliz emperyalizminin ve sürgünde, Kahire bükümetinin arkasında birleşip, işgal yıllarında bile EAM'ı zayıflatıp ayağını kaydırmaya çalışan bir kısım Yunanlı muhalefet gücünün çabalarından kaynaklanıyordu. Cephenin hedeflerine ulaşmasını engelleyen belirleyici etken, Ekim 1944'te başlayan ve aslında ülkemizdeki devrim hareketini amaçlayan silahlı İngiliz müdahalesiydi. Zamanın olaylarının tahlili gösterir ki, eğer müdahale yapılmamış olsaydı, Cephe kesinlikle zafere ulaşacaktı. O yıllarda halkın çoğunluğunu toparlamış olan EAM'ın etkili bir silahlı gücü vardı. Ülkenin büyük bir kısmında halk yönetimi çoktan kurulmuştu ve artık gücünü yitirmiş olan Yunan oligarşisi bu yönetimin yayılmasını, sağlamlaşmasını önleyemiyordu.

Emperyalist silahlı müdahalenin Yunan tarihinde oynadığı rolün doğru olarak yerine konmasının çok önemli olduğunu düşünüyoruz. Bu olmaksızın, ne Yunanistan'ın Nazi istilâcılardan kurtuluşundan sonraki dönemine ve bugünkü durumuna ilişkin doğru bir anlayış; dolayısıyla ne de günümüzdeki ulusal bağımsızlık, halk demokrasisi ve, sonuçta, sosyalizm mücadelesi'ne doğru yönlendiricilik geliştirilebilir.

YKP'nin hataları ve yanlış hesaplarından yalnızca bu aşamada parti politikası için öğretici dersler çıkarabilecek olanlarını inceleyeceğiz. O zamanki parti yönetiminin temel hatası, mücadelenin devrimci özünden çok ulusal kurtuluş yönüne ağırlık vermesiydi. Yine parti yönetimi güç sorununa gerçek sosyalist tutarlılığı olmayan bir tutumla yaklaşıyor ve İngiliz emperyalizminin saldırgan karakteri hakkındaki görüşü bir netlik taşımıyordu. Parti tarafından benimsenen konum üyelerinin göreceli olarak düşük ideolojik ve teorik düzeyinin bir yansımasıydı. Ayrıca, YKP kollektif olarak yönetilmiyordu, ki bunun önemli karar alma durumlarında olumsuz bir etkisi vardı.

Sonuçta parti, ilkesel olarak doğru bir işe, yani, ulusal kurtuluş mücadelesi ile demokratik halk yönetimi oluşturma politikasını birleştirmeye kalkışmış, ancak, süreç içinde bu iki hedefi yapay olarak bölmek gibi stratejik bir hata yapmıştır. Parti, ikinciye yönelmeden önce birinci hedefe ulaşılması gerektiğine inanıyordu. Ocak 1944-te yapılan MK 10. Plenum Toplantısı Kararı'nın bu konudaki ifadesi şöyledir: "YKP, halk demokrasisini, Yunanistan'ın savaş sonrasında eski durumuna dönmesi için tek uygun hükümet şekli sayar ve kurucu meclis seçimlerinde çoğunluğu almak için elinden geleni yapacaktır." Yine aynı şekilde, parti yönetimi, dünya proletaryasının, stratejik hedeflere ulaşma mücadelesinin, ivedi görevlerin yüzde-yüz gerçekleştirilmesine bağımlı kılınmadan, güçler dengesi izin verir vermez başlatılmasını öneren devrimci deneyimini dikkate almadı. Ve böylece, Yunanlıların çoğunluğunun halk demokrasisini ilân ettiği ve YKP çizgisine uygun olarak, kurtarılmış bölgelerde halk hükümetini kurduğu bir zamanda, parti yönetimi, ertesinde demokratik halk yönetimini kurmak üzere kurucu meclis seçimlerinde çoğunluğu alma çağrısı yaptı.

Bu stratejik hata, sözde Lübnan Paktı'nın sonucu gibi diğer hataları da beraberinde getirdi. İstilâcıların kovulmasından hemen sonra geçici bir Cephe hükümetinin kurulmasını içeren EAM'ın oluşturulmasına ilişkin deklarasyona aykırı olarak, halkın büyük çoğunluğu tarafından desteklenmelerine karşın, YKP ve EAM, Pakti imzalayarak, üyelerinin kendilerinin azınlıkta bulduğu bir hükümet'ın oluşturulmasında anlaştılar. Bu, güçler dengesine uymadığı için yanlış bir adamdı. YKP ve EAM anlaşmayı ulusal birliği sağlamak için imzalamıştı, oysa ulusal birlik halkın yüzde 90'ını barındıran EAM'ın içinde zaten mevcuttu. Buna karşılık, oligarşi ve onun Lübnan Paktı'nı imzalayan delegeleri halkın büyük bir bölümünü temsil etmek bir yana, gerçekte ulusun eğilimlerine karşıydı.

Bazıları, YKP ve EAM'ın, Pakt'ı, sonuçlandırılmaması halinde geri çekilme tehdidi savuran EAM partilerinden Demokratik Halk Birliği'nin baskısı altında imzaladığını savunur. Bu partinin çekilmesini önlemek amacıyla, elbette, mümkün olan herşeyi yapmak gerekiyordu. Ancak öncelik, birliğin sağlanması çabasına değil, mücadelenin genel çıkarlarına verilmeliydi. YKP ve EAM değişik bir yaklaşımı seçti ve Yunan oligarşisi ile İngiliz emperyalistlerine verilmemesi gereken ayrıcalıkları teslim etti.

Bu ayrıcalıkların sonuçları, müttefiklerle birliğin, devrimci bir parti açısından kendi içinde bir son değil, belirli hedeflere ulaşmanın bir aracı olduğunu bir kez daha gösterdi. Mücadelenin başarısını engelleyeceğinden, hedeflerden birlik adına bile olsa herhangi bir ayrılışa izin verilemez. Tarihsel deneyim bu sorunlara ilkeli bir tutum ve gerçek sorumluluk duygusuyla yaklaşmayı öngörür.

YALTA SAHTEKARLARININ TUTUMLARI

Yalta anlaşmalarının EAM'ın yenilgi nedenlerinden biri olduğu söylenir. Aynı kişiler, Sovyetler Birliğinin, Yalta'da İngiliz ve Amerikan emperyalizmi ile birlikte dünyayı iki etki alanına böldüğünü ve Yunanistan'ı İngiltere'ye "terk ettiğini de iddia eder.

Oysaki, Yunan ulusunun, tüm çalışan Yunan halkının çıkarları, kurtuluştan sonra demokratik halk yönetiminin kurulmasını gerektiriyordu. Şimdi sağduyu gösteriyor ki, bu yönetimin kurulması, uluslararası sosyalist hareketin çıkarlarıyla çelişmek bir yana, onlarla tam bir uyum içinde olurdu. Kısacası, çıkarlar ve hedeflernesnel olarak çakışıyordu. Ve elbette Kızıl Ordu 1944'te Yunanistan'ın eşiğinde durdu. Ancak bunun nedenleri Direniş tarihini saptıranların ileri sürdüklerinden çok daha değişikti. Kızıl Ordu Bulgar-Yunan sınırına ulaştığında, ülkede hâlâ, mâli oligarşinin üyelerinin çoğunlukta ve EAM ile YKP'nin azınlıkta bulunduğu sözde Ulusal Birlik hükümeti vardı. Bu hükümet çoktan İngiliz birliklerini çağırmıştı. Onlardan sonra Yunan topraklarına Sovyet silahlı güçleri girdi. İlerleme, İngiltere'yle çelişkiye neden olabilir ve anti-Hitler koalisyonu tehlikeye düşürebilirdi. YKP ve EAM'ın yönetimleri ise, burjuva örgütleri ve İngiliz hükümetinin temsilcileri ile 1943 ve 1944'te imzalanan anlaşmalar gereğince, İngiltere'nin Yunanistan'daki askeri varlığını kabul ediyordu. Gerçekte, Yunanistan'da en büyük başkomutan konumuna yükselmekte olan İngiliz General Ronald Scobie'ye karşı birşeyleri (alternatifleri-çev.) yoktu. Bu nedenle Yunanistan'da ne emperyalizmin işleri, ne de ulusal kurtuluş hareketi liderlerinin yaptığı hatalar için herhangi bir ülkeyi suçlamanın anlamı yoktur.

Silahlı İngiliz müdahalesinin ardında yatanlara ve [illegible]'un ülke içi gericiliğe karşı olan Direniş savaşçıları, benzersiz vahşet ile eziyet gördü. Binlercesi öldürüldü, idam edildi; onbinlercesi sürüldü veya yıllarca hapiste kaldı. Gericilik Direniş'i Yunan halkının kafasından silmek için elinden geleni yaptı. Sağ'ın Ekim 1981'deki yenilgisinden sonra meşru olarak şekillendirilen hareketin resmen tanınması, demokratik güçlerin yıllar süren mücadelesini gerektirdi. Bu yenilenen adaletin bir kanunuydu. Ancak, dikkat edilmelidir ki, Direniş'i politik olarak tarafsız bir hareket gibi gösterme girişimleri hâlâ sürmektedir. Belirli çevreler Direniş'in yaygın bir hareket olduğunu doğrularken, Komünistlerin bu işteki rollerine ilişkin bir şey söylememeye dikkat eder, ve yalnızca yaptıkları hataları hatırlatarak haraket adına bundan gurur duyarlar.

Ancak şu açıktır ki, birleşmiş halkın davası ve direniş gerçeği çeşitli oportünist ve gericilerin önünde büyük bir engeldir. Ve bu, onların gerçekleri gizlemek ve tahrif etmek için kıvranmalarının da açıklamasıdır.

Tüm engellemelere karşın direnişin barış, demokrasi, ulusal ve ekonomik bağımsızlık ve sosyalizm ideallerinin başarıya ulaşması için halkın mücadelesi sürüyor ve günden güne büyüyor.

1 - ULUSAL DAYANIŞMA, Yunan halkının en büyük örgütü ve Nazi işgali sırasında ulusal kurtuluş hareketinin övgüye değer bir gücüydü. Aç kalanlara, kampta ve hapiste yaşayanlara ve mücadelede ölenlerin ailelerine çeşitli yardımlarda bulunuyordu.

2- LÜBNAN PAKTI, Yunan hükümetinin sürgündeki delegeleri ile EAM—ELAS'ın delegeleri arasında, İngiltere'nin aracılığıyla, Mayıs 1944'te Beyrut'ta imzalandı. ●

Palme Cinayetinin Ardında Neler Var?

Gürhan Uçkan

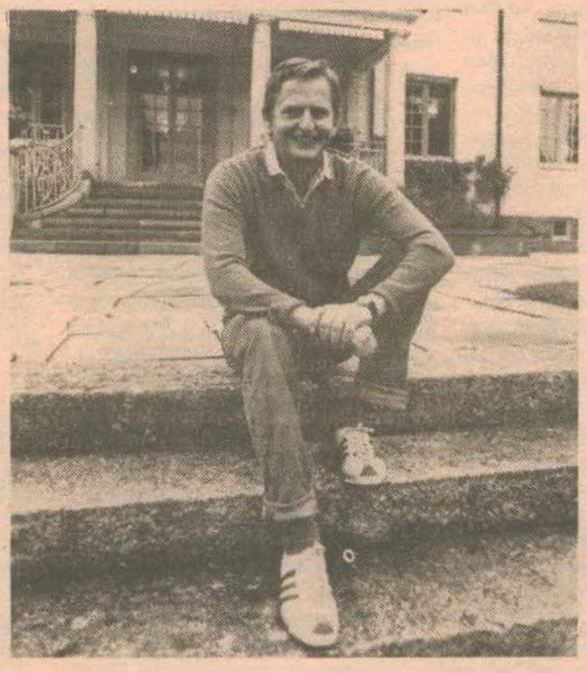

İSVEÇ'te Olof Palme'nin öldürülüşünün birinci yıldönümü görkemli törenlerle ve dünyanın her köşesinden gönderilen dayanışma ve duygulara katılma bildirileriyle kutlandı. Kuzeyliler oldukça tantanasız insanlardır ama, böyle önemli ve değil İsveç'in, tüm İskandinavya'nın son kırk yıl içinde yaşadığı en büyük uluslararası olay için oldukça ölçülü bir anmaydı yapılan. TV'de Olof Palme üzerine ayrıntılı bir belgesel program bekleyenler, yıldönümünden sonraki gün ve öğlen saatinde gösterilen 55 dakikalık bir programla yetinmek zorunda kaldılar. 28 Şubat gecesi, sosyal demokratların düzenlediği anma toplantısından yapılan 1,5 saatlik direk yayından başka özel bir program yoktu. Bu tarihten iki gün önce gösterileceği ilân edilen Sovyet belgesel filmi "Olof Palme", resmen açıklanışı pek inandırıcı olmayan bir nedenle, 6 Mart'a ertelendi. Söylentiler, Palme'nin ağabeyi ile ABD büyükelçiliğinin bu filmin gösterilmesine karşı çıktıkları şeklindeydi. Ne ki 28 Şubat'ın hemen ardından, 1 Mart günü New York Times'ın pazar eki ile İsveç'in Svenska Dagbladet gazetesinde aynı anda yayınlanan bir yazı, ortalığı çok karıştırdı. Tanınmış gazeteci Richard Reeves'in yazısında Olof Palme'nin, "İran-Irak savaşına beceriksiz müdahalesi sonucu öldürülmüş olabileceği," sonucuna varılıyor. Yazarın beş ülkede yüzü aşkın kişiyle yaptığı görüşmeler sonucu hazırladığı yazıda, İsveç'in ünlü silâh şirketi Bofors'un İran'a gizlice howitzer topları, uçaksavarlar ve Robot 70 adlı son derece ileri teknolojiye sahip, radarla yönetilen füzeler sattığını ve Olof Palme'nin bundan en azından sonraları haberi olduğu yer alıyor. 1985'in sonunda, 200 Robot 70'den oluşan bir partinin gönderilmesini önleyen Olof Palme, öldürülüşünden üç hafta önce İranlı bir delegasyonun öfkeli ziyaretine hedef olmuştu. Basına hiçbir ayrıntısı açıklanmayan ve en sorumlu dışişleri yetkililerinin bile pek iyi anımsayamadıkları bu ziyaret, ancak bu yazı ile gün ışığına çıktı.

ABD'de 150 gazetede yazıları düzenli olarak çıkan Richard Reevers hükümetin toplandığı yer olan Rosenbad'da çalışma odası olan bir İsveçli politikasının kendisine, "Biz artık bu cinayeti çözümleme şansının yüzde ondan az olduğunu biliyoruz," dediğini ve şöyle devam ettiğini yazıyor; "Bu bizim sorunumuz değil. Bizim sorunumuz, İsveç halkının ne olduğunu sanış şekli ve bunu nasıl yorumladığıdır. Şimdi istediğimiz tek şey, bu olaydan şu ya da bu şekilde kurtulmak, geride bırakmaktır."

Bu yazı, sıfır altı 15'lerde donmakta olan İsveç'te temmuz güneşi gibi kavurdu ortalığı. Hükümet yetkilileri, sosyal demokrat parti'nin önde gelen adları, derhal yatanlama yarışına giriştiler. Ancak bir süre sonra gözler, İsveç anayasasının tarihinde en büyük "İhlal" olayı olan bu olay konusunda uzun süredir araştırmalar yapan ve 1985'in son ayında Bofors konusunda polise başvuran çok küçük bir derneğe çevrildi: İsveç Barış ve Adil Hak Derneği'ne. Bu dernek, uzun süredir Bofors'un İsveç anayasasını ihlal ederek, savaş içinde olan ülkelere silâh satmakta olduğunu ileri sürmüş, bu ticaretten devlet yöneticilerinin ne denli haberdar olduklarının araştırılmasını istemişti. Ne ki o günler bu dernek, büyük yayın organlarının ön sayfalarına girmemiş, büyük kentlerin süpermarketleri önünde küçük dergilerini elden satan bir avuç insan olarak sınırlı sayıda okurun dikkatini çekmişti. Şimdi ise, bu konu, İsveç'in kendi "İrangate"i olmuş durumda!

Eski Dışticaret Bakanı (şimdiki Tarım Bakanı) Mats Hallström'den tutun bugünkü Maliye Bakanı Kjell-Olof Feldt'e dek birçok önde gelen sosyal demokrat politikacının gerçekleri bilmekle, gözyummakla ve hatta gizliden desteklemekle suçlanmaları sürüyor. Ve günün sorusu giderek büyüyor: Acaba Olof Palme'nin bundan ne kadar haberi vardı? İsveç'in taraflardan birine silâh sattığını bilirken, İran-Irak savaşına arabuluculuk etmeyi kabul edecek kadar "beceriksiz" miydi? Genel kanı, Palme'nin son satışı durdurduğu zamana dek bir şey bilmediği yönünde. Nasıl olup da bilmiyordu? En yakın iş arkadaşlarının çok şeyden haberleri varken...

İsveç'in silâh satış politikasını bir başka yazıya bırakırken, Olof Palme cinayetinde İran parmağı olduğu savını güçlendiren bir başka olaya değinelim. Fransa'nın İran'a silâh satmasını engelleyen bir Fransız generali, geçen yıl Palme'nin vuruluşuna çok benzer bir şekilde, sokak ortasında, sırtından ve büyük kalibreli bir tabancayla vurularak öldürülmüştü. Onun katili hâlâ bulunamadı.

Stockholm Emniyet Müdürü Hans Holmer, uzun süredir kendisinden beklenileni yaptı ve görevinden ayrıldı. Peşinde koştuğu ünlü PKK-lizi bir yere varmayınca ve birçok çevreden, tek bir izin peşinde koşmasından ötürü diğer izlere yeterince eğilmediği söylenince fazla bir seçeneği kalmamıştı. Şimdi hakkında açılan beş ayrı soruşturmadan birisi de Kürtlere yasadışı baskı yapıp yapmadığı konusunda...

YENİ ŞİİRLERİYLE

gürhan uçkan

Bir Demet Özlem

benim şiirimde
büyük kentler noktalamaz dizelerimi
ne paris ne berlin ne başka bir yer
biraz dolaşılırsa
sözcüklerden oluşan duraklarımızda
bulunsa bulunsa
biraz özlem bulunur
gizliyemediğim

benim şiirimde
kimse kimseye içki söylemez
erkek sofralarında
çapkınlık yüceltilmez
eğer varsa anılan bir sokak kadını
birisinin binleri bir kez daha soyduğundandır
bilmem hangi kentin falan lokantasında
kafa bulunduğundan değil

benim şiirimde
epey ankara vardır insanıyla güzel
alel acele biraz istanbul
izmirden bir kart bir dergi
sivastan bir sesleniş
çekingen bir öğrenci
çok satmayan bir kitap
ve sonuna dek inat vardır

benim şiirimde
sevgidir içerdekiyle dışardakinin ortak yanı
dayanışmadır yurtiçiyle yurtdışının özeti
ister paris ister berlin ister başka bir yer
emeğe güvenirsen göreceğin bir çift eldir
aynen memleketimdeki eller gibi
geleceği kuracağını bildiğin
bir demet özlemdir

Bir Uzun Yürüyüş

I. en kötüsü
bunun böyle olduğuna
yani
yaşamın ucuzluğuna
büyük denenlerin büyüklüğüne
hep alttan almaya
alışmak

en kötüsü
örtülü ödeneklerin örtük
köşe yazılarının gerçek
yalanların inandırıcı
olduğunu
sanmak

II. en kötüsü
sürüdeki koyun yerine konulmak
saç sakal kılık kıyafet derken
günümüzden birkaç uygarlık geride
dar kafaların tozlu beyinlerine göre
yaşamak

en kötüsü
Sivas'tan Osman'ın yazdığı gibi
"gençliğin gururuyla ve geleceğiyle
bu kadar insafsızca
oynamak"[x]

III. en kötüsü
Amerikan dizileri gibi bitmek bilmeyen
aynı sıntık masalları anlatıp duran
"demokratik haklar masal
çağdaş öğrenim hayal
emeğinle geçinmen maval"
sözlerine kanmak

en kötüsü
birçok ülkede tek bir genç ölüm
yerinden oynatırken ortalığı
yıkarken kabineleri hükümetleri
bizdeki genç canların yitişine
izleyici kalmak
ve gençliği
uzayan bir çocuklukla karıştırmak

IV. ne ki arkadaşım
"bir uzun yürüyüştür" bütün bunlar
bir demet karanfil/iki bardak çay
çeyrek ekmeğe az köfte/bir sıcak merhaba
bir uzun yürüyüştür bu
karanlıkta başlayıp aydınlığa giden
yeryüzünün durağan olmadığını
usun kafanın dışında değil içinde
güzel sabahların
bir uzun yürüyüşün sonunda olduğunu gösteren
acının damıtıldığı dirençli günlerdir bunlar

çözüm sendedir güzel arkadaşım
senin sınırlar aşan sevgindedir
sana bir geceyarısı ulaştırılan iki sözcükte
alel acele yazılmış kartta
gönderilen bir demet çiçekte
yalnız olmadığının büyük bilincindedir

herkese kanıtladığın gibi
bir uzun yürüyüştür bu
sonu gelir

(x) Bkz.: YARIN, Sayı 64, s. 40

PAUL CURRY STEELE

Türkçesi: TUĞRUL ASİ BALKAR

AYRILIŞ

İnanmayacaksın, Esta,
ama oldu işte:
Annemiz buradaydı bugün.

Plaszow'dan gönderilenler arasında,
ön-elemeden geçmiş,
gaz uygulaması için.
Onlara "duş odasına" yerleştirmek için
olabildiğince çabuk ve sessiz
aralıksız çalışıyorduk.
Bilirsin her zamanki gibi.
Uygun bir şekilde harekete geçmiştim, dostluklarını kazanacak
tarzda konuşuyordum, çığlığa benzer bir ses işittiğimde.
Çevremi taradım ve onu gördüm:
afallamış susakaldım şaşkınlık içinde.
Ara sıra kendi kendine özür dileyerek aklı başında değilmiş gibi
"David!" diye bağırarak ileri atıldı,
kalabalığım arasından üzerime doğru.
Kapo ve öbür Sonderkommandolarımız,
SS'ler, geçenleri durdurarak
dikkatle baktılar oluşveren sessizliğe.

"Oh, David!" diye öpüyordu beni,
başını kendine çekerek titreyen elleriyle,
gözünden akan yaşlarla çok güzeldi yüzü
daha önce bu hal'iyle hiç görmemiştim.
Sevgi ve acıyla sarıldım.
"Tatlım... küçük oğlum benim...
Seni bir daha hiç göremeyeceğimi düşündüm..."
Oda boyunca, SS'ler kaşlarını çatarak bakıyor
ve sabırsız davranışlar yapıyorlardı.
"O, David, seni çok seviyorum!"
Geriye doğru çekildi ve arayan gözlerle baktı bana.
"Ama nerede Yahudi yerleşim yeri
gideceğimizi sanıyorduk biz,
sen ve Esta nereye gönderildiniz önceden?
Esta nerede? Anlamıyorum olan biteni."

Neyi nasıl yapacağımı bilemeden,
öğretilen rolüme büründüm.
Işıyan yüzüne gülümsedim.
"Sen buradasın, Anneciğim! İşte oldu!
Auschwitz'e hoşgeldin, senin yeni yuvan!
Mükemmel değil henüz, ama bu bir başlangıç!
Esta da burada çalışıyor,
ve sen, günün sonuna doğru göreceksin onu.
Ama önce bir duş almalısın banyoda
sayrılıklardan arınmak içinötekilerle birlikte.
Kimyasal bir madde var suyun içinde
pire ve bizlerden kurtaracak sizi
istemeden de olsa üzerinde taşıyor olabilirsin onları!"
Ve kucakladım onu, gülerek,
soyunacağı yere doğru götürdüm.

Kalabalığa doğru dönerek
düşüncemi onayladığını
mutluluk içinde söyledi onlara.
"O benim oğlum! Benim oğlum O!"
Benden duyduğu kıvancı koruyamayacaktım.
Döndüm ve çekildim, üzünce boğulmuş.
Kapo dikildi yanıma,
omzuma koydu elini.
Fısıltılı bir sesle, hiçbir şey olmamış gibi,
bütün olanları anlayarak, almanca:
"Annenle birlikte ölmek ister misin?" dedi.
Başımı kaldırdım ve duvara yöneldim,
beyaz badanalı duvara
bir yüreğin çarpışı gibi görünüyordu bana.
"Nein,"[1] diye yanıtladım;
"Nein, das will ich nicht!"[2]

İşe koyuldum yeniden.
İşe koyuldum.

1. "Hayır,"
2. "Hayır, istemem!"

okuma notları...

42 GÜN

Gülten Akın
Alan Yayıncılık

Edebiyatımızda 12 Mart dönemi daha 'tüketilmeden' başka bir dönem olan 12 Eylül geldi. Bu 'bereketli' dönem de önce şiirde kendisine yer buldu. 12 Eylül ile, bir çok olgu gibi edebiyat da önce kabuğuna çekilip, ardından bu kabuğu şiirle zorlamaya başladı. Hangimiz anımsamayız, Yarın'ın da sayfalarında yer alan o dönemin şiirlerini. Satır aralarında hep bir şeyler gizleyen, hep daha güzel günlerin özlemini duyumsatan şiirlerdi onlar. Beş yıldan fazla oldu, o trajik dönemin şiirleri uç vereli.

Şiirin kabuğu ilk zorlayan olması, şiir için bir talihsizliği de beraberinde getirdi belki. Çünkü yazılan şiirler bolca da eleştirildiler. Şairler 'şiir yazmaktan başka iş yapmayan' kişiler olarak eleştirildiler kimi zaman. Yazılan şiirlerin birbirlerine benzemesi, birbirlerini çağrıştırması (ki bu dönemin özelliği nedeni ileydi) sürekli eleştiri konusu oldu. Ama başta da belirttiğimiz gibi, şiir 12 Eylül'le kabuğuna çekilen edebiyatın öncü gücü gibi, o kabuğu ilk kıran oldu. Kimbilir belki bunun için, belki zamansız ortaya çıktığından eleştiriler de hiç eksik olmadı, hep örselendi. Hiç kuşkusuz o günlerden iyi şairler ve akıllarda kalacak şiirler de kaldı. Necdet Adalı'nın son şiiri gibi. Belki ilk şiiriydi de. (O Gün Geldiğinde. Yarın, sayı 29).

Zaman geçtikçe dönemle ilgili belge ve anılar kitaplara dönüşmeye başladı. Bu tür ürünler bir yandan şiir kadar atak olmadıkları için, bir yandan da daha fazla birikim (ve biraz daha fazla demokrasi) gerektirdikleri için daha geç uç verdiler. Dönemin romanı da mutlaka yazılacak, hikaye de edilecek.

Daha çok şiirlerinden bildiğimiz Gülten Akın'ın 42 Gün adlı birinci baskısı 1986'da yapılan kitabı da bu dönemi anlatıyor. Doğrusu bu kitaba bir şiir kitabı mı, bir öykü mü, bir roman mı yoksa bir anı mı demek doğru olur, bilemiyoruz. Belki bunların hepsinin izleri var bu 'incecik' kitapta. Bir ara dönemin, bir değişik edebiyat ürünü gibi. Adına ne dersek diyelim, Gülten Akın'ın bu kitabı dönemin en önemli belgelerinden biri olarak anlam kazanacaktır.

42 Gün dışardakilerin, özellikle dışardaki anaların, en az içerdekiler kadar çektiğini anlatan bir kitap. Ve bu kitapta sözü edilen olaylar bir Latin Amerika ülkesinde veya Afrika'da geçmiyor. Bu kitapta sözü edilen insanlar her gün birlikte olduğumuz, aynı sokaklarda yürüyüp, aynı kentin havasını soluduğumuz insanlar. Hepsi bize bu kadar yakın.

Yıllar süren bir uzun dönemden 42 gün. Ama dönemi anlatan ve dönemin 'tipiği' olan unutulmayacak bir 42 gün.

"Analardık. Oğullarımızın, kızlarımızın acılarına tanık oluyorduk. Onlara diye kalkan el, bize de inmiş oluyordu. Çoğumuz artık, yaşamımızı tüm öteki alanlardan çekmiş, bu acının üstüne kurmuştuk. Eşler, öteki çocuklar, ilişkiler umurumuzda değildi sanki. Saplantılı ve inatçıydık. Bir de yeteri kadar cesur davranabilsek. Bunu henüz başaramıyoruz." diyen Gülten Akın'ın bu kitabı da, ne yazık ki, 'bir daha yaşanmasın, bir daha yazılmasın' dileğiyle okunacaklardan. □

Gülünün Solduğu
Akşam
Erdal Öz
Can Yayınevi

Bugün bize bir düş gibi gelen ne çok olay gerçekte yaşanmıştır. Romanlarda, öykülerde bizde masal tadı bırakarak anlatılan ne çok olayın etten ve kemikten kahramanları olmuştur gerçekte. Tarih denilince düşündüğümüzde işte bu etten ve kemikten kahramanların toplumu şu veya bu ölçüde değiştirme çabalarının bir bütünü değil midir?

Bizler gibi yaşları otuza yaklaşmakta olan insanlar için Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan nedir? Ortaokul birinci sınıfta iken her sabah bir otobüse binerdik, aynı insanlarla. Bir mayıs sabahı her sabah aynı otobüse bindiğimiz insanlardan ikisi arasında geçen bir konuşma mıdır yıllarsonra anlam kazanan. Belli ki gece hiç uyumamış, gözleri kırmızı, yorgun bir insanın karşısındakine 'evet, bu sabaha karşı asıldılar' demesinin çocuk belleğimizde bıraktığı burukluk mudur Deniz Gezmiş ve diğerleri.

Sonra bizler de büyüdük, aklımız ermeye başladı, daha da büyüyoruz. Her gün bildiklerimizle beraber bilmediklerimiz, öğrenme merakıyla coştuklarımızda artıyor. Büyüdükçe daha da öğrenmeye başladık, bir yerlere oturtmaya çalıştık Deniz Gezmiş ve arkadaşlarını. Bizimki gibi çarpık gelişmiş ülkelerde, her şeyi yerli yerine oturtmak ne kadar zordur. Böyle bir ülkede, bir zamanlar kellelerini koltuklarına alıp yola çıkmış, bir tek kişinin bile canına kıymamış ama idam gömleği giymiş insanları da yerli yerine oturtmak zordur. Bunun içindir ki onlar için çok şey yazıldığı halde, herşeyin yazılmış olduğunu söyleyebilir miyiz? Evet onlar için şiirler yazılmış, ağıtlar yakılmış, mahkeme tutanakları kitaplara dönüştürülmüştür. Ama yine de kimdir bu insanlar? Bizden giderek uzaklaşan çocukluğumuzun bir yanında hep duran 'evet, bu sabaha karşı asıldılar' sözlerine karşı, yine hep duran 'ama neden?' sorusu mudur?

Erdal Öz'ün 'Gülünün Solduğu Akşam'ı okurken bu sorular birkez daha yoğunlaşıp duruyor kişinin kafasında. Kitabı okuyan birçok kişiye 'nasıl buldun' sorusu yöneltildiğinde, çoğundan alınan yanıt 'güzeldi' oluyor. Yalnızca 'güzel'. Oysa bize artık yalnızca 'güzel' olan kitaplar yetmemeli. Kitaplar bizde yalnızca masal tadı bırakmamalı. Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının ve diğerlerinin ne yaptıkları, nasıl yaptıkları, nasıl yakalanıp, nasıl idam edildikleri çok yazıldı, çok anlatıldı. Ama niçin yaptıkları, hangi ideolojiyle yola çıktıkları ve neden çıktıkları daha anlatılmadı. Oysa önemli olan bunun yerli yerine konması.

Erdal Öz'ün ortaya çıkardığı bu yapıt da elbette çok önemli bir belgesel niteliğinde. Üstelik yoğun bir çabanın, uzun bir çalışmanın ürünü olduğu ortada. Erdal Öz biraz da bir edebiyatçı, bir yazar olarak yapacağını yapmıştır. Elindeki belgeleri böyle bir kitaba dönüştürdüğü için, ortaya çıkardığı ürün saygıyla karşılanmalıdır.

Ancak yinelemekte yarar var, o insanların neyi nasıl yaptıkları artık en ince ayrıntılarına kadar biliniyor. Bunları tekrar tekrar yazıp ortaya sürmek yeni bir şey getirmiyor.

Artık birileri çıkıp onların ideolojilerinin ne olduğunu anlatmalı. Soğukkanlılıkla onların doğruluğunu yanlışlığını tartışmalı. Bu ideolojinin (eğer böyle bir ideoloji varsa), bu ülke koşullarında ne ölçüde gerçekleşebilir olduğu yazılmalı.

Bu yapılmadığı sürece onların tümüyle anlaşılacağından, bilineceğinden kuşkuluyuz. Çünkü en önemli yan hep eksik kalmakta.

A.Çağrı ÇINAR

YURTDIŞINDA GEÇTİĞİMİZ AY...

Arkadaşınız Gürhan Uçkan'ın "Yurtdışında Geçtiğimiz Ay" için gönderdiği yazı postadan kaynaklanan sorunlar nedeniyle Nisan sayımızda yayınlanamamıştı. Gürhan Uçkan'ın yeni gelişmeleri de değerlendiren yazısını aşağıda sunuyoruz.

URUGUAY'da halk "Celatlardan Hesap Sorun!" parolası altında ülke başkanı *Julio Maria Sanguinetti*'den iki yıl önceki sivil seçim sırasında verdiği sözü tutmasını istiyor. Ülke çapında, askeri yöneticilere dokunulmazlık tanıyan 15848 sayılı yasanın iptal edilmesi için imza kampanyası başlatılmış durumda. 12 yıl süren terör yönetimi sırasında binlerce Uruguaylıyı öldüren, on binlercesini işkenceden geçiren askeri yönetimin sorumlularının ülke ekonomisini iflasın eşiğine getirdiklerini de belirten halk, demokrasiye dönüşün politik mahkumların serbest bırakılmalarından ibaret olmadığını, suçluların cezalandırılmasının da demokrasi anlayışının ödün verilmez bir parçasını oluşturduğunu belirtiyor.

Uruguay parlamentosunda, tutucu "Colorado Partisi" ile liberal "Blanco Partisi" sandalyelerin yüzde 70'ine sahip durumdalar. Seçim kampanyası sırasında her iki parti de askeri suçluları cezalandıracaklarını söylemişlerdi. Ülke bütçesinin yüzde 40'ı orduya giderken, üç milyon Uruguaylıdan 800.000'inin en küçük bir sağlık ve sosyal bakım olanağı yok. Askeri rejimin son beş yılında ülkenin dış borç miktarı beş kat arttı. Bugün ülke dış gelirinin yarısı, bu borçların faizlerinin ödenmesine gidiyor.

NİKARAGUA'da ABD'nin paralı askerlerinden oluşan contra'lar, hareketin sivil kanadının en önemli adı olan *Arturo Cruz*'un istifası ile önemli bir darbe yediler. Washington'dan gelen paraların en iyi kimin tarafından yenileceği konusunda epeydir artan itişmeler, Orta Amerikalı bu lejyonerleri uzun süredir sarsmaktaydı. Başkan Reagan'ın ünlü "özgürlük savaşçıları" üslendikleri Honduras'ta halkın başına belâ kesilmişlerdi. Bu durumda yönetimin sivil sivillerin elinde kalmasında ısrar eden Beyaz Saray için Cruz'un istifası çok beklenmedik oldu. Arturo Cruz istifa nedenini şöyle açıkladı: "Biz siviller, askeri kanadın üzerinde kontrolu yitirdik."

Bu yeni gelişmede en önemli etkenin, Costa Rica'nın bölgede barış sağlanması konusundaki olumlu tavrı olduğu bildiriliyor. Başkan *Oscar Arias*, ülkesindeki contra'ların askeri eyleme girişmedikçe, bir politik merkez olarak kaldıkça bulunmalarına ses çıkarmıyordu. Ne ki geçenlerde *Tower Komisyonu*, ABD'nin Costa Rica'daki birhavaalanını, Nikaragua topraklarındaki contra'lara silâh ve malzeme göndermekte kullandığını açıkladı. Başkan Arias, bu konuda ABD büyükelçisinin kendisine tam tersi yönde bir söz vermiş olduğunu açıklayarak durumu kınadı. Kısa bir süre sonra Haag'daki dünya mahkemesinde ABD'nin Nikaragua'ya karşı davranışları görüşülecek ve Costa Rica sanık sandalyesine oturacakken yapılan bu açıklama; yakında Guatemala'da toplanacak olan beş Data Amerikalı ülkeye bizzat Costa Rica'nın getireceği yeni barış tasarısının sabibi Başkan Arias'ın hiç işine gelmedi.

Evet, başkan Reagan "Irangate" skandalından "hammmm...hummmm..... unuttum... yok unutmadım..." şeklindeki açıklamalarla sıyrılmaya çalışırken Amerikan senatosu, 52-48'lik bir oylama ile, contra'lara gönderilmesi tasarlanan 40 milyon dolarlık askeri yardımın durdurulması önerisini geri çevirdi. Böylelikle contra'lar, gerek Costa Rica'da, gerek de Honduras'da ayakları kayarken, 100 milyon dolarlık "yardım paketi" yanında, 40 milyon dolarlık askeri yardımı da cebe indirecekler. Ne ki, zaman onlara karşı işliyor; bunu pek iyi bildikleri için aceleleri var.. Sofradan, tabaklar tencereler boşalmadan ayrılmak istemiyorlar.

ORTADOĞU 'da barışa doğru küçük de olsa yeni adımlar atıldı. Nisan ayının başlarında Roma'da yapılan Sosyalist Enternasyonal toplantısına katılmak için gelen Sovyet diplomatları ile İsrail İşçi Partisi temsilcileri arasında gerçekleşen görüşmelere, iki de Filistinli katıldı. İsrail ile Sovyetler Birliği arasında diplomatik ilişkilerin başlatılması için bir adım olarak görülen bu görüşmelere Filistinlilerin katılmasına İsraillilerin karşı çıkmayıp, özellikle aracılık etmesi, gözlemciler tarafından son yılların en önemli olumlu gelişmesi olarak yorumlanıyor. Daha sonra İsrail İşçi Partisi temsilcileri ile Batı Yakası'ndan gelen ve PLO'nun (Filistin Kurtuluş Örgütü) desteğini almış olan Filistinliler, çağrının altını imzaladılar. Bu çağrıda imzası olanlardan ikisi, Ortadoğu'da Barış için Uluslararası Merkez adlı örgütün İsveç bürosunun davetlisi olarak Stockholm'e geldiler. Bunlardan *Ora Namir* İsrail Knosset'inin (parlamentosunun) kadın üyelerinden; ötekisi ise PLO yanlısı Kudüs gazetesi *Al Fajr*'ın baş yönetmeni *Hana Seniora*'dır. Yapılan basın toplantısında bu çağrının küçük ama önemli bir adım olduğunu açıkladılar.

Öte yandan, İsrail İşçi Partisi bu konuda görüş birliğinde olmadığı için, yeni gelişmelerin oldukça sınırlı yorumlanması gerektiğini anımsatmak gerekiyor. Dışişleri Bakanı *Shimon Peres* Sovyetlerle birlikte bir uluslararası barış konferansına katılmmasından yana ama, sağ kanat lideri ve başbakan *Yitzhak-Şhomir* bu konuyu tartışmak bile istemiyor, böyle bir şeyi politik bir intihar olarak tanımlıyor!

ŞİLİ'de Papa II. Paul'un ülkeyi ziyareti olaylara neden oldu. Santiago'daki O'Higgins Parkı'ndaki toplantı, büyük güçlüklerle gerçekleşirken çoğunluğu gençlerden oluşan izleyiciler ile güvenlik güçleri arasında çatışma çıktı. Üç yüze yakın yaralı ile sonuçlanan bu "uzlaşma toplantısı"ndan sonra kiliseye ait bir hasta bakımevini ziyaret eden Papa, orada, on ay önce askerlerce canlı olarak yakılan ve ölümden kıl payı dönen 19 yaşındaki *Carmen Gloria* ile görüştü. Yanındaki erkek arkadaşını aynı olayda yitiren Carmen Gloria, bu olaydan beri Şili gençlerinin özgürlük simgesi haline gelmişti. Genç kızın sözünü kesen Papa, "Artık anlatma, kim olduğunu ve başına neler geldiğini biliyorum," dedi, "seni Tanrı adına kutsuyorum." Ülkede olayların sürmesi ve halkın papazları dinlemeye pek yanaşmaması, umutlarının Vatikan'dan başka yerde olduğunu gösteriyor.

Öte yandan ülkede bir süredir açlık grevi yapmakta olan 400 politik mahkum, Papa Arjantin'e geçmeden az önce grevi bitirdi. Politik mahkumların temsilcisinin açıkladığına göre kilise yöneticileri, mahkumların isteklerinden bir bölümünün kabul edileceğine değin rejimden söz almışlardı. 38 gündür süren açlık grevi sırasından mahkumların işkence gördükleri ve tesbit edildikleri bildiriliyor.

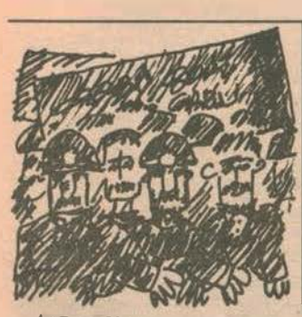

İSPANYA'da geçtiğimiz ayın ortalarında gazeteler şu göründüyü veriyorlardı: "Madrit'de 3000 adet genç, mobiletleriyle trafiğin en sıkışık olduğu saatlerde trafiği aksatıyorlar. Barselona ve Malaga'da köylüler, çatışma polislerine inekleriyle birlikte karşı koyuyorlar. Alcala de Henares Üniversitesi'nde rektörün odası, direniş yapan öğrencilerin dinlenme yeri haline getirilmiş durumda..." Kuzeydoğu'daki Galiçya'dan, güneyin yoksul Endülüs'üne dek tüm ülkede işçiler ve gençler direniyorlar. Çelik sanayinde çalışan işçileri kauçuk kurşun yağmuruna tutan yarı jandarma güvenlik güçlerinin mermileri tükendi.Asturien'deki maden ocakları kapanma tehlikesine girince madenciler, Madrit'e yürüyüşe geçtiler.

Demokratik yönetimin gerçekleştirilmesinden bugüne 10 yıl geçti ve ülke, sosyalist parti hükümetinin 4. yılında, bu sürenin en çalkantılı günlerini yaşıyor. Çalışabilir nüfusun yüzde 22'sini oluşturan yaklaşık üç milyon İspanyol işsiz. Sosyalistler iktidara gelirlerken ülkede işsiz sayısı 2,2 milyondu. *Felipe Gonzales* "800 bin yeni iş" sloganını atmıştı. Ne ki şimdi gelişmeler, tam ters yönde oluyor. Sosyalistlerin en büyük sendikası *UGT*, birçok grevin düzenleyicisi durumunda. Bir yönetici, "kendi" hükümetlerinin politikasını, "Margaret Thatcher'inkinden daha kötü," olarak tanımlıyor.

İşçilerin huzursuzluğu yersiz değil. Felipe Gonzales, geçen yıl yapılan halk oylamasında *NATO'ya evet* denmesi için politik kariyerini ortaya koyacak denli ilginç bir "sosyalist" olduğunu göstermişti. İşçiler ve öğrenciler, Gonzales'in dış gezilere, iç sorunlardan daha çok önem verdiğini söylüyorlar. Ücret artışlarının yetersiz düzeyde kalmasını, "İşsizliğin azaltılması ve enflasyon oranının düşürülmesi için tek çıkar yol," olarak açıklıyor Felipe Gonzales. İşçiler ise, "Dört yıldır kemerleri sıkıyoruz ama ne işsizlik azalıyor-tam tersi çoğalıyor- ne de enflasyon canavarı geriletiliyor. Sosyalistler parlamentoda çoğunluktalar. Gerçek bir muhalefet yok. Daha ne bekleniyor? Yeni bir seçim ve yeni vaadler mi?" şeklinde konuşuyorlar. Felipe Gonzales'in önünde üç yıl daha var halktan oy istemesi için. Ne ki ülkede grevler sürüyor. Halkın üç yıl daha beklemeye sabrı ve hali yok gibi gözüküyor.

Güney Kore'de Öğrencilere İşkence Yapılıyor

Son iki aydır Güney Kore'de yükselmekte olan öğrenci hareketi karşısında giderek çaresiz kalmakta olan güvenlik görevlileri, yıldırma amacıyla giderek daha sert ve acımasız yöntemlere başvuruyor. Güney Kore Anayasasında ve diğer yasalarda tamamen yasak olmasına karşın, gösteriler sırasında tutuklanan öğrencilere sorgu odalarında işkence yapılıyor. Son olarak 21 yaşındaki Park Chong-chol, Seul'de Ulusal Polisin Anti-Komünist Bürosu tarafından sorgulanması sırasında yaşamını yitirmiştir. Park daha önceleri de 1985 ve 1986 yıllarında hiikümet aleyhinde gösterilere katıldığı için tutuklanmıştı. Cesedi bulunduğunda yapılan incelemeler sonucunda başına defalarca vurulduğu, suya batırıldığı ve vücudunun çeşitli yerlerinde yanık ve darp izleri bulunduğu tespit edildi. Park'ın ölümünden sorumlu tutulan İçişleri Bakanı ve Ulusal Polis Müdürü istifa etti. Koreli öğrenciler ise baskı ve işkence uygulamaları karşısında yılmayacaklarını ve mücadelelerini sonuna dek yürüteceklerini belirtiyorlar.

Pinochet'in Kitap Katliamı Sürüyor...

1973 Darbesinden bu yana, Pinochet rejimi, ülkede uyguladığı çeşitli baskı, yıldırma ve yoketme politikalarının yanı sıra, sistemli olarak ilerici, demokrat kültüre de çeşitli yasaklamalar ve çağdışı yaptırımlar uygulamakta. Sanatçıların, gazetecilerin tutuklanması, öldürülmesi ya da yurtdışına sürülmesi gibi çeşitli uygulamalarını izlediğimiz diktatörlüğün her alanda sürdürmekte olduğu katı sansürün ağma son olarak da tanınmış yazar Gabriel Garcia Marquez'in eserleri düştü. Şili'li Kitap Dostları Derneğinin Başkanı Rodrigo Castro'nun yaptığı açıklamaya göre geçtiğimiz günlerde başkent Santiago'da, hükümet yetkililerinin emriyle Marquez'in tam 15 000 kitabı yakıldı. Castro, Hitlervari bu tür uygulamaların hiçbir diktatöre yarar sağlamayacağını, kültürü yok etmeğe çalışanların sonunun ne olduğu konusunda tarihte yeteri kadar örnek olduğunu söylüyor.

Yeni Sağlık Yasasına Hayır!

Kamu yararından beklenen, özel girişime en elverişli koşullarda, en az bürokratik karışma ile hizmet sunmasıdır. Ekonomik az gelişmişliğin temel sorumlusu, özel girişime ihti'yaç duyduğu çalışma ortamını sağlamayan kamu yönetimidir. Çözüm; yol, ulaşım, enerji, sağlık, eğitim gibi piyasa tevdii mümkün kılan kamu hizmetlerinin özelleştirilmesidir."

Bu alıntı, TÜSİAD'ın 1983 yılında yaptığı bir açıklamadan aktarılmıştır. KİT'lerin özelleştirilmesi, uygulamaya konulan sözleşmeli personel statüsü, eğitimin özelleştirilmesi ve yakında yasallaşacak sağlık hizmetleri yasa tasarısı ile yukarıdaki açıklama arasındaki paralellik dikkat çekicidir. En basitinden kamu kesiminde sözleşmeli personel çalıştırılması ile ekonomik liberasyona bağlı olarak devletin şirket gibi yönetilmesi amaçlanmaktadır. Bir başka anlatımla, sosyal devlet ilkesi terk edilmekte, kamunun ekonomideki yeri azaltılmakta ve kamu yönetiminde özel girişime özgü istihdam modeline geçilmektedir. Bu gelişmelerin mantığına uygun olarak 1980 sonrası sağlık bütçesi her yıl biraz daha azalarak yüzde 2,5'a kadar düşürülmüştür. Diğer özelleşme eğilimlerinden de kısaca söz etmek gerekirse; ilk olarak kamu hekimliğinin gerek mesleki çalışma koşulları, gerekse ekonomik yönden çekiciliğinin azaltılması ile tek başına çalışan muayenehane hekimlerinin sayısında belirgin bir artış olmuştur. İkinci bir yol olarak da, kamu sağlık kuruluşlarının yetersizliği yargısının da desteğinde, yeni özel sağlık kuruluşları kurulmuştur. Bu da yüksek fiyat ama kaliteli hizmet belgesinin özlediği bir anlayışı yaygınlaştırmıştır. Bunlara ek olarak üniversite hastanelerinde döner sermaye sistemine bağlı ücretli hasta muayene ve tedavisi uygulamaları başlatılmıştır. Öte yandan tıp eğitiminin gittikçe paralı bir durumagirmeside özelleşme eğilimini hızlandırıcı bir etmendir. Hekim daha öğrenciyken yaptığı yatırımın ileride çıkarılır olmasını düşünür duruma getirilmek istenmektedir. Sonuçta sorun basın yoluyla kamu oyuna, hekimlerin, sağlık personelinin ve hastanelerin yetersizliği şeklinde iletilmeye çalışılmış ve böylelikle hizmetin yürütülme yollarında daha köklü değişiklik yapmak için kamuoyu yaratılmıştır.

Önce şunu vurgulamak gerekiyor ki 1961 tarihinde yürürlüğe giren 224 sayılı sağlık hizmetlerinin sosyalizasyonu kanunu'nun yetersizliği görüşüne katılmak mümkün değil. Çıkarıldığı günden itibaren büyük ölçüde kağıt üzerinde kalan bir yasadanelbetteki fazla şey beklenemez. Öncelikle sağlık sorunlarımız incelendiğinde görülmektedir ki, koruyucu hekimlik hizmetlerine önem verildiğinde bunlar sorun olmaktan çıkacaktır. Koruyucu hekimlik hizmetlerini de ancak ve ancak devlet üstelebilir. Zaten ekonomik açıdan düşündüğümüzde, sağlık alanı yatırımlar açısından cazip bir görünüşte değildir. Kar marjı dar bir alan olarak görülmektedir. Yüzde 50'si kırlık bölgelerde yaşayan ve kentlerde yüzde 10'lara varan işsizlik gösteren bir halk ancak parasız sağlık hizmetlerini düşünebilir.

Yeni çıkacak olan Sağlık Yasa Tasarısı ile genel sağlık sigortası ve sözleşmeli hekimlik konularında tekrar gündeme gelmektedir. Genel sağlık sigortasında, gelirlerin bir prim sistemine bağlı olması, primlerin genel olarak halkın çalışma ve kazanç durumlarına bağımlı olmasına yol açar, halkın işsizliği artıp gelir düzeyi düştükçe bu sistemin ana gelir kaynağı azalır.

Sözleşmeli hekimlik konusuna gelince; dünyanın her yerinde kimi çalıştırırsanız çalıştırın işe başlatırken de işine son verirken de taraflar söz konusudur. İşçi ile işveren gibi. Bu yasa ile doktorlar 657 sayılı memur statüsünden çıkartılmış oluyor. Öte yandan sözleşmeli personel olunurken örneğin ücret konusunda doktorların hakkının nasıl ve kimler tarafından korunacağı belli değil.

Yukarıda kısaca değindiğimiz gibi Türkiye'de sağlık sorunları, hazırlık aşamasında yer alamadığımız bu yasa ile çözümlenemez. Geleceğin hekim adayları olarak bizler bu konudaki düşüncelerimizi kamu oyuna açıklamayı halkımıza karşı taşıdığımız sorumlulukların gereğin olarak tarihsel bir görev sayıyoruz.

AUTFÖD

çizgilerle

MURAT ÖZMENEK

Kayseri'de Gençlerin Tiyatro Etkinlikleri...

Bu öğrenim yılının başında Şirvan Güneri'nin girişimleri ve konservatuarın desteğiyle, Kayseri Belediye Konservatuarı bünyesinde bir grup genç tarafından tiyatro etkinliklerine başlandı. Kayseri'de daha önce özel tiyatro girişimlerinde bulunulmuş, fakat çeşitli olanaksızlıklar yüzünden başarılı olunamamıştı. Büyük bölümünü Erciyes Üniversitesi gençliğinin oluşturduğu bu tiyatro bölümünde, ortaokul ve liselerden de öğrenciler yer aldılar. Bu yılki programda Ali Şu Gençler ve Rumuz Goncagül oyunları bulunmaktadır. Oyunlardan ilki sergilenmiş bulunuyor. Olanaklarının kısıtlı olmasına ve okuldan arta kalan zamanlarının yetersiz olmasına karşın başarılı bir oyun sergileyen genç öğrenciler, her oynayışlarında salonu tıklım tıklım dolduran seyirciler tarafından coşkuyla ödüllendirildiler.

Ah Şu Gençler'i sahneleyen ve müziklerini gerçekleştiren Şirvan Güneri, Kayseri Belediye Konservatuarı Tiyatro Bölümünün amacını şöyle dile getiriyor: "Birinci planda amacımız tiyatro yapmak değil, konservatuar bünyesinde ve Kayseri genelinde tiyatro bölümünün çekirdeğini oluşturmak ve bundan sonraki çalışmalara yatırım yapmaktır. Sahnelenen oyun yalnızca eğitimin bir uygulamasıdır. Önemli olan düşünce ufkunu geliştirmek, tiyatro alışkanlığını yaygınlaştırmaktır. Bundan sonra bu amaç doğrultusundaki düşüncemiz, öğrenci arkadaşlarımızı liselere göndererek orta öğretimde de bu gibi çalışmaları başlatmaktır."

Konservatuar öğrencilerinin bir diğer bölümü de, Koray Topçu yönetiminde "Rumuz Goncagül" isimli oyunu sahnelemek için çalışmalarını sürdürüyor.

İSAD Genel Kurulunu Yaptı

İzmir Folklor Sanat Derneği (İSAD) 1. Olağan Genel Kurulunu 22.3.1987 tarihinde yaptı. 27 Eylül 1986 tarihinde kurulan İSAD'ın üyeleri nasıl bir anlayışla yola çıktıklarını şöyle anlatıyorlar.

"80'li yıllarla birlikte toplumsal yaşamın her alanında olduğu gibi sanat ve kültür ortamında da toplumun geniş kesimleri kendi üretim haklarını belirlemeden; bu üretim sürecinde söz ve karar sahibi olmanın yollarından yoksun bırakılmışlardır. Yani egemen çevrelerin, anlayışı kitleleri sanat ve kültür üretiminden soyutlamaya çalışmaktır. Kısaca kitleler kültürsüzleştirilmeye çalışılmıştır. Ancak kitle kültürünün bu olumsuz etkilerin aşılması onun gerçek karşıtının oluşturulmasına, yani, gerçek bir kültürleşmenin var edilmesine bağlıdır. İşte bu noktadan hareketle, gerçekçiliğin estetik bir yansıması olan sanata sahip çıkmanın, gerçekliğe ve onu vareden yaşama, yaşam mücadelesine sıkı sıkıya sahip çıkmak olduğunun bilinciyle hareket ettik."

DERBY GREVİ İLE DAYANIŞMA GÜNÜ

LASPETKİM—İŞ Sendikasının grevde bulunan DERBY işçileri yararına düzenlediği DERBY GREVCİLERİ İLE DAYANIŞMA GÜNÜ, 4 Nisan 1987 günü büyük bir katılımla düzenlendi. DERBY fabrikasındaki grevin dayanışma günü öncesinde 106. gününde başarı ile sonuçlanması, dayanışma gününe ayrı bir anlam kazandırarak bir kutlama gününe dönüşmesine yol açtı.

Günün açılış konuşmasını yapan Sendika Şube Sekreteri Ahmet Oktay, grevin başarı ile bitmesinin bir sonuç değil, bir başlangıç olduğuna değinerek, "Hakkımızı alana kadar savaşacağız, bu bizim ekmek kavgamız. Önümüzde nice mücadelelerle nice grevlerle sürecek bir aşama var. Sömürüsüz, baskısız bir dünya için biraraya geleceğiz" dedi. Kutlama gününün sunuculuğunu sanatçı Bilgesi Erenus üstlenmişti. Erenus, sunuculuğunun yanında Nazım Hikmet ve Gülten Akın'ın çeşitli şiirlerini de seslendirdi.

"DERBY işçilerinin sona eren grevlerini kutlar, yürekten hepinizi selamlarım" diyerek sahneye çıkan Ali Ekber Eren ve Yavuz Top, güne katılan halk ozanlarıydılar.

Dayanışma gününe katılan Müştak Erenus, İngiliz devrimci şairlerinin emekçilere ilişkin şiirlerinden oluşan gösterisi ile güne renk kattı. Amatör bir oluşum niteliğindeki Çağdaş Oyuncular gösteri topluluğu, günün diğer şiir yorumcularıydı.

Son dönemlerde sıkça izleme fırsatı bulduğumuz Merhaba Müzik Topluluğu, geceye renk katan gruplardan biriydi. Topluluk, ilerici şairlerimizden seçtikleri şiirlerden oluşan besteleri ile büyük beğeni kazandılar.

Geceye gönderilen mesajlar arasında çeşitli iş kollarından sendikaların fabrikalardan işçi gruplarının, üniversitelerin ve demokratik basın organlarının gönderdikleri mesajlar ağırlıktaydı. NETAŞ işçilerinin dayanışma mesajı ise coşkuyla alkışlandı.

Başlarafı 3. sayfada.

yen azınlık eğiliminin karşısına tekrar ve tekrar birliği çıkartmak gerekmektedir. Öğrenci derneklerinde farklı görüşlerin birarada bulunmasının doğallığı, hareketi bölmenin haklılığını sağlamamaktadır. Birlik zemininin saldırılar karşısında ortak davranışın sağlanmasına yönelik olarak yeniden organize edilmesi gerekmektedir. Haraketin bölünmesinden, tek tek eylemlerine damgalar vurmağa çalışılarak güçlerin ayrıştırılmasına uğraşılmasından demokratik öğrenci hareketinin sağlıyacağı bir yarar yoktur. Bir bütün olarak öğrenci derneklerine yönelen saldırı hareketin tek bir vücut olarak başarısının temelini oluşturmaktadır.

Öğrenci derneklerinin kapatılması girişimi, bu doğrudan politik saldırı öğrenci derneklerinde örgütlenmiş kesimden daha geniş yığınları harekete geçirmiştir. Bu durum, bir yanı ile öğrenci derneklerinin sağladığı saygınlığı ve gençliğin gericiliğin saldırılarına karşı tepki gösterme isteğini ortaya koyarken, diğer yandan izlenecek eylem hattının meşru zemine dayalı olmasının önemini arttırmaktadır. Yığınlara güven verici, yılgınlığı ve dağınıklığı ortadan kaldırıcı bir kitleselleşme hedefi ancak böyle sağlanabilir. Eylem için eylem, amaçsız eylem yöntemleri kitlelerde yükselen potansiyelin harcanması ile eşanlamlıdır. Belirli bir anda yükselen hareketliliğin sonuçlarını derneklerde örgütlenmeğe dönüştürebilmek doğru bir eylem anlayışı ile mümkündür. Demokratik öğrenci hareketi, bu güne kadar eylemlerinin amaçlarının belirginliğini ve zemininin meşruluğunu sürekli gözetmiştir. Bundan sonra da başarının yolu meşruluktan geçmektedir.

Demokratik öğrenci hareketi, öğrenci derneklerinin kurulmasının engellenmesine karşı çetin savaşımlar vererek, varlığını kanıtlamış, üniversitelere kök salmıştır. Bugün de gericiliğin öğrenci gençliği güdümlü örgütlenmeler eli ile teslim almak için bağımsız öğrenci derneklerine yönelen saldırısını, başarılarını yığınların örgütlenmesine dönüştürerek boşa çıkartacaktır.

Yugoslavya'da Belgrat'da yayınlanan mizah dergisi Jez (Kirpi)'nin düzenlediği uluslararası karikatür yarışması sonuçlandı. Türkiye'den Semih Balcıoğlu'nun katıldığı uluslararası seçiciler kurulu, birincilik ödülünü Sreçko Puntariç'e (Yugoslavya), ikincilik ödülünü Sergei Tjunin (Sovyetler Birliği)'ne üçüncülük ödülünü Ferruh Doğan (Türkiye)'a verdi.

GÜN

Siyasi Haber ve Yorum Dergisi

MAYIS (27) SAYISI ÇIKTI!

- 1 Mayıs 1987!
- Solda durum, görüşler, tartışmalar. Tartışma ve birlik sorunu • Sendikal birlik, sosyal demokrasi, birlik ve cephe, sol parti, sosyalist sistem ve glasnost, gençlik hareketi solda nasıl değerlendiriyor •
- Halit Çelenk Türk Ceza Yasası tasarısını değerlendiriyor.
- Niyazi Dalyancı/Ege sorunu, Türkiye ve Yunanistan ilişkileri
- 6 Mayıs'da Deniz, Yusuf ve Hüseyin'i anıyoruz.
- Ormanların Korunması mı, Tunceli'nin Cezalandırılması mı?
- Kıpkıs ve Petrol-İş grevleri.

GÜN ŞİMDİ 48 SAYFA, 400 LİRA

Mayıs ve Haziran aylan içinde yine 2000 lirayla abone olup, GÜN'ü 165 liraya, yüzde 59 indirimli edinebilirsiniz!

Abone koşulları: Yurtiçi/Yıllık 2000 lira - Yurtdışı/Yıllık 20 DM.
Yazışma ve havale adresi: Asmalı Çeşme Sokak, 14/2, Sultanahmet-İstanbul

ÜÇ YURTSEVER ve FAŞİZMİN "HUKUK"u

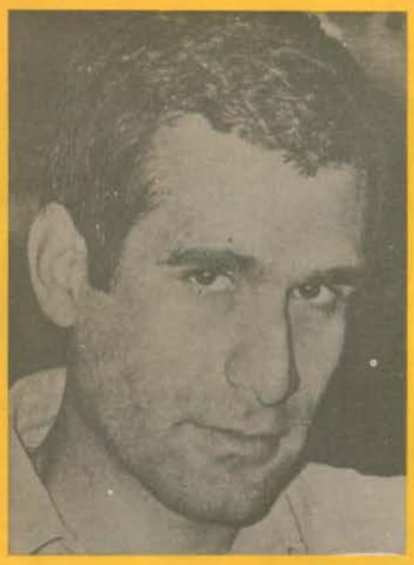

6 Mayıs 1972... "Yaşasın tam bağımsız Türkiye. Yaşasın... Yaşasın... Yaşasın işçiler, köylüler. Kahrolsun emperyalizm". Saat 01.25 ...[1]

6 Mayıs 1972... "Ben ülkemin bağımsızlığı ve halkımın mutluluğu için şerefimle bir defa ölüyorum. Sizler, bizi asanlar, ... Biz halkımızın hizmetindeyiz. Sizler Amerikanın hizmetindesiniz. Yaşasın devrimciler, kahrolsun faşizm." Saat 02.25...[2]

6 Mayıs 1972... "Ben şahsi hiçbir çıkar gözetmeden halkımın mutluğu ve bağımsızlığı için savaştım. Bu bayrağı bu ana kadar şerefle taşıdım. Bundan sonra bu bayrağı Türk halkına emanet ediyorum. Yaşasın işçiler, köylüler ve yaşasın devrimciler. Kahrolsun Faşizm." Saat 03.00...[3]

12 Mart'ın aramızdan aldığı üç genç insan Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan böyle selamladılar hayatı son kez. "Kahrolsun emperyalizm... Biz halkımızın hizmetindeyiz. Sizler Amerika'nın hizmetindesiniz... Yaşasın işçiler ve yaşasın devrimciler. Kahrolsun faşizm.."

Evet, onlar uzun bir yolun onurlu yolcularıydılar.

6 Mayıs 1972'ye amaçları açık

planla gelinmiştir, ve 6 Mayıs 12 Mart'ın kendisidir. Uygulanan planın köşe taşlarından biridir. Sözkonusu olan dışa bağımlı kapitalizmin içine düştüğü ve ülkeyi de beraberinde çektiği çok boyutlu bunalımdan çıkış planıdır

12 Mart 1971'e gelindiğinde, yeni deneyimlerle nitel ve nicel olarak hızla gelişen işçi sınıfı hareketi, giderek yaygınlaşan toplumsal örgütlenme ve tüm bunlarla koşut olarak yükselen toplumsal muhalefetin dile getirdiği talepler, iktidarın içine düştüğü çok boyutlu bunalımı her geçen gün içinden çıkılamaz hale getiriyordu İşte bu şartlar içinde planlandı 12 Mart, ve uygulandı. Bugün de hiç yabancısı olmadığımız şeylerdi yaşananlar; derneklerin, gazetelerin, dergilerin kapatılması, işçilere aydınlara gazetecilere yönelik tutuklamalar, işkence... Ve baskı rejimi, —o zaman da— tüm bu uygulamaları, hukuku doğrudan bir baskı aracı haline getirerek yasalaştırmağa çalışıyordu. Gezmiş, Aslan, ve İnan'ın davaları bu koşulların belirleyiciliği içinde, tümüyle siyasi bir kararla sonuçlandı. Dava süresince yaşananlar da bu yaklaşımı kanıtlar nitelikte olaylardır.

Daha mahkeme başlarken davanın ilk oturumuna sanıklar getirildikleri sırada bir sanık, başına copla vurularak yaralanmıştı. Bir başka sanığın da duruşmaya sedye ile getirilip götürüldüğü davada gene bir diğer sanık da duruşma salonunda

Avukatların ve duruşmaya alınabilen az sayıdaki dinleyicilerin üstleri tepeden tırnağa sıkı bir şekilde ve her defasında aranıyordu. Duruşma salonu, sanıklara ve avukatlara dört taraftan, çevrilmiş namlularla bir savaş alanını andırıyordu. Avukatların duruşma salonuna kabul edilebilmek için avukat olmaları, vekâletname almış olmaları yeterli değildi, ayrıca sürekli taşınması gereken bir kart bulunmazsa bunlar geçerli olmuyordu. Dinleyicilik özel bir kart sınırlamasına bağlanmıştı. Yargılama açıklığından söz edilemezdi. Dava devam etmekte iken, davanın 11 avukatı hakkında "Ordunun manevi şahsiyetine ve askeri savcıya hakaret" suçlarından dava açılıp avukatlar mahkum ediliyor, savunma dokunulmazlığı zedeleniyordu.

Cezaevinde de bir yandan aynı tarihte çeşitli baskılar ortaya çıkarken bir yandan da bunlarla birlikte çeşitli direnişler, açlık grevleri v.s. devam ediyordu. Öte taraftan politik düzeyde de başka tutumlar görülmekteydi. Zamanın Başb...anı Nihat Erim, sanıklara ve yakınlarına seslenerek, onları nedamete çağırıyordu.

Ne kadar gariptir ki, üç genci "anayasayı ihlal" suçu ile idam edildikleri sırada, dönemin başbakanı, aynı anayasayı "bu anayasa bizim için lükstür" diyerek tadil ettiriyordu. Gene bir dönemde insanlar "anayasayı ihlal" suçundan idam edilirlerken aynı dönemde yapılan

olan anayasa değiştirilip, örneğin "tabii hakim" ilkesi kaldırılıyordu Ve gene " anayasayı ihlal" suçunun hükümlerinin ölüm cezalarının infazı hakkındaki kanun aynı anayasaya aykırı olduğundan Anayasa Mahkemesinden iptal ediliyordu.

İdam cezalarının kesinleşmesinden sonra ilk kez 1790 imza ile kamu oyunda ölüm cezalarının çağ dışı niteliği kınandı. Daha sonra buna birçok bildirilerde eklendi.

"Yargılamalar süresince mahkeme başkanı olan Tuğgeneral Ali Elverdi, dava bittikten bir süre sonra emekliye ayrılmıştı. General Ali Elverdi emekli olunca AP'ye girmiş ve bir beyanat vererek, görevde iken "politik hizmetler" yaptığını açıklamıştı.

Ve 6 Mayıs 972 sabahı Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan, tashihi karar isteklerini reddi hakkındaki karar, avukatlarına tebliğ bile edilmemişken idam edildiler." (4)

Bugün, 6 Mayıs 1972'nin üzerinden 17 yıl geçti. Geçen 17 yılda darağaçları ve kurşun sıkan eller boş durmadı. Aramızdan yüzlerce kardeşimizi aldılar. Güzel, onurlu, insanca bir gelecek için yaşamlarını yitiren tüm arkadaşlarımızı, mücadele tarihindeki anıları önünde saygıyla selamlıyoruz.

(1) Halit Çelenk, İdam Gecesi Anıları, Onur Yayınları, 1987, s. 84
(2) A.g.e, s. 88
(3) A.g.e, s. 92

öğrenciler niçin 1 mayıs'ı kutluyor?

YUNANİSTAN'DA ANTİ-FAŞİST MÜCADELENİN ÖĞRETTİKLERİ

Sanatçıların Barış İçin Yapabileceği Çok Şey Var...